פרשת **ויקהל-שקלים** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקל"ח שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אור פניך עלינו אדון נשא

בלבבות מלאים התפעמות ואהבה, מעורב בעצב ודאגה נתיישבו שני הידידים למסיבת פרידה, כל אחד מביט בחבירו ומתבונן בדומיה, הנה כבר עשרות בשנים הם קשורים א' לחבירו בקשר אמיץ וחזק, ימים ולילות העבירו בצוותא ובידידות עמוקה, ועתה אחד מהם נאלץ לנדוד למרחקים, והנה ההכרח לא יגונה ולא ישובח ואת הנעשה אין להשיב, אמנם שניהם מוטרדים מלהמציא איזה רעיון איך ששניהם ישארו קשורים ואגודים אחד באחד לנצח, והמים הרבים אשר יפסיק ביניהם לא יוכלו לכבות את האהבה, א' העלה הצעה שכל אחד יתן לחבירו את תמונתו, וכך יישאר חקוק בזכרונו, וכשירצה להיזכר מצורת ידידו הוותיק יעיין בתמונה המונחת בחיקו.

נענה חבירו בחכמתו – לא ולא, אין בזה די כדי להנציח ידידותינו כמאז ומקדם, אלא עצתי היא איפוא – שניקח את שני התמונות שלנו, ונקרע אותם לחציים, וכל אחד יקבל רק חצי מכל תמונה, ובניח אותם בגנזי אוצרותינו וכך יעמוד למשמרת, וכל חיינו נזכור ולא נשכח שהחצי השני של התמונה נשאר אצל ידידי, ומבלעדו אני רק כחצי תמונה.

משל זה מתאמרא משמי' דהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שביאר בזה ענין היחין בליל פסח, דהנה הקב"ה הגלה אותנו בין האומות ונתפזרנו בכל קצווי תבל, אבל היחין בא לרמז כלשונו הק' "אז מיר בלייבן אגעקניפט אין בורא כל עולמים, און ער בלייבט אנגעקניפט אין אונז", עכתודה"ק.

ובבחינה זו איתא בספה"ק לבאר ענין מחצית השקל, שהוא כמים קרים על נפש ישראל עייפה, על שעם ישראל נודדים מגלות לגלות דווים וסחופים כשקללה רודפת חברתה רח"ל, וגלו מעל שולחן אביהם ונתקיים מאמה"כ ואנכי הסתר אסתיר פני, אעפ"כ ימצא נוחם לנפשו ע"י שיחשוב שאנו נתקשרנו בקשר אמיץ וחזק אשר לא במהרה ינתק, וזה הרמז בנתינת מחצית השקל להורות שחציו השני יושלם על ידי כביכול ית"ש בבוא הגואל.

אמנם דברים אלו אמורים רק בזמן הגלות כאשר כלל ישראל נתגרשו כבן שגלה מעל שולחן אביו על כן צריכים המה להתחזק ולמצוא רווחה, אך לעתיד לבוא כאשר נשיב לציון ברינה ושוב לא יפרדו איש מעל אחיו לעולם אז יתנו שקל שלם, ועל כן אנו אומרים אור פניך עלינו אדון נשא – ושקל אשא בבית נכון ונשא – כי אז יבואו האובדים מארץ אשור ונשתחוה לה' בהר הקודש, ואז יושלם התמונה והמטבע בשלימותה בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
עורה ותעלה ..... ג
דבש תעלרים - לקיטת תעלרים ..... ד
קדוש י"א"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רפב"ן ..... י
פיתוחי קרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיגן כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שפתי ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

בעזהשי"ת

שנת **פורת רחמים** לפ"ק

עוד ישמע בערי יהודה
ובחוצות ירושלים

למזל טוב

קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

מה אשיב לה' על כל הגמולות, ברוך הגומל לחייבים טובים **ומולילה** לה' בדרי אומרה לאלקי בעודי, ובכן טוס ישועות **אשת** ימלל פי התלהו אשר ברא ששון ושמחה, מי כמוך ואמרנה עצמותי ריחמים חמדים זכור נא למשה ושאהרן, ואליו מני יאי רינת עמך קבל בקשתו, ובשפתי צחיקים תתברך ותתאדר

מי קל כמוך עשוה גפלאות גדולות, על ואת שבחו אוהבים **אלקים** ורחוקו אותי מעדי, חסמו ה אלקים סלק קל רם ונשא ילפלא פיו שירה חמדה אלקי המלך אדוממך, ותרבה שפחך רינת עמך קבל בקשתו, ובשפתי צחיקים תתברך ותתאדר

אבהלולא רב ברכות תהיינה אומנו מהם קשוטנת, סלעילא לתתא להמשיך **קדושת יום סוב** ולילות כאורים, לא יכים יומם וליל לחדרי **אשר** יבוא ויצא לתת, על הזוהרים, ירוץ עברך כמו איל ושמח ישראל בעשיו ובגדל אבות תשמיש בנים, זכור ישאר הדרי הכות אבותיך **בישמב פנים**, ותרנינה שפתי עליהם ועל הדורותיו לברך הנצרים, את הברכה **אשר ברך משה** להשפיע לכהן לנהל הדורות מברוכים ישארים, היה לנו לצורי משיח רב **פוב** לבית ישראל תשפיע להשקות הצדיקים, את הדך **עצי חיים** לשמור ריצה עמך ותדוך עליהם פיה מהוראים, ממעייני הישועה נשאב במעלין מהוד

ב הוא שעיים אדו דיבי במסור לצדיה ובמסה אשהוקך ישפיע לכם ברעות, ה'הב ר גבי ומסדר קדשותו מפרו עזו הקיקי תשאירנו יהודה מכה, בעת והתן יכון מאיר ב ן שיעבו למעדים בפיך עירך ביישב, על עקב ישמח ישראל באור פני מלך כ אשר שמשם כן עיר נחוה ושריהך ארכתך ותשבו, בשובך לציון למבוע ותכלך ת ישים ואלה מכרים ונעשים להרבתך באהב מבך, בהדיש אשר מרבון בם בשמחתה

הוא יום כלולת נכדי היקר

הבי החתן תמים למעלות תו"ב

הרב **מאיר אליעזר** שליט"א

בן חתני היקר הרב הגה"צ שלשלת היוחסין

מוה"ר **ברוך טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד ויואל משה - ברך משה פק"ק קרית יואל יע"א

עב"ג הבתולה הכלה המהוללה

מרת **ברכה** תחי'

בת מחו' ש"ב הרב הגה"צ שלשלת היוחסין

מוה"ר **יחיאל שרגא גרינפעלד** שליט"א

ראוה"כ סעמיקאי יע"א

אשר תתקיים בעזהשי"ת למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ביום א' למדר ויברך אתם משה (פקודי)

אדר"ח אדר ב' שנת תשפ"ד לפ"ק

בבית המדרש הגדול פק"ק בקרית יואל יע"א

12 גאראפילד רד.

קבלת פנים בשעה 5:30 ההחופה בשעה 6:30

ובכן אחי וידידי רבנן ותלמידיהון קראי שושנים, אליכם אקרא נערים עם זקנים, אספו חיום רעים נאמנים, בשמחת נכדי מגזע שרפי חעליונים, מלאי ברכות ישפע ממעונים, זכות אבות יזכר לבנים, במהרה נשמע קול מבשר ישועת אמנים, ונעלה לציון ברננים

חנני בזה דר"ש המחכה לקראת פניכם ומעתיר בעד שלומכם וטוב הצלחתכם כה"י

המצפה לישועה ולהרמת קרן ישראל במהרה

חק' אהרן טייטלבוים

אבד"ק סאטמאר יע"א

כל רגע ממנוחת שבת קודש מיקרי עשיה של מצוה

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. ששת ימים תעשה וגו' **יש להתבונן האיך יצדק לזה 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם'**, אם הכוונה על מניעת המלאכה בשבת, הנה זה לא מיקרי עשיה רק אדרבה מניעת עשיה, ואם הכוונה על מלאכת ימי החול וכי המצוה היא בחובה דוקא לעשות מלאכה בימי החול. ונראה עפימש"כ בספרי "דרך פקודיך" (הקדמה ב) דכל המצות צריכין לקיימם במחשבה דיבור ומעשה ובזה משלים את חלק נפש רוח נשמה. **וחנה חלק המחשבה יושלם על ידי הכוונה שבמצות, כי מצות צריכות כוונה** (שו"ע או"ח סי' ס ס"ח) וחלק הדיבור במה שילמוד משפטי המצוה והלכותיה, והמעשה בעשיה. והנה, זהו במצות 'עשה', אבל מה נאמר במצות 'לא תעשה', איך צודק בזה חלק המעשה. אמנם בעשות האדם דבר המותר ובהגיע אל חלק האיסור מונע את עצמו מעשותו הלאה, הנה זה נקרא עשיה, הבן הדבר, **וכן כתב האריז"ל דעשיית המצוה באיסור הקפת פאות הראש וחזקן מקיים האדם בגלחו את שערות הראש ומניח הפאות וחזקן**, דזה לעשיית המצוה יחשב". וזה י"ל גם כאן: **'אלה הדברים'** אשר באמת אינם רק דברים, כי לא תוכל לכאורה לקיים רק חלק הדיבור במניעת המלאכה, והרי **"צוה ה' לעשות אותם"** להשלים בהם גם חלק העשיה. ומפרש הכתוב היאך הוא: **"ששת ימים תעשה מלאכה – וביום השביעי יהיה לכם קודש"** וגו', **ובזה גם מניעת העשיה לעשיה תיחשב.**

אגרא דכלה

'זקף גדול' על 'יביאה', שזאת יביא כל אדם, תאות לבו

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. יש לפרש כפל הלשון בדרך רמז: **'קחו מאתכם'** שתקחו מכם בעצמכם, **'תרומה לה'.** ומפרש הכתוב, היאך תקחו מכם בעצמכם תרומה לה', ואמר: **'כל נדיב לבו'** היינו כל דבר שלבו של אדם חושק ומתאוה, **'יביאה'** אותו הדבר בעצמו יביא, **'את תרומת ה'**, היינו שלא יכוון למלא תאותו ח"ו, רק יעשה לשם שמים ויקיים 'בכל דרכיך דעהו' **"והטעם מוכיח לפרש כן, שנקוד על תיבת 'יביאה' זקף גדול".**

דברי יחזקאל

הפותח פתח כלשהו זוכה לעזר וסיוע ממעל

קחו מאתכם תרומה לה'. רז"ל אמרו: פתחו לי פתח כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם (ע' שהש"ר פ"ה ב, ב) והוא אשר נרמז בפסוק: **"קחו מאתכם"** קודם תקחו מעט אתערותא מאתכם ואז **"תרומה לה'" היינו שעיקר ההרמה הוא לה', שהוא ית' יסייע לכם להתקרב אליו.**

דעת משה – קאזשניץ

המחשבות אחר העבודה שלא היה בשלימות הראויה הן רצויין וחביבין ביותר, ובהם דייקא משכן ה'

והמלאכה היתה דים וגו'. איתא במדרש "נכנם משה אצל בצלאל ראה שהותיר מן המשכן. אמר לפני הקב"ה: רבון העולם עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר. אמר לו: לך ועשה בהם משכן לעדות" וכו'. יש לפרש כוונת המדרש ע"פ מה שביאר א"א (מהר"י) זללה"ה לבאר מ"ש בברכת ישתבח **"המבחר בשירי זמרה", דהנה, האיש הירא את ה', אחרי שהתפלל או קיים איזו מצוה נראה בעיניו שלא עשה אותה כתיקונה, ולו היה אפשר לעשותה עתה שוב היה עושאה ביתר כוונה וביותר שלימות. מחשבה זו חביבה וחשובה מאד לפני הקב"ה.** וזהו: **"המבחר בשירי זמרה"** שיירי המצוה, היינו המחשבות שהיה יכול לעשות המצוה ביתר שלימות, בהן בוחר השי"ת, עכדה"ק. ובזה י"פ כוונת המדרש, כי אחרי גמרם המלאכה התחילו להתבונן ולחשוב מחשבות שלא עשאוהו כתיקונו, וזהו הנותר שהיה להם, וזה ששאל משה **"מה נעשה בנותר"** שהותרנו מן המצוה, שלא עשינו אותה כראוי. אמר לו הקב"ה: **"לך ועשה בהם משכן לעדות"** ומסיים המדרש **"חוי אלה פקודי המשכן משכן העדות"**, רצ"ל, **מה שאתם חושבים עתה שהחסרתם מן המצוה של עשיית המשכן**, ד'פקודי' לשון חסרון, [כמו "ולא נפקד ממנו איש"] זהו **"משכן העדות"** וקודש קדשים היא לפניו ית"ש.

הרה"ק מהרי"ד מבעלוא זללה"ה

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

ששת ימים תעשה מלאכה וגו'. טעם זכרון עשיית מלאכה בימי החול, ירצה הכתוב לאסור מלאכת שבת בין על ידי עצמו בין על ידי גוי, והוא אומרו ששת ימים תעשה בציר"י תחת התי"ו, פירוש תהיה נעשית, אבל ביום השביעי אפילו על ידי אחרים אין לך לעשות, וזה כהאומר אמירה לגוי אסורה דבר תורה (מכילתא בא). עוד ירמוז כי לא יקומו ששת ימים במלאכתן אשר הכינם ה' לעשות אלא אם יום השביעי יהיה לכם קדש, אבל אם לא ישמרו שבת לא יהיו הששת ימים, כי שבת הוא נפש קיום העולם, וכמו שהקדמנו בפרשת בראשית (ב ג) [ובפרשת יתרו (לעיל כ יא)] בפירוש פסוק וינח ביום השביעי, יעויין שם.

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות עליונים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

הלומד תורה הרי הוא ככבן הקורא לאביו שיבא אליו

ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי וגו'. טעם ה'אתנחתא' נתון תחת תיבת "בשם", ולכאורה אין לכך שום פירוש, כי משמע שהוא ענין לחוד, והיה לו לחיות מוטעם תחת תיבת "בצלאל". וי"ל, דהנה מבואר ב"לקוטי אמרים תניא" (סי"פ לז) שעסק התורה נקרא בלשון קריאה "הקורא בתורה" (ברכות יג.) **כי על ידי עסק התורה קורא לחקב"ה לבוא אליו, כביכול, כאדם הקורא לחבירו וכבן קטן הקורא לאביו.** וזהו: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ו"אין אמת אלא תורה" (ברכות ה:) **'ומזה יתבונן המשכיל להמשיך אליו יראה גדולה בשעת עסק התורה'** וכו', עיי"ש. הוא אשר רמז להם משה: **"ראו קרא ה' בשם"** היינו, **באורייתא שמא דקוב"ה** (זוה"ק ח"ב צ:) **הוא קורא את הכביכול בשמו לבוא אליו.**

דברי ישראל

טרם לימוד התורה מוכרח ליראה ותשובה, אבל יראה האמיתית אי אפשר להשיג רק אחר שעסק בתורה הק'

ועשה בצלאל ואהליאב וגו', ובמדרש בפרשה זו (שמות רבה ג, ב) וזה לשונו **'תן לחכם ויחכם עוד'** (משלי ט, ט) זה בצלאל כו'. על פי הא דאי' בזוה"ק **'אוקמוה מארי מתניתין כל הקודם יראתו לחכמתו חכמתו מתקיימת',** כי הנה איתא בזוה"ק אית יראה ואית יראה, **וכמה דרגין ביראת ה',** כמו שמבואר בהקדמת התיקונים כמה מדריגות יראה. והנה כתיב (תהלים קיא, י) **'ראשית חכמה יראת ה', כי זה בודאי שער השמים אשר בלעדו אי אפשר ליכנס לשום תורה ותפילה ועבודה בלתי שיקדים לו יראה,** וראשית היראה היא יראת חטא שירא מן העונש. וזה ידוע שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא **על כן צריך כל אדם לחיות כל ימיו בתשובה** כמאמר חז"ל (אבות ב, ב) שוב יום אחד וכו' **כי בלתי תשובה אי אפשר ללך ולהתחיל שום תורה או עבודה** כנ"ל בדברינו כמה פעמים **כשם רבינו מר"ח יעקב יצחק הלוי מלובלין זצ"ל** כו', **על כן צריך כל אדם קודם שמתחיל ללמוד או להתפלל להרהר בתשובה.**

אבל בודאי אם עדיין אין לאדם תורה בודאי אי אפשר לבוא לעיקר היראה שהיא יראה עילאה מחמת שהבורא ברוך הוא איהו עיקרא ושורשא דכל עלמין זה אי אפשר להשיג, רק שצריך לחיות מקודם בעל תורה ועל ידי התורה יוכל להשיג בכל יום יותר גדלות ורוממות אלהותו יתברך שמו. על כן לאחר שנעשה אדם בעל תורה צריך אחר כך לעשות תשובה יתירה כי עיקר התשובה היא לידע כמה גדול כח הפגם ולפני מי פגם וזה אי אפשר רק אחר שיודע עיקרי התורה. הגם שקודם שמתחיל ללמוד צריך גם כן לעשות תשובה אבל זה נקרא יראה תתאה **אבל אחר שנעשה חכם בתורה אז יודע שורש ועיקר היראה עילאה מחמת גדולתו ורוממותו ית"ש.**

ועל פי זה אתי שפיר המדרש **'תן לחכם ויחכם עוד',** וכן הוא בגמרא **'ח' יהיב חכמה לחכימין',** ופירושו הוא כנ"ל **מי שיש בו חכמה תתאה דהיינו יראת שמים ויראת חטא על כן יוכל ללמוד תורה ולהתפלל כי כן צריך קודם לימוד התורה ועבודה צריך תחילה יראה ותשובה** כנ"ל דאם לא כן אסור להתחיל ללמוד כנ"ל, על כן מי שיש בו חכמה תתאה הרמוז ביו"ד דאדנ"י כנ"ל (עיי"ש), הש"י יהיב ליה יותר חכמה דהיינו שמבין בתורה ויכול לבוא ליו"ד של הוי"ה שהיא חכמה עילאה, וזהו תן לחכם ויחכם עוד כנ"ל.

וזהו פירוש הכתובים הנ"ל **'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב', רצה לומר שעשו מקודם תשובה ויראת חטא כדי שיהיו יכולים לקבל חכמת אלהות לעשות מלאכת המשכן על פי חכמת התורה כו', כי יראה היא שער לתורה** כנ"ל **ותורה שער ליראה פנימית דהיינו חכמה עילאה.**

מאור ושמש

תפלה

המעורר רחמים בתפלתו על חבירו קרובה להתקבל ולעורר רחמים, ועי"ז מעורר למעלה היחוד ושישכון בתוכינו

ויחיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו וגו'. הנ"ל לבאר עפמ"ש בפנים ענין התפלה **כשאדם מעורר רחמים בתפלתו על חבירו אזי היא קרובה להתקבל לעורר הרצון וחסד מלמעלה.** כי כאשר האדם אינו משגיח רק לעצמו לטובתו אזי הוא רחוק מאד שיעלה תפלתו למעל' לרצון. ובזה פרשתי מ"ש (שמות ב, יא) **'ויגדל משה ויצא אל אחיו'** פרש"י ראשון לקומה והשני לגדול'. פי' מחמת שהיה כל או"א מבנ"י בעיניו כמו אחיו ממש לכן זכה לגדולה להיות מנהיג הדור.

וז"פ (בקדושת כתר) **משרתיו שואלים זה לזה כו' ממקומו הוא יפן ברחמי'.** פי' הם משרתיו הם הצדיקים האמיתים עובדי ה' באמת שלא ע"מ לקבל פרס לא בעוה"ז ולא בעוה"ב כי בזה עודנו עובד את עצמו. רק המשרתים באמת ועושי רצונו ית"ש באמת הם מצפים רק לרוממות הבורא ב"ה **לזה הם שואלים זל"ז שואלים בתחנונים וכתפלה לראות טובת חבירו.** לזה נאמר להלן ממקומו הוא יפן ברחמים. שמעוררים הרחמים הגדולים מכתר עליון. ולזה אומרים דבר זה בקדושת כתר בתפלת מוסף שהוא בחי' תוספות. להביא השפע מחסד עליון להוסיף השפעות טובות על ידי גודל התעוררת אהבת ריעים כמ"ש דהע"ה (תהלים ד, ח) נתתה שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו. **וזה שייך בכל ענינים כי גם בתורה ותפלה צריך לחיות מגמת חפצו לראות טובת חבירו.**

וז"פ **'ויחיו הכרובים פורשי כנפים למעלה'** רומז למעלת התפלה כמ"ש (ישעיה א, טו) ובפרשכם כפיכם כו'. **'סוככים בכנפיהם'** להגן בתפלת' ולעורר רחמים עי"ז. **'ופניהם איש אל אחיו'.** להסתכל על טובת חבירו כנ"ל. וז"ש לעיל בפ' (שמות לו, יב) **'מקבילות הלולאות אחת אל אחת'** (שם יג) **'ויחבר את היריעות אחת אל אחת בקרסים והי' המשכן אחד'. כי ע"י האתערותא דלתתא באחדות עם כאו"א מבנ"י אנו מעוררים ג"כ למעלה היחוד והיה המשכן אחד. פי' שישכון בתוכנו אחדו' הבורא ב"ה. אמן:**

תפארת שלמה

דבש תמרים

פנינים יקרים מעצר חפרה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש שבת שבתון לה': הנה מצינו אמירה לעכו"ם הוא שבות אבן מ"מ נראה דיש לה סמך מן התורה עפ"י הילקוט כתוב אחד אומר ששת ימים תעשה מלאכה, וכתוב אחד אומר ששת ימים תעבוד, אלא בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, ע"י"ש, הרי דהפסוק ששת ימים תעשה מלכה איירי במלאכה ע"י עכו"ם, ועל זה אמר וביום השביעי יהיה לכם קודש, להורות דאפילו ע"י אמירה לעכו"ם אסור.

(ישמח משה)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וכו', ונראה דהנה אחז"ל שכר מצוה בהאי עלמא ליכא והקשו המפו' הרי הקב"ה שומר משמרתה של תורה, ואמרה תורה ביומו תתן שכרו, אכן קי"ל דכששלח שליח לשכור פועלים אינו עובר בבל תלין, והנה תרי"א מצוות צוה לנו משה ורק שתי דברות הראשונות מפי הגבורה שמענו, ולכן אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה דהיינו אנכי ולא יהיי לך ששמענום מפי הגבורה, ובישמח משה כתב לפרש מאמה"כ בפרי" יתרו כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל אלה הדברים וכו' דידוע כי כל הנביאים נתנבאו בלשון כה, מוסיף עליהם משה שנתנבא בכה ובזה הדבר, וא"כ בעת שהתנבא בלשון כה הוה ע"י שליח, אבל בעת שאמר זה הדבר הוה שכינה מדברת מתוך גרונו, וקי"ל לגבי בל תלין דרק בתבעו עובר על בל תלין, ולפי"ז י"ל דלהמוני עם הי' משה אומר בלשון "כה" ע"י שליח, כיון דהם יתבעו שכר ואז חייב בבל תלין, לכן התחכם ואמר להם בלשון "כה", אבל לבני עלי' אמר "אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר, דהם ודאי לא יתבעו שכר אף אם יאמרו להם בלשון זה הדבר, והנה שבת הוא מיסודות האמונה זכר ליציאת מצרים ובודאי מגיע שכר בהאי עלמא, וכן אמרו דורשי רשומות שבת נוטריקון ביומו תיתן שיכרו, ולפי"ז אם כי בשאר מצות יצא לחלק בין פשוטי העם לבני עלי, מ"מ בשבת אפשר לומר לכולם בלשון "זה הדבר", וז"ש ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ולא חילק בדיבורו, ויאמר אליהם "אלה הדברים" דהוה כמו זה הדבר, דבשבת אין חילוק.

(ויטב לב)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל וגו': ורש"י כתב הקדים אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת, והקשו המפו' אמאי איצטריך קרא דאינו דוחה והלא מלאכת המשכן עשה, ושבת עשה ול"ת ואין עשה דוחה ל"ת ועשה, ויובן בהקדם קושיית הרמב"ן האיך ידחה עשה הקל ל"ת החמור דעל ל"ת נאמרה מלקות ולא על עשה, וי"ל דעשה חמיר טפי כיון דמן הראוי שאיש הישראלי יעשה כל מעשיו לשם שמים ולא לטובת עצמו, וא"כ במ"ע צריך השגחה מעולה שבל יתערב בו מחשבה זרה, ובפרט כאשר עושה המצוה ברבים אז בניקל יפול מחשבת גאוה בקרבו ויוכל להיות שעושה מצוה זאת כדי להראות לבני אדם את מעשיו הטובים, אכן בל"ת אי אפשר שיתערב לו שום פנויי שלא לשי"ש כיון שרבים רואן אותו יושב בטל ולא עבר עבירה וכמה בטלנין איכא בשוקא וא"כ ליכא כאן יוהרא ולכן העשה יותר במעלה וחמיר טפי מהל"ת שאינו מקיימו ביגיע

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

מקשה אחת, דבר קשה היא, שה'זהב', יהיה 'טהור' בלי סיג

כפתריהם וקנתם ממנה היו כלה מקשה אחת זהב טהור. שמעתי מפ"ק אא"ז [הגה"ק בעל הקול ארה] **ז"ל שאמר בשם הגאה"ק בעל הישמח משה זללה"ה**, שאמר בזה רמז על פי דברי חז"ל סנהדרין (דף צח.) **אין בן דוד בא, אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב.**

ואמר הגה"ק שאין הכוונה שיהיה כל העולם זכאי או כולו חייב ח"ו, רק הכוונה שכל מי שיהיה זכאי יהיה כולו זכאי, צדיק גמור, ומי שחייב יהיה כולו חייב, רשע גמור בלא תערובות טוב, והינו שיהיה הבירור או צדיק גמור או רשע גמור, ובינוני לא יהיה בעולם. (ועיין בתפלה למשה, סה אות ב', וכן מצאתי בספר לחמי תורה בדף נ"ח ע"ג, וגם בספר ארץ צבי בעיד המקלט בית ז' בשם הנדע ביהודה ז"ל).

והנה אותו צד שהרשעים יהיו רשעים גמורים, כולו חייב, הוא בניקל, ובדורינו כמעט אנו רואין לעינים רשעת אנשי עמנו הרשעים הכופרים, אבל דבר הקשה הוא שיהיו הכשרים כולו זכאי, טהורים ונקיים לגמרי מחטאים. וזהו שאמר **'מקשה אחת'** זאת האחת הוא דבר קשה, שיהיה ה**'זהב'**, דהיינו הטובים, **'טהור'** לגמרי בלא שמץ פסול, עכ"ד וש"י.

אבן שלמה (שאמלויא, פרשת צו אות ב')

כ"כ, והנה כתב בפנ"י דעשה שהוא בשב ואל תעשה לא עדיפא מל"ת ונדחית מקמי עשה שהוא בקום ועשה, והענין הוא דמ"ע שהוא בשב ואל תעשה ג"כ אי אפשר שיתערב בו פנוי כמו אצל לא תעשה, והשתא אי לאו קרא הוי אמינא דעשה דמשכן שהוא בקום ועשה תדחה את העשה והל"ת דשבת כיון דבשבת גם העשה הוא בשב ואל תעשה, וא"כ הוי העשה והל"ת כשני לאוין, והרי עשה דוחה שני לאוין, ולכך הוצטרך לאשמיענו שאינה דוחה, ומהאי טעמא נאמרה פרשה זו בהקהל להורות דמעשה דשבת נעשית אף בהקהל ואין לו לחשוש ממחשבת גאוה דבשב ואל תעשה ליכא למיחש.

(קדושת יו"ט)

☆

קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לב יביאה את תרומת ה'. והקשו המפו' מה דפתח "קחו" בלשון רבים, וסיים הכתוב "נדיב לבו" לשון יחיד, ונראה עפ"מ דאי' בגמ' (כבא בתרא ח.) אין עושין שררות על הציבור פחות משנים, [דהיינו שאין הב"ד מטיל חובה על הציבור לתת כך וכך צדקה לקופת הקהל, **אלא** ע"י שנים] דילפינן מ"והם" יקחו את הזהב ואת התכלת וכו', והשתא מובן מה שאמר "קחו" מאתכם לשון רבים דכיון דמשכנין לתרומת המשכן א"כ היי צריכין להיות שנים, דאין עושין שררות על הציבור פחות משנים, ואמר הכתוב דהיינו דווקא אם כופין על המלאכה וממשכנין עליה צריך להיות שנים, אבל אם הביאו בלא כפיה את אשר נדבה רוחו גם כל יחיד לעצמו יכול להביא, וז"ש כל "נדיב לבו" יביאה, דהיינו שאם היחיד לעצמו הביא מה שנדב לבו בלי כפיה, אז יביאה את תרומת ה' אף ביחיד.

(עצי חיים)

☆

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים וגו'. ונראה עפ"מ שכתב הטו"ז על מאמרם ז"ל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, היינו ע"י תשובה, אכן כדי שיתכפר להם חטאם כפרה גמורה, היו ישראל חייבים לעשות תשובה מאהבה, כדי שיתהפכו להם הזדונות לזכיות, אכן כתב בישמח משה דתשובת הרבים נחשבת כתשובה מאהבה, ולפי"ז יתבאר לנו מאמה"כ הנ"ל, דהנה תיבת "אלה" רומזת לחטא העגל שאמרו אלה אלוהיך ישראל, ולכן הודיע לנו הכתוב כאן ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ובכח דבריו הקדושים עורר אותם לעשות תשובה על מעשה העגל, ויאמר אליהם אל"ה הדברים, פי' הדברים שאמרו לעגל הזהב אל"ה אלוהיך ישראל, אשר צוה ה' לעשו"ת אותי"ם, כלומר שבכח התשובה יעשו מחטא זה מצוות אשר צוה ה', כי יתהפכו להם זדונות לזכיות, ואל תתמה כיצד הגיעו כל ישראל למדריגת תשובה מאהבה עד שנעשו מעוונותיהם זכיות, על כן אמר הכתוב ויקהל"ל משה את כל עדת בני ישראל, ובהתקבץ כולם יחד מוצלת זכות תשובת הרבים להפך מעבירות לזכיות, אפי אם הם עושים רק תשובה מיראה.

(דברי יואל)

☆

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. ונראה עפי"מ שכתב בישמח משה לבאר הטעם על מה צווה ה' ככה לבנות משכן לשמו יתי' ולא שלח משכן ממרום בלי נדבות ישראל, והענין הוא כי אמרו חז"ל משכן משכן שנתמשכן שני פעמים בשביל עוונותיהם של ישראל, עוד אחז"ל אלמלא שפך חמתו על העצים ועל האבנים לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט, וא"כ אם לא נעשה המשכן משל ישראל כלל לא היה יכול להתמשכן בעוונותיהם, עכ"ד, ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה שהקדים הכתוב אזהרת שבת לפני פרשת נדבת המשכן דהנה איתא בגמי (שבת קיט:) לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת, ובכן כאשר עמד משה רבינו לצוות את ישראל להביא נדבותיהם למשכן כדי שיבנה המשכן דייקא מכסף וזהב שלהם, ומשם מוכח שעתיד ביהמ"ק ליחרב ולהתמשכן בעוונותיהם כנ"ל, לכן פתח להזהירם על חילול שבת אשר היא הגורם לחורבן הבית, ובזה יש לפרש מאמר הכתוב לא תבעריו אש בכל מושבותיכם, שלא יגרמו ישראל להבעיר אש בציון שישרף ויחרב ביהמ"ק, והאיך יהיו נשמרים מזה, ביום השבת, ע"י שישמרו את יום השבת כראוי, אז לא תהא הדליקה מצויה בארמונות ירושלים ולא יחרב ביהמ"ק.

(ברך משה)

☆

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש. ויובן בהקדם מה שכתב בעבודת ישראל דהעובד מאהבה צריך שיהיה לו יראה המגביל ומצמצם את האהבה, דאלולי היראה יוכל להתקרב אל השי"ת מרוב אהבה עד כלות הנפש, כענין שאמרו בנדב ואביהוא בקרבתם לפני ה' וימותו, שקרבו את עצמם יותר מדאי ונשאר נשמתם במקורם, והנה כתב באוהל יעקב הטעם שבחר ה' בכסף וזהב לעשות מהם משכן, מחמת שהם יקרים בעיני **האדם** ואוהב אותם, ובתת האדם דבר הנאהב לו נדבה להי', ממילא גם אהבתו ניתנה עמו, והוא מורה בזה שאהבת ה' יותר גדולה ועודפת אצלו על אהבת החפץ כי לולא כן לא היה נותנו, עכ"ד, ובכן כיון שתרומת המשכן ניתנה כדי לעורר את אהבתם להשי"ת, א"כ יש לחוש פן ירבה עליהם אהבת השי"ת עד כלות הנפש, ולן הוצרך להזהירם מקודם על שמירת שבת, כי כתב בייטב לב דשבי"ק הוא בחינת יראה כמו שאחז"ל עם הארץ אימת שבת עליו, ורמז לזה בירוד איתה ה' מיקדש הישבת ר"ת באימה, עכ"ד, ועי' שמירת שבת ימשיכו לעצמם מדת היראה ולא ירבה עליהם האהבה ויישאר נשמתם בקרבם.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

קדוש יאמ"ר

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

ויקהל משה. שמע מלפיס שנה הוי העולם, שני מלפיס תורה, שני מלפיס ימות המשיח, ובעוונותינו שרבו יצאו ממה שיצאו (עבודה זרה ט.). **המר"י** (שער הפסוקים בתוקומי) פירשו על דרך שממרו (מלכים יג:): מין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ושהו יצאו מה שיצאו, שעדיין חוזרים ויוצאים לעולם נשמות שיצאו כבר, ואין יוצאים נשמות חדשות, כי כל עוד שלא נתקנו הנשמות שכר ירדו כבר לעולם, אין יורדים נשמות חדשות כי אם חוזרים ומתגלגלים; והנה **זיקוקין דנורא** (הקדמה ה:) הביא בשם **תלמידי האר"י**: שכל ישראל עד סוף כל הדורות היו במעמד הר סיני, ונגזר על כל אחד מה שצריך לתקן, ואומו דבר מידוע לי אפשר שיתגלה אלא דוקא על ידו, כי זהו ניצוץ נשמתו; וזהו **ויקהל משה**, שהיה מקהילם כאן בתופן מיוחד, ולא כמו שהיה מקהילם בשאר פרשיות התורה, משום שכאן הקהיל **את כל עדת בני ישראל**, שהם היו צורת שאיפ רבוע נשמות ישראל, והורה להם שכל אחד מהם מקושר בחלק אחד בתורה השייך אליו כפי צורת נשמתו, וצריך כל אחד להשתדל לגלות את חלקו בתורה, שאי אפשר שיתגלה אלא על ידו, והנה **ק"ו היאמת משה** (תלמוד ד"ה בתיב) כתב: קדושת המשכן שעשה משה נעתקה לבתי המקדשות; וזהו מה שרימז להם משה **אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם**, שעל ידי שיגלה כל אחד את חלקו בתורה, לא יצטרכו להתגלגל עוד הפעם ויכלו כל הנשמות שבגוף, ובזה יקרבו את הגאולה, ויבנה בית המקדש השלישי במהרה. (דברי יואל)

ויקהל משה. לשון הפעיל, שהיו אוסף אנשים בידים, אלא הן נאספים על פי דבורו (רש"י). לכאורה הלא פשיטא שלא היה משה הולך מבית לבית לקרוא להם, אלא היה שולח שלוחים להקהילם. ונראה כי בני ישראל התעצבו על שחטאו בעגל, והיתה להם השתוקקות גדולה לשמוע שנמחל להם, ולכן כשירד משה מן ההר והודיע שרצונו לדבר עם כלל ישראל, מיד נאספו כולם לרוץ לשמוע את דבר ה', ולא הוצרך לשלוח שלוחים לקרוא להם כבכל פעם. וזהו **שהיו אוסף אנשים בידים**, כי מידי פעם כשאפן להקהילם, אף שלא הלך בעצמו לקרוא להם, מכל מקום כיון שאלו שלוחים להקהילם, הרי זה כאילו הקהילם הוא בעצמו, כי שלוחו של אדם כמותו, ממנם עתה מעצמם נקהלו **ונאספים על פי דבורו**. וזהו **ויצאו כל עדת בני ישראל מלפני משה**, וקשה דפשיטא שאחר שסיים דבריו שבו להם חיים לאוהלו, אלא בא להודיענו כי כל כך גדלה השתוקקותם, עד שגם בגמר דיבוריו לא רצו לצאת ממוך אהלו, כי כלתה נפשם להיות עמו, והוצרך משה לשלחם בעל כרחם, לצאת להביא חיים נדבתו. (דברי יואל)

ויקהל משה. דברים היוצאים מן הלב נכנסין ללב, ועל כן כשאמר להם משה הדיבורים נעשה ביניהם התאחדות, ונכנסו הדיבורים ללבות ישראל. וזהו **ויקהל משה, שהיו אוסף אנשים בידים**, אלא זאת בלבד היה המכוון לאספם ולכנסם ביחד, שזה היו רבותא גדולה, אלא הרבותא היה שהן **נאספים על פי דבורו**, שהדיבור של משה היה לו כח, וכנגם אל תוך פנימיותם, ובקרב לבם פנימה נפרדו מן הערב רב, ונעשה ביניהם התאחדות הגמור, ומזי נעשו נאמת **נאספים**, וזהו שהוא לשון **הפעיל**, שהיה על ידי זה התפעלות בלבבם. (דרשות)

ויקהל משה. משה הודיע לישראל שעתידין כמי המקדש ליחרב, ורצה לגלות להם שלאסוף עתיד ה' להחזירם, ויזכו לשלימות גדולה יותר משל עכשיו, כלשמרו (שמות רבה לה:): ועשית את הקרשים למשכן, מהו למשכן, על מס שהוא עומד למשכן; והנה ברשו (בראשית זקניס): הקשנו ושמעו בני יעקב (בראשית מט), זהו שמי לשונות של אספיה, ורמז להם שילכו בגלות שני פעמים ויאספו בשניהם; וזהו **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, שמי לשונות של קהלה, ללמד שאף שמי פעמים עתיד הבית להתמשכן על ידם, אף על פי כן ה' יאספם ויקבץ נדחיהם מארבע כנפות הארץ, וכשם שעתידין להתמשכן שני פעמים, כך עתיד ה' לקהלם

ולקנאם שני פעמים. ולזה נקט **ויקהל** בלשון הפעיל, לרמוז מיניה **שמינו מופלא מנשים וילדים**, שלולי הקהילות שיתאספו מארצות פזוריהם, לא יתפשר להיות על ידי פעולות ידים של בני אדם, **אלא הן נתפשים על פי דבורו**, על ידי תפלות ומתנועים זהו מהו שיכולין לעשות, וזולת זאת נאסר לנו בשבועה לבל נדמוק את הקן. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. משה הקהיל כל עדת בני ישראל שהם שמים רבוא נשמות, שכל אחד אחוז בשות אחת מהתורה, ולמד עמהם את מלקי התורה השייכים לכל אחד מהם. וזהו **אלה הדברים** התורה, **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שיגלה כל אחד חלק התורה השייך לנשמתו, ונקט בית עשיית, על פי מה דאיתא **בזוה"ק** (הקדמה ה.): על ידי שהאדם מחדש חידושים בתורה, נברואים מהם שמים וארץ חדשים. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. הרמב"ם והרמב"ן (מצוה ה) נחלקו אם מצות מינוי ה' מלכים היא חוץ מכלל מצות תרי"ג מצות, כיון דהמומנה היא מוטבעת בלב איש ישראל מאז שעמדו על הר סיני, ואי אפשר למנות רק מצות התלויות בארץ ובזמירה. **וק"ו מפלה למשה** (סה יב) כתב: כיון שיש כמה שבזמן מדברים על לבם להסיר המומנה, לזה נצטוינו במצות עשה למינוי, שלא נעשה בעצמינו פעולות להסיר המומנה, ולא יתעמקו במחשבות כאלו, ולא יסתכלו בדברים המפסידים את המומנה; והנה אמרו (הוריות ח.): מינוהו מלוה שהיא בדיבורו של ה', ולוה על ידי משה, הוי אומר זו עבודת כוכבים, וזהו (במדבר טו): **אשר צוה ה' אליכם ביד משה**, דמצינו בני ישמעאל מנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס; וזהו **אלה הדברים**, שדבר זה שלוה כאן להפרידן מהערב רב, הוא מלוה **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שבזה מקיימים מצות המומנה, וזהו מצות מינוי ה' אלהיך שה' בעצמו לוה אותה. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. כל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה (ספרי שלח טו). הנה **המוך המיים הק'** כתב: ישראל היו לריכים לתקן את כל התרי"ג מצות שפגמו בכולם, ועל כן לוה ה' להם שיזהרו בשלוה שבת, ואמרו (שמות רבה כה): שקולה שבת כנגד כל התורה; והנה כדי שיתכפר בכפרה גמורה, היו חייבים לעשות תשובה מאהבה, כדי שיתהפכו הזדונות לזכיות (יומא פו:), לך נאו כל אדם זוכה לזה, כי כבד הדבר מאד. **ממנס ק"ו היפמת משה** (המיאו ד"ה והנה) כתב: רבים שבבו כמעט מן הנמנע שיבובו כולם מאהבה, ואף שבבים מיראה ואינם מגיעים לאהבת ה', נעשים להם הזדונות לזכיות, כיון דנפיק זכותא דרבים; "ומסתמא כיון שכתב כן ראה זאת בדוח קדשו". והנה **אלה** רומז לאחד העגל שאמרו (שמות לב): אלה אלהיך ישראל. ולכן הודיע לנו **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, ובכח דבוריו עורר אותם לעשות תשובה על העגל, **ויאמר אליהם 'אלה' הדברים**, שאמרו לעגל 'אלה' אלהיך ישראל, בכח התשובה יעשו מחטא זה מלות **אשר צוה ה' לעשות אותם**, כי יתהפכו להם לזדונות לזכיות. וכילד הגיעו כל ישראל למדריגת תשובה מאהבה, על ידי **ויקהל משה את כל עדת בני ישראל**, שהתקבלו כולם. (דברי יואל)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. המור **המיים הק'** כתב: שמירת שבת שוה משאר שמירת המלות, לאמרו (קידושין לט:): מי שבא דבר עבירה לידו ולא עבר, נותנים לו שכר כעושה מלוה, וכמו כן הוא ביום השבת, דהרי בכל היום מזדמנים לפניו מלאכות הרבה שרגיל בהם לעשותם, ועל ידי שנשמר מהם שלא לעשותם, נחשב לו זאת כעשיית המלוה בפועל ממש; וזהו **אלה הדברים אשר צוה ה' 'לעשות' אותם**, ללגדי שבת נחשב השמירה כעשיה בפועל ממש. (תשב)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם. הקהלה זו היתה כדי לשמור על הפירוד בינם לבין הערב רב (זוה"ק). ולכן לוה להם משה את הדרך אשר ילכו בה, דכדי שיוכלו ישראל לשמור על פירוד מהערב רב, היה עליהם להתנהג בדרך התורה בכל מעשיהם, עד שהערב רב יתרחקו מהם מאליהם, ולא יחפלו להתקרב להם, כי יהודי המתנהג בדרך החמת שנאוי בעיניהם בתכלית. וזהו **אלה הדברים** כללות התורה, **אשר צוה ה' לעשות אותם**, שיטיבו דרכיהם, ועל ידי כך יהיה להם הגנה שלא יתערבו הערב רב עמהם, ובני ישראל עשו כדבר משה ושפרו מעשיהם, ועל ידי כך היתה ההתבדלות מן הערב רב בשלימות. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת

הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זצוק"ל שהה פעם בשב"ק אצל הרב ר' שמעון שלמה, אביו של הרה"ק ר' משה מסאוואראן זצוק"ל, והדליקו אז בערב שבת נר גדול שידלק כל הלילה עד הבוקר, כדי שיוכלו לקום וללמוד בעוד ליל, ויהי באשמורת הבוקר כשהרה"ק ר' נחום קם משנתו, ובחוץ עדיין חושך ואפילה, ראו ר' שמעון שלמה ובני ביתו שהרה"ק ר' נחום מטשערנאביל הולך בבית וממשש הדרך כמי שהולך בחושך, וקרוב לכך שיחבוט את ראשו בהליכתו, והרה"ק הנ"ל פנה אליהם בשאלה למה לא הדלקתם את הנר שידלק כל הלילה, והי' הדבר לפלא בעיניהם שהרי בבית דולק נר ומאיר את כל הבית כולו, ותיכף עשו דרישה וחקירה ואכן נודע הדבר כי הנר כבה בלילה, והמשרתת הנכרית הדליקה אותו בשבת, ומחמת שהודלק הנר בשבת קודש לא האיר כלל להצדיק, ולא ראה כלום לאורו

(לשון חסידים) .

ויבואו האנשים על הנשים

הנה ידוע דבעת שסובבו בעיר לקבץ נדבות עבור "מעות חיטים" לפסח כמובא בהלכה, נהגו רבותינו בעצמם לחזר אחר הממון, ובעת שהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע כבר הי' חלש, שלח את יוצ"ח שניים שניים מכל צאצאיו, והצטרף לכל זוג אחד מהבעלי בתים שבעיר, והנה, פעם בהתדפקם על אחת הדלתות, הבעה"ב לא הי' בבית כי אם אשתו, הוציאה האשה סכום גדול של ממון ואמרה: "עס איז גוט, דאס איז מיינע", הפטיר לעומתה אחד השליחים שזה אינו שלך, אלא הכל שייך להקב"ה, שתקה האשה ולא אמרה כלום, כשבאו אח"כ אל הרה"ק זי"ע סיפרו לפניו הכל וגם המעשה הנ"ל מאותה אשה נדיבת הלב.

נענה הרה"ק ואמר שהשתא נתיישב ונתחוור לו מקרא בפרשת ויקהל שנאמר "קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'" דהנה יש הפותח את ידו ונותן צדקה וחושב הוא שמשלו הוא נותן, ומאידך יש איש הנותן צדקה ויודע הוא שמאת ה' הטוב הוא נותן, מחד גיסא, הסובר ששייך הכל להקב"ה ומה' הוא הנותן לכאורה הנותן הזה עדף טפי, כי נותן הוא ביד רחבה, אך מאידך גיסא, היא הנותנת, והסברא היא לכאורה שהנותן הראשון שחושב שנותן משהו איננו במדריגה נמוכה, כי למעשה בחושבו בדעתו כי נותן משלו, זקוק הוא התגבר מאוד ולכבוש את יצרו אשר מעכבו מלתת צדקה, ואשר על כן זו היא מדריגה יותר גבוהה, וזהו מרומז כאן בפסוק "קחו מאתכם" היינו שתתגברו על מה שאתם חושבים שהנתינה היא "משלכם" אולם גם הנתינה הזאת היא "תרומה לה'", כשם שהנתינה של נדיב לב היא תרומה לה', ובשתי תרומות הכתוב מדבר, תרומה אחת לה' - מרמז לזה שסובר שנותן משלו, ותרומה אחת מאת ה' - מרמז לזה שסובר שנותן מאת הקב"ה, ואעפ"כ גם הנתינה הזאת של אותה אשה היא נחשבת תרומה לה', כי בזה שחשבה שהיא נותנת משלה, התגברה על יצרה, ונחשבת היא לתרומה לה', וז"ש קחו מאתכ"ם היינו זה שסובר שנותן משלו זה ג"כ תרומה לה' כאמור, וכן כל נדיב לב יביאה את תרומת ה' שמביא את בנדיבת לב מפני שסובר שהיא תרומת ה' ולא שלו.

והמשיך הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע: אלא שאני מתפלא עליכם שנעלמה מכם גמרא מפורשת דגבאי צדקה לוקחין מן הנשים דבר מועט, אבל לא דבר מרובה, דאפשר שהבעל לא יסכים, עמדו הנוכחים ולא ידעו מה להשיב, והנה לפתע ממש ברגעים אלו, הופיע על מפתן היכל הקודש בעלה של האשה ההיא, ואמר דהיות ששמע שאשתו נתנה סכום גדול, הוא רוצה להוסיף סכום נוסף על המעות שנתנה אשתו, ובזה הוסיף הרה"ק לומר, כי עתה ניחא ליה, גם המשך הפסוקים שבאותו ענין "ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב" ורש"י מפרש עם הנשים, וצריך להבין מדוע באו האנשים, אלא שהם באו ליתן הסכמתם לנדבות נשותיהם שיהי' מותר לקבל מהן.

(אוצרותיהם של צדיקים)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, כדרך צחות וטלי צה נאמרים

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. ואמר להם שמירת שבת, ונראה לפרש על פי דרך הלצה, כי נודע שעיקר השורש לעבודת הבורא ברוך הוא, שהאדם יחזיק עצמו לאין, וכל מה שבא למדריגה יתירה משיג יותר שהוא אין גמור, כנודע בליקוטי אמרים עיי"ש. ובשבת בא לאדם נשמה יתירה, וצריך להחזיק עצמו לאין מוחלט רק הכל הוא של הבורא ברוך הוא, והנה לשון עדת בלשון אשכנז 'געמיין' (שבזמנינו אומרים 'געמיינדע') שהוא לשון קטנות ושפלות. וזה שאמר ויקהל משה את כל 'עדת' בני ישראל, רצה לומר אותן בני אדם שמחזיקים עצמם בקטנות ושפלות והכנעה, להן ראוי לאמר מצות שבת, ודו"ק.

דודאים בשדה

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח מושקדים

ויקהל משה: רש"י: ממחרת יום כפורים היה, קשה מה בא רש"י להשמיענו בזה, י"ל הנה כאן כתיב "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש" ופירש"י "הקדים אזהרת שבת למלאכת המשכן לומר שאינו דוחה שבת" מנין לו לרש"י שבגלל זה הזכיר כאן אזהרת שבת אולי אותו יום שבת היה ולמד איתם הלכות שבת לכן אמר רש"י ממחרת יו"כ היה וההלכה היא שאין קובעים ר"ה לימים אד"ו בכדי שלא יחול יו"כ לא ביום שלפני השבת ולא ביום שאחד השבת ממילא לא יכול להיות שאותו יום שבת היה א"כ למה אמר להם אזהרת שבת אלא לומר שאין מלאכת השבת דוחה שבת.

(שני המאורות)

☆

ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' לאמר: קשה כפל תיבת לאמר, י"ל, ע"פ דברי התוס' (ב"ב ח':) דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאות זוזי לצדקה, והקשו התוס' וא"ת והא איתא בפרק כל הבשר כל מ"ע שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של מטה מוזהרים עליה וא"ת דהאי כפייה בדברים, וז"ש הכת' "ויאמר משה אל כל עדת בני ישראל לאמר" להגיד לכם "זה הדבר אשר צוה ה'" המצוה הזאת של צדקה אינו כשאר מצוות שהם בכפיה ממש אבל היא רק "לאמר" כפיה בדברים.

(בנין דוד)

☆

ויאמר אליהם וכו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש: יש להבין למה ציוה להם משה מצות שבת אחר חטא העגל, י"ל ע"פ הגמרא (שבת קי"ח:) כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, לכן הקהיל אותם משה ואמר להם אתם חטאתם ועבדתם ע"ז לכן תשמרו שבת והקב"ה ימחול לכם על חטא ע"ז.

(שארית יעקב)

☆

והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבוקר: הנה החכמי לב שהיו עושים מלאכת המשכן מה היו מביאים לנדבת המשכן י"ל הדין הוא שפועל יכול לאכול על חשבון זמן העבודה אבל עושי מלאכת המשכן היו משכימים בבוקר בבוקר לאכול והזמן שהיה מותר להם לאכול בזמן העבודה ולא אכלו זה היו תרומתם לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' "והם" (ר"ת וה'עושה מ'לאכה) הביאו אליו נדבה (הנדבה שלהם למשכן היה) בבוקר בבוקר" הזמן שהשכימו לאכול בכדי שלא לבטל מעבודת המשכן.

(מרגניתא דרב)

☆

מרבים העם להביא וגו' והמלאכה היתה דים והותר: הנה עיקר העגל עשו הערב רב והם החטיאו את ישראל לכן המשכן כפר רק לבני ישראל ולא לערב רב משום שאמרו "החוטא ומחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה" אך אם הביאו לא רצו לביישם וקבלו מהם ובטלו את נדבתם ביטול ברוב נדבת ישראל אבל כשראו "מרבים העם" היינו הערב רב "להביא" ולא יהיה להם ביטול ברוב אז הכריזו "והמלאכה היתה דים" שאין צריך להביא ומאת ה' היתה זאת שהיה די רק מנדבת ישראל.

(קרני ראם)

☆

וכל אשה חכמת לב בידיה טוו: קשה מה החכמה, י"ל הדין הוא (גיר כ"ד:) כל מה שקנתה אשה קנה בעלה אבל אם נתן לה אחר על מנת שאין לבעלך רשות בו אז הוא שלה, וגם מעשה ידי אשה לעצמה רק חז"ל תקנו שמעשה ידים יהיה לבעל והוא חייב במזונותיה אבל במדבר שהבעל לא נתן מזונות משום שהיו נזונים מן המן אז מעשה ידיהן היו לעצמן ולא לבעל ואת מעשה ידיהן היו יכולין לתת לנדבת המשכן וזה שאמר הכת' "וכל אשה חכמת לב" וידעו הדין מה שקנתה אשה קנה בעלה והיתה רוצה להביא נדבה "בידיה טוו" מה שעשתה בידים היינו מעשה ידיה זה היו יכולים לנדב.

(תורת משה חת"ס)

דורש טוב

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. קשה מה נשתנה הבערה שנאמרה עליה לאו מיוחד משאר ל"ת מלאכות שלא נזכרו בפירוש בתורה, ועי' רש"י.

ונראה דהנה בלוחות הראשונות כתוב "**כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וינח ביום השביעי, על כן ברך ה' את יום השבת ויקדשהו**", הרי שטעם שביתת השבת הוא זכר למעשה בראשית, ולפי"ז יש מקום לומר דרק המלאכות שנבראו בששת ימי בראשית אסורות בשבת, אבל הבערת האש שנבראה רק במוצאי שבת ע"י אדם הראשון כאמרם בפסחים (דף נ"ד) אולי לא נאסרה בשבת, **לכן צריכים קרא מפורש לאסור הבערה בשבת.**

ובזה יובן גם כן מה שבמשנה תורה לא נשנה איסור הבערה בשבת, דכיון שבלוחות השניות נאמרה טעם אחר לשבת, "**וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים** וגו', ולטעם זה אין שום סברה להבחין בין הבערה לבין מלאכות אחרות **ע"כ לא הוצרך חזרה מיוחדת.**

תפארת יהונתן

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם: (פרק לה פסוק א)

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל[א]. יכלול כל עדת בני ישראל המנשים והנשים[ב], כי כלם התנדבו במלאכת המשכן. והנה מקח מחר שלוה להחרן והנשיאים וכל בני ישראל המנשים כל מקר דבר ה' אתו בהר סיני[ג] (לעיל לד לב), ונתן על פניו המסוה (שם פסוק לג), חזר ושוה והקהילו אליו כל העדה מנשים ונשים. ויתכן שהיה ביום מחרת רלתו[ד]. ואמר לכולם ענין המשכן מקר נצטוה בו מתחלה קודם שבוד הלוחות[ה], כי כיון שנתרלה להם הקב"ה ונתן לו הלוחות שניות וכרת עמו ברית חדשה שילך העם בקרבם, הנה חזרו לקדמותם ולהתנדב כלוחתם, ובידוע שהיה שכינתו בתוכם כענין שהוה תחלה, כמו שאמר (לעיל כה ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ולכן צוה לותם מקח עתה בכל מה שנצטוה מתחלה:

מעשה חש"ב

א הקדמה: בסוף פרשת כי תשא (פרק לד פסוקים כט, לא –לב) "ויהי ברדת משה מהר סיני וגו', ויקרא אליהם משה וגו' וידבר משה אליהם. ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני". ושם נחלקו רש"י ורבינו בביאר הכתוב 'וידבר משה אליהם', רש"י אומר 'לשון הוה', פירוש שאין הכוונה לדיבור מסוים שדיבר אז משה עם בני ישראל, אלא כוונת הכתוב להשמיע סדר הלימוד שלמד משה עם בני ישראל כל תורה, שמשה היה לומד מפי הגבורה, נכנס אהרן שנה לו משה פרקו, נסתלק אהרן, נכנסו בניו, שנה להם משה את פרקם, נסתלק הם נכנסו הזקנים, שנה להם משה את פרקם, נסתלקו הזקנים נכנסו כל העם, שנה להם משה את פרקם, כמבואר ברש"י שם. אמנם רבינו סובר שדיבר אליהם אז כשירד מהר סיני את עשרת הדברות השניות שניתנו לו בהר, ואת כל המצוות שנאמרו לו לעיל.

והנה פרשתן מתחיל 'ויקהל משה', שמשה רבינו הוצרך להקהיל את בני ישראל, לפי רש"י א"ש, למה היה צריך להקהילם, שהרי לא דיבר מקודם עם ישראל, ורצה עכשיו לדבר עם ישראל ענין מלאכת המשכן, היה צריך להקהילם. משא"כ לפי דעת רבינו ש'וידבר משה אליהם', שלמד עם בני ישראל כשירד מן ההר, א"כ כיון שהיה כבר מדבר אתם, למה הוצרך להקהילם, הרי הם היו שם. ע"ז מיישב רבינו בב' אופנים, וכיבואר.

ב פירוש ש'ויקהל משה' קאי רק על ה'נשים', שמתחילה כשלמד אתם ההלכות דיבר רק עם אנשים, והם לא היו צריך להקהילם, מכיון שהיו שם. ועכשיו שהתחיל לדבר על נדבת המשכן הקהיל גם את הנשים. שכולם התנדבו במלאכת המשכן.

ג לפי פירוש זה מפרש רבינו שאחר שגמר ללמוד עם בני ישראל, כולם חזרו לביתם, ואח"כ חזר והקהיל אותם, ויתכן שזה לא היה באותו יום שירד מן ההר, רק היה למחרתו. ולפי"ז ויקהל משה היינו אנשים והנשים. מכיון שגם אנשים היה צריכים להקהיל כיון שזה כבר היה למחרתו.

ד אפשר לבאר כוונת רבינו 'ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו', דהנה רבינו (לעיל פרשת יתרו פרק יח פסוק יג) עה"כ 'ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם', מפרש רבינו שאין כוונת הכתוב באמרו 'ממחרת' מחרת ממש, דמיד למחרת יום הכפורים התחיל לשפוט את העם, כי 'איננו יום המשפט, שיעמוד העם עליו מן הבקר עד הערב', רק כוונת הכתוב 'ממחרת' היינו שלא היה לפני יום הכפורים, רק לאחר יום הכפורים. עיי"ש. ורבינו לא מבאר מה עשה משה מיד למחרת יום הכפורים ע"ז כתב רבינו כאן 'ויתכן שהיה זה ביום מחרת רדתו, ואמר לכלם ענין המשכן אשר נצטוה וכו'". היינו שיתכן שלמחרת יום הכפורים אמר לישראל ענין מלאכת המשכן. כי הוא ראוי ונכון שיצונו מיד למחרת רדתו מן ההר.

ה דעת רבינו שמשה נצטווה על מלאכת המשכן, בארבעים יום הראשונים, לפני עשיית העגל. והטעם שלא אמר להם כשירד מן ההר בפעם הראשונה, מכיון שעשו את העגל ושבר את הלוחות. אבל עכשיו באותה שעה שהתרצה להם ה' ונתן להם הלוחות השניות. אמר להם מלאכת המשכן. משא"כ דעת רש"י (לעיל לא יח) שמעשה העגל היה לפני הציוי על מלאכת המשכן. דלפי רש"י נצטווה על מלאכת המשכן רק בארבעים יום השניים.

שֵׁשֶׁת יָמִים֙ תֵּעָשֶׂ֣ה מְלָאכָ֔ה וּבַיּ֥וֹם הַשְּׁבִיעִ֖י יִהְיֶ֣ה לָכֶ֑ם קֹ֚דֶשׁ שַׁבַּ֣ת שַׁבָּת֔וֹן לַיהוָ֔ה כָּל־הָעֹשֶׂ֥ה בּ֛וֹ מְלָאכָ֖ה יוּמָֽת׃ (שם פסוק ב)

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה. ממ"א הכתיבה מצד גוה ה' לעצות על מלאכת המשכן וכל כליו וכל עבודתו. והקדיש השבת למד כי עצם ימים תעשה מלאכת אלה הכתיבה ולא ביום השביעי שהוא קדש לה[א]. ומכאן שמין מלאכת המשכן דוחה שבת, ולא ממדרש אך[ב], כמו שפרשתי בסדר כי תשא (לעיל לא יג):

וַיַּעַשׂוּ כָּל חֲכַם לֵב בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת הַמִּשְׁכָּן עָשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם׃ (פרק לו פסוק ח)

ויעשו כל חכם לב בעשי המלאכה את המשכן עשר יריעות. הנה החזיר בתורה מלאכת המשכן חמש פעמים, כי הזכיר לת כולה בצותה בפרט ובכלל. תחלה (לעיל כה י – כח מג) למד ועשית כך ועשית כך, ואחרי כן (לעיל לה ז–יא) הזכיר כולם בדרך כלל ועצו לת כל למד לויתיך לת להל מועד ולת הארון לעדות, עד ככל למד לויתיך יעצו:

והטעם בזה, שלוה הסם למשה שיגיד לל בללול ולהליאב ולכל החכמים המלאכה בכללה ואחרי כן יקרבו לליה לעצותה, כי לא יכלו למלאכת הקדש עד שישמעו כל המלאכה ויבינו לותה ויקבלו עליהם שילעו להשלימה. ובשעת המעשה (לעיל לה יא–כ) הזכיר לותה תחלה בדרך הכלל הנזכר, ואמר (לעיל לה ו–יא) יבולו ויעצו לת כל למד לוה ה' לת המשכן לת אהלו וגו', ויחסר מכאן פרט אחד[ג], כי בולמי הולרך משה למר לל החכמים העושים המלאכה. עצו המשכן עשר יריעות, למד היריעה כך וכחב כך, וכן בכל המלאכה, ולא הזכיר הכתוב זה, כי בילוע שמר להם הכל כסדר, אחרי שעצו כן כל דבר ודבר:

מעשה חש"ב

א רבינו מפרש כוונת הכתוב 'אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם', שקאי על מלאכת המשכן. והקדים שמירת שבת למלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה שבת. והסברא לזה יש לומר, דאם נאמר שכוונת הכתוב 'אשר צוה ה' לעשות אותם, קאי על שמירת שבת, הרי שמירת שבת הוא ע"י ששובתים ממלאכה, ולא ע"י עשיה. וא"כ מה כוונת הכתוב 'לעשות אותם'. וכן לא מסתבר לומר ש'לעשות אותם' קאי על הששת ימים 'תעשה' מלאכה, דהרי ליכא ציוי לעבוד בששה ימים, שנאמר על זה אשר צוה ה' לעשות אותם.

ב הנה לעיל בפרשת כי תשא (פרק לא פסוק יג) עה"כ 'אך את שבתותי תשמרו וגו'', מפרש רש"י דהמיעוט של 'אך' שכתוב בשבת קאי על הפרשה הקודמת, דהיינו מלאכת המשכן, ובא לומר שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת. אמנם דעת רבינו שלפי חז"ל שסברים שאך בא למעט, היינו על אותה פרשה שנאמר בה, ולפי חז"ל אך בא למעט פיקוח נפש ומילה, שדוחה שבת. ואינו בא למעט מלאכת המשכן, ולכן מפרש רבינו שהלימוד שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת למידין מכאן, ולא ממדרש 'אך'.

ג רבינו מבאר שנזכר בתורה מלאכת המשכן חמש פעמים. ורבינו מפרט ארבעה פעמים, ב' פעמים בעת שנצטווה משה מאת הקב"ה על מלאכת המשכן. א. בפרשת תרומה (פרקים כה – כח) שנזכר הכל בפרטות. ב. בפרשת כי תשא (לא ו – יא) שהזכיר הכל באופן כללי. [ולא ביאר פרטי פרטים מדות הכלים וכו']. ועוד שני פעמים בפרשתינו. א. בתחילת הפרשה (לה י–יט) שמשה רבינו אמר לכלל ישראל באופן כללי שכל אחד יביא תרומה לה' למלאכת המשכן, ב. מפסוקי שני והלאה בעת עשיית המשכן נזכר הכל בפרטות מה שעשו כל חכמי לב. אבל פעם החמישי שדיבר משה עם בצלאל והחכמי לב, ואמר להם כל הפרטים לא נזכר בתורה, דהיינו לפני הפסוק (לו א) 'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב', היה צריך לכתוב שמשה רבינו דיבר עם בצלאל והחכמי לב לומר להם באופן פרטי כל מלאכת המשכן, וע"כ צריך להיות שמשה רבינו דבר עם בצלאל, דאל"כ מהיכן ידעו מה לעשות, וזה כוונת רבינו 'וחסר פרט אחד', דהיינו שפעם החמישי לא נזכר בתורה.

אמנם בפרשת פקודי (מפסוקי רביעי והלאה) כתוב עוד הפעם 'ויביאון את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו וגו', וא"כ הרי מצינו להדיא שנזכר פעם החמישית בתורה מלאכת המשכן. וא"כ צריך להבין כוונת רבינו 'והחסיר פרט אחד'.

ואפשר לומר דביחד עם מה שהחסיר נזכר שש פעמים בתורה, והטעם שאינו מפרט רבינו את פעם השישית הלזו, דעיקר כוונתו של רבינו הוא על הציווים והאזהרות קודם עשיית המשכן והכלים, וע"ז הוסיף דבע"כ בשעה שצווה משה את ישראל על מלאכת המשכן, אמר להם באופן פרטי עשיית משכן וכליו, רק שלא נזכר בתורה. ולא הביא הך מפרשת פקודי שכבר נאמרה אחר עשיית המשכן וכליו. וע"כ שפיר כתב רבינו 'והחסיר ממנו פרט אחד'. אבל באמת נזכר בתורה חמש פעמים, אלא שעם מה שהחסיר פרט אחד הוה ביחד ששה פעמים.

מאמר המשך

הכון לקראת אלוקיך ישראל (ג)

(עמוס ד, יב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

והנה בספר 'שלחן הטהור' (סימן צ"א סעי' א') כתוב, וזל"ק: "צריך לאזור להבדיל בין אברי קודש לאברי חול, ואזור זה יהי' מהודק ואסור לו להתפלל משום הכון לקראת אלקיך ישראל בדוגמא דלעילא, אף במדינות שהולכין לפני הגדולים בלא אזור אסור להתפלל בלתי שיבדיל בחגורה בין קודש לחול, ולענין שאר ברכות ותורה די שהבגדים מונחים על בטנו אפילו רפיין אין קפידא", עי"ש. מבואר מזה דענין הכון הוא להיות בדוגמא דלעילא, וע"כ בעינן "מהודק דוקא".

בפרשיות אלו שאנו קוראין בשבועות הללו פ' ואתה תצוה - ואלה פקודי נתבאר מצות בגדי כהונה, וידוע דברי ה'טור' באו"ח סימן צ"ח, וזל"ק: "תפלה במקום קרבן דכתיב (הושע יד, ג) **ונשלמה פרים שפתינו, וכתיב** (דברים יא, יג) **ולעבדו בכל לבבכם, וכי יש עבודה בלב אלא איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה, ולפיכך צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה, ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו המחשבה שפוסלת בקדשים, ומעומד דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשרת, והשוואת הרגלים ככהנים בשעת העבודה, וקביעות מקום כמו הקרבנות שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו, ושלא יחוץ דבר בינו לבין הקיר ובינו לקרקע דוגמת הקרבן שחציצה פוסלת בינו לבין הכלי ובינו לרצפה, וראוי הוא שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה, ומכל מקום טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה משום נקיות, ואחר שיעשה דוגמת הקרבן עולה לריח ניחוח למקום שהקרבן עולה והמלאך עושה אותה כתר לקונו" וכו', עי"ש. וכ"כ ה'מחבר' בסימן צ"ח** (סעי' ד). **מבואר לנו מזה דבאמת הי' ראוי ללבוש בגדי כהונה בשעת התפלה רק דאין כ"א יכול לבזבז ע"ז. ומצינו בדורות הראשונים שהי' להם בגד מיוחד וחשוב לתפלה, וכמו שכ' בספר 'יוסף אומץ' בזה"ל: "וזכורני בימים הראשונים שהיו טובים מאלה שהיה לרוב בעלי הבתים סרבל מיוחד לבית הכנסת העשויה בקמטים, והעשיר נותן לבנו סרבל כזה בשעת חופתו", עי"ש. וכהיום לא שמענו עוד כזה** (אבל בודאי צריך ליזהר שלא ללבוש בשעת התפלה בגד זול שלובשים בשעת עבודה וכו' וד"ל). **אולם דבר זה מצינו בתפלה שיש לחגור באבנט דומיא דכהן, וראוי לעיין ולחקור בזה הן מצד הלכה, והן מצד חסידות.**

ואגב בספר 'דרושים ואגדות' למהרן החתם סופר (פרשת בא דף סב ד"ה ואכלו) כתב כעין זה דבר נפלא, וזל"ק: "והנה עיקר ראשיות השגחתו על שלש אברים האלו, א. הבטן שלא ימלא כריסו, ומאכלות אסורות והמותרות למרוד בה', לכן היו הנביאים והחסידים חגורים אזור במתניהם להורות עצימת התאוה ע"י החגורה הסוגר בעד בטנו, ואמרו על דרך הלצה שלא יהי' לבו רואה הערוה, כי החגורה הוא המבדיל בין קודש לחול, בין בטן העליון שבו הלב לבטן התחתון המליאה קיא וצואה" וכו', עי"ש.

והרה"ק רבי ר' מענדעלע מרימנוב ז"ל כותב בספרו 'מנחם ציון' (כי תצא) וזל"ק: "וכבר דברתי עם המגיד טעם למה שהולכין בשני חגורות, ואמרתי שכן כתיב (ישעיה יא, ה) והיה צדק אזור מפניו והאמונה אזור חלציו, שכשאדם חוגר את עצמו בחגורה אחת הוא מדמה את עצמו ליוצרו, שנאמר שם (נט, יז) וילבש צדקה כשריון, והשנית אוזר את עצמו בהאמונה שיהיה נוכח ה' דרכו תמיד, ולא ישכח את השי"ת, כמ"ש (דברים ו, יב) השמר לך פן תשכח את ה'", עי"ש. מבואר לנו טעם חדש על ענין החגורה, אולם זהו להמנהג שהולכים שני חגורות "כל היום", ועי' להלן.

מרן רביז"ל מביא בדברי יואל לחג הסוכות (אות ט"ז) בשם אביו הק' מרן הקדיו"ט ז"ל על הגמ' במס' (שבת י.) מאימתי התחלת אכילה, ולר"ח אמר משיתיר חגורה וכו', מתקיף לה רב ששת טריחותא למיסר המייניה [וכי טירחא היא לחזור ולאזור חגורו לתפלה], ועוד ליקו הכי וליצלי [יעמוד ויתפלל כמו שהוא בלי חגורו], ומשני משום שנאמר (עמוס ד, יב) הכון לקראת אלקיך ישראל, ובתוס' (שם ד"ה טריחותא) תמה דלא משני אלא אקושיא בתרייתא, ולא חייש לשינויי קושיא קמייתא דפריך וכי טריחותא למיסר המנייה. וביאר הקדיו"ט ז"ל דבמאי דמשני הש"ס משום שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל, מיתרץ נמי קושיא קמייתא, דהנה קי"ל במס' ר"ה (כח.) מצות לאו ליהנות נתנו, וברש"י פי' לא ליהנות נתנו לישראל, להיות קיומם להם הנאה אלא לעול על צואריהם ניתנו, הרי מזה דבכל עת אשר יקרב האדם אל אחת מכל מצות ה' לעשותה, מיד מתחזק יצרו כנגדו להכביד עליו עול קיום המצוה.

ומעתה מאחר שתירץ הש"ס שחגירת האיזור בשעת תפלה יש בה מצוה שנאמר הכון לקראת אלקיך ישראל, מיתרצא ממילא קושיא קמייתא וכי טריחותא למיסר המייניה, דכיון שיש מצוה בדבר בוודאי טירחא יתירה יש בה לאזור חגורו, דמצות לעול ניתנו והיצר הרע מתגבר להכביד עולם על האדם, וטירחא יתירא הוא לו לקיים המצוה, וממילא מיתרצא קושית התוס'.

ואגב אציין שבס' 'אלה מסעי' (פ"ג אות ט"ז) מביא בשם מרן הקדושת יו"ט ז"ל, שבהחגורה הקבועה על הבגד אין מקיימים מצות הכון לקראת אלהיך כיון שהולכים בזה בכל היום, וע"כ היה לרבותה"ק אבנט מיוחד לתפילה שלא לבשו רק לשלש תפילות היום, אבל שאר ברכות ותפילות וגם ברכת התורה אמרו רק בהחגורה של הבגד, עי"ש, ורבינו הדברי יואל ז"ל הוסיף ע"ז דבאופן שאין לו אבנט אחר, אז יתיר עכ"פ את החגורה של המלבוש שמלבוש כל היום, ולחגור בו במיוחד לפני התפלה לקיים מצות הכון.

ובספר 'שלמי יו"ט' מהגה"צ מלאנדסבערג ז"ל (פרשת ויחי) מביא סיפור ממרן הקדושת יו"ט ז"ל, שפעם אחד בעת שהי' מוח"ז הגה"ק רבי ברוך בענדיט ליכטנשטיין ז"ל הגאב"ד קראסנא הי"ד יושב בבעלזא להסתופף בצל קדושת הרה"ק מבעלזא זצ"ל הכריזו בביהמ"ד כי הרב מסיגוט ה"ה הקדושת יו"ט זצ"ל הגיע לשערי העיר, ומוח"ז זצ"ל יצא אל מחוז העיר לקבל פניו כי היו מקושרים בעבותות אהבה זה עם זה, ומאוד שמח הקדושת יו"ט לקראת ידידו מנוער, ובאם הדרך נתנתק מוסרות חבלי הסוסים ולא הי' אפשר להמשיך הנסיעה לבא העירה עד שהבעל עגלה הפשיט את חגורתו וקשר בו את הסוסים, אז אמר הקדושת יו"ט במתק לשונו שזהו סוד החגורה שהוא כדי לאסור את הסוס, ובלשונו ביודיש: "דאס איז דער סוד פונעם גארטל, צובינדן דאס פערדל" עי"ש.

וכבר כתבנו שמרן החת"ס וגדולי תלמידיו ז"ל לא חגרו עצמן לתפלה, ודבר נפלא סיפר בזה הגאון הגדול בעל שבט הלוי ז"ל (דרשות ושיחות שבט הלוי שנת תש"ס יום רביעי פר' האזינו ה' תשרי עשי"ת תש"ס): "שמעתי מאחד מזקני הדור זצ"ל שהיה מקובל בידו, שכשאירס מרן החת"ס את בנו מרן הכתב סופר זי"ע עם בת הרב מו"ה יצחק וייס מגליציה, שהיה ממשפחה מיוחסת נצר לעשרה דורות גדולי הדור, ישבו המחותנים עם החת"ס לפני שעת מנחה ושוחחו בעניני תנאים שידוכים ונישואין עד שהגיע זמן תפילת מנחה, המחותנים שהשתייכו למחנה החסידים נטלו ידיהם וחגרו אבנט והכינו א"ע לתפילה, והחת"ס שהיה מיוצאי אשכנז ניגש ללא הכנה של חגירת גארטל ונעמד על יד הכותל להתפלל, אמנם ברגע שהתחיל ה' שפתי תפתח מיד נפתחו שערי דמעותיו ללא הפוגה עד שסיים את התפילה, זוהי מדרגה גדולה מאד, והחת"ס זכה לה להיות כל רגע בבחינת שויתי ה' לנגדי

תמיד לעמוד כל הזמן לפני הקב"ה, שהרי עד לתפילה ממש דיבר מילי דעלמא ומיד לאחר מכן כבר עמד כעבד קמיה מריה", עי"ש.

וב'תולדות ערוגת הבושם' מובא: "הג"מ חיים מרדכי יעקב גאטליעב אב"ד מישקאלץ בעל שו"ת יגל יעקב היה מספר כי בשנות נעוריו כשלמד אצל רבינו ודרכו היה לאזור עצמו בחגורה בעת התפלה כמנהגם של חסידים, יום אחד אבדה החגורה וימים מספר התהלך בלא חגורה, כשראה אותו רבינו פנה אליו "נו שבק"ת לחסידותא", השיב לו בתמים שאבדה לו החגורה ואין לו מעות לקנות אחרת, מיד קנה לו רבינו חגורה אחרת ונתנה לו", עי"ש.

ועי' בספר 'יוסף קדישא' (תולדות ר' יוסף קדיש קרישבסקי דף פ"ח) שמביא שם בזה"ל: "בקשר למנהגיו אמר רבי יוסף קדיש לרבו החפץ חיים, כי על אף שמוצאו מגזע חסידים, קיבל על עצמו בנעוריו את מנהגיו של הרב משעדליץ להתפלל בנוסח אשכנז, ועוד כמה מנהגים, ועלתה נפשו בשאלתו האם צריך הוא לחזור ולנהוג כמנהג אבותיו ולשנות את נוסח התפילה לנוסח האר"י ז"ל, ענה לו רבנו כי מפאת כבודו של אביו מאמצו רבי שמעון דובער רבה של שעדליץ, עליו להמשיך ולהתפלל בנוסח אשכנז, אך אם שמורים בזכרונו מנהגים כל שהם מבית אביו עליו להמשיך ולאחוז בהם, לאחר שמנה רבי יוסף קדיש בפני רבו את מנהגי אביו אותם זכר מנעוריו, ענה לו החפץ חיים כי עליו לאחוז מנהג אבותיו בשלושה דברים, הראשון שיחגור בתפילתו אבנט גארטל למתניו, **וציין שם בהג"ה: שאף רבו החפץ חיים נהג כך**, השני שיניח בכל יום תפילין דר"ת [ובהג"ה: ידוע שאף מרן החפץ חיים החל להניח בערוב ימיו תפילין דר"ת], והשלישי שיקבע לעצמו בכל יום שיעור בספר ליקוטי אמרים תניא", עי"ש.

אולם במנהגו של חפץ חיים יש כמה גירסאות, ובשו"ת 'אז נדברו' ח"א (דף קע"א) כתב בתו"ד: "ואין לשכוח שבמדינת הח"ח והח"ח עצמו בכלל לא החמירו להתפלל דוקא בחגורה, ואף שבמ"ב מובא דגם היום שאין רגילין בחגורה נכון להחמיר, ואעפ"כ הח"ח לא החמיר", עי"ש. אולם ראיתי מובא בשם הרה"ג ר' יעקב ניימאן ז"ל דהח"ח הי' פעם בווארשא והתפלל בין חסידים ומפני מנהג המקום חגר בחגורה, וכיון דלא התכוון בלי נדר, הי' מחמיר מחמת מנהג של מצוה, ומאז לבש חגורה כשהתפלל, ואכ"מ להאריך בזה.

ובספר 'תורת יחזקאל' מהרה"ק מקאזמיר ז"ל מביא אימרא בדרך צחות, וזל"ק: "הנה בימים הקדמונים הלכו חגור בחגורה תחת הלב כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה, ועל הצואר לא נתנו כלום שלא יהא הפסק בין לבו לפיו, שלא יהיה אחד בפה ואחד בלב אלא פיו ולבן שווין, ועתה בזמנינו הפכו הסדר לקחו את החגורה מתחת הלב ונתנוה על הצואר, והנה הלב רואה את הערוה ויש הפסק בין לבו לפיו דהיינו אחד בפה ואחד בלב", עי"ש.

ומענין לענין ראוי לציין מה שראיתי בספר 'רבי מאיר אומר' [ענינים מדיוקים ממה שסיפר הרבני החסיד המרומם ר' מאיר שטיין ז"ל], אשר בימי נעוריו כשנעשה בר מצוה, הגם שהי' לבוש כ'חסידישע' בחור ואף גם בכובע שהי' רגיל אצל חסידים, לא נתן לו אביו חגורה לתפילה, אף שאביו לעצמו הי' נוהג ללבוש חגורה לתפילה כדרך חסידים ואנשי מעשה. ובזמן הקיץ דשנת תש"ג שלחו אביו לישיבתו המפורסמת של כ"ק הגה"צ רבי יחזקאל שרגא ווינבערגער זצ"ל הי"ד אבד"ק פאיע, ומצא שם תלמידים למאות מכל הסוגים ומכל החוגים, ותיכף בתחילת ימי שהותו בין כותלי הישיבה כשראה שמספר ניכר מתלמידי הישיבה לובשים חגורה בעת התפילה, הלך וקנה לעצמו חגירה לתפילה. דרכו של הגה"צ מפאיע ז"ל הי' בכל יום, בעת אמירת העקידה והקרבנות לפני תפילת שחרית, להסתובב בין תלמידי הישיבה בהיכל הביהמ"ד, ומפעם לפעם עמד ליד א' התלמידים שהי' רוצה להעיר לו בדברי מוסר על התנהגותו וכדו', ואח"כ שב למקומו המיוחד. ומספר ר' מאיר ז"ל שבאותו יום שלבש את החגורה לתפילה בפעם הראשון, כשהסתובב רבו לבין התלמידים, עצר ועמד ליד מקומו ושם עינו על החגורה, ואמר לו בחביבות יתירה בזה"ל: "מיין קינד זאלסט וויסן, אז אייגער דאוועגט אהן א גארטל קען ער נאך זיין א גרויסער ערליכער איד, אבער וועז אייגער טוהט אויס דאס גארטל דער איז שוין א שייגעץ....."

המשך המאמר בעז"ה שבוע הבא

שמחת התחתנה

נישואי נכד
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לחתן פרץ החיים מאיר אליעזר שליט"א
בן
הגה"צ רב דביתהמ"ד ויואל משה - מרדכי משה שליט"א הי"ן

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

סדר השבת

שבת עלי' לתורה

שב"ק פרשת ויקהל - שקלים הבעל"ט

חרלקה"ן 5:41 | סחק"ש 8:36 | מוצש"ק 7:10

חבוש על ראשך מארך:

לבישת השטריימל

חצי שעה אחר הדלקת הנרות

בביתו נאות קדש של רבינו שליט"א - 5 נאוה קט.

עלוגא דמעלי שבתא:

תפלות ליל שב"ק
בהיכל ביהמ"ד הגדול

תעורך לפני שולחן:

עריכת שולחן הטהור
בהיכל השולחנות
בבנין מבצר הכוללים

ביחד עם תלמודי הישיבות הקדושות - בשעה 8:15

בעפרא דשבתא:

תפלות יום שב"ק
ועלי' לתורה

במקהלות עם קדוש אלפי אנשי שלומנו - בשעה 9:15

בהיכל ביהמ"ד הגדול

בקידושא רבא דביה מחדרי נפשא:

קידושא רבא

תיקף אחר התפלה בחדרי ישראל דוב - יוסף אלי

אחר הקידוש יהי' מזכות לאחל מזל טוב להמחותנים שליט"א

שישו וישמחו בשעמחת רבינו
הנהלת הקהלה

הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

הרב הקדוש רבי שלמה הכהן מראדאמסק זי"ע נולד בשנת תקס"ג (או בשנת תק"ס. עי' נפלאות התפא"ש אות כ"ה) בעיר וואלשצווי הסמוכה אל ראדאמסק, לאביו החסיד המפורסם רבי דוב צבי בן רבי אריה לייב אבד"ק 'שדה חדש', שהי' חתן הג"ר שלמה מפינטשוב (מח"ס "יקהל שלמה", ועל שמו נקרא רבינו. הרה"ק רבי דוד מלעלוב, שהכירו, העיד עליו שהיה "גדול בתורה וצדיק ולא היה חסר כלום"). קדוש מרחם היה. וכשראהו פעם רבן של ישראל החוזה הק' מלובלין זי"ע בילדותו, הורה לאביו רבי דוב צבי "שישים עינא פקיחא על בנו הנער, כי לאילן גדול יהיה ברבות הימים". בטל ילדותו וימי בחורותיו נתחנך בישיבת וואלשצווי אצל הגאונים רבי ארי' לייבוש ורבי ראובן אב"ד באזשאוונא ובסוף ימיו בוואלשצווי. ביותר יצא שמו כחריף עצום וכגאון מופלא, כשקיבל תורה אח"כ מפי גאוני הדור: רבי אברהם צבי מפיעטרקוב בעל שו"ת "ברית אברהם" (בספרו סי' י"ח תשובה לאביו של התפא"ש); רבי משה אהרן מקוטנא מתלמידי היהודי הק'; רבי דוד חריף בעל "בית דוד" עמ"ס גיטין.

אחר חתונתו כתת רגליו לחצרות הרבה מצדיקי דורו, ולרבותיו המובהקים נחשבו הרה"ק רבי מאיר הלוי ראטטענבערג אבד"ק אפטא בעל "אור לשמים", הרה"ק רבי ישעי' מפשעדבורזש, והרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר, הרה"ק רבי שמחה בונם מפארשיסחא והסבא קדישא מראדאשיץ, ולעת זקנותו נסע ב' פעמים למרן הקדוש בעל דברי חיים מצאנז.

בשנת תקצ"ד נעתר להפצרת ראשי ק"ק ראדאמסק לקבל ע"ע את עול הרבנות בעירם. באגרת תשובתו אליהם מיום י"ב אד"ב תקצ"ד אפשר ללמוד על ענותנותו המופלאה: "כאשר ראיתי את ישרת וטוב לבבכם באמת ובתשוקה לבקש אחרי יתוש כמוני, קטונתי מכל החסדים ועד עתה הייתי נחבא אל הכלים מלבקש לעצמי, ובפרט כי צעיר אנכי לימים וירא אני לגשת אל הקודש". עם הסכמתו הוא מתנה עמם "שאל תכבדו אותי ביום ביאתי שמה במשא הכבוד עלי, ושלא לעשות שום פרסום, כי הצנע לכת הוא הדרך המובחר". נפלא לציין את רוח הקודש ששרתה עליו במענהו להם, בו הוא מתפלל: "ולי עני עבדך תן לי ל"ב לשפוט עמך הזה", כשאת התיבה לב הוא מדגיש בגרשיים, ולמרבה הפלא כיהן ברבנות ראדאמסק ל"ב שנים, עד הסתלקותו בשנת תרכ"ו, ויהי למופת. למעשה האירה הארץ מכבודו בעיר מושבו ראדאמסק ואלפי חסידים נהרו אליו והיה לרבן ומאורן של ישראל במדינתו.

ביום השב"ק כ"ג אדר תרכ"ו נסתלק הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם" מגור זי"ע. כשחזר חתנו של רבינו בעל תפא"ש הג"ר ליפמאן זצ"ל שהיה מתלמידי אותו צדיק מההלוויה, והעלים זאת מחותנו, לפתע קרא לו רבינו, ושאלו על ההסתלקות וסדר ההלוויה, בהוסיפו: "הנך רואה כי גם הזקן שלי הוא לבן". באותו שבוע ביום ה', הגיעו לשבות במחיצת רבינו, הרה"ק רבי צמח משידלאווצא בהרה"ק רבי נתן דוד זי"ע לאחר שאביו נתגלה לו בחלום וא"ל: רצונך לראות עוד את רבך בחיים, עליך לנסוע אליו; והרה"ק רבי אהרן מקראקא המכונה ר' ארון בנו של ה"מאור ושמש" זי"ע. כשקיבלם רבינו בסבר פנים יפות, אמר לרבי ארון: "ארון נושא נושאיו", ואילו לר' צמח אמר: הסתכל עלי היטב. דברים סתומים שלא הובנו. באותו ליל שישי, כ"ט אדר, לאחר חצות, כשרבינו יושב על כסא כבודו וראשו מונח על ספר הזה"ק עלתה נשמתו בסערה השמימה. בסדרי ההלויה טיפל רבי ארון, ואז הבינו הכל את דברי רבינו: 'ארון נושא את נושאיו'.

נשארו מאתו הרבה כתבים בכל חלקי התורה (עי' לקמן) אך בכבשי דרחמנא נאבדו בימי צר ומצוק, רק לקדושת מאור תורתו הק' בספר הקדוש 'תפארת שלמה' זכינו, אשר הותיר ה' לנו לפליטה הולכים מקהלות רבבות ישראל קדושים עד היום הזה, והוא כשולחן ערוך ומוכן לכל מבקש ה' אהבתו ויראתו מדור דור, ונתקבל אצל כל הצדיקים כאחד מספרי היסוד בדרכי היראה והחסידות כידוע (ראה לשון הסכמת הרה"ק מצאנז זי"ע), וקדושת אמריו המה כעמוד אש לעיני כל ישראל, זי"ע ועכי"א

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

וה' נתן חכמה לשלמה

חלק מכתבי הקודש מאת זקיני הק' בעל תפארת שלמה אשר הרבה כתבים וחיבורים השאיר אחריו, ומהם חיבור גדול עמ"ס כתובות וקונטרס גדול בעניני חזקות, נחלק בכללים וענפים כדרך ספר שב שמעתתא, וגם ספר מיוחד על אחת מסוגיות הש"ס בע"ז, והיו שם שלשה עשר קושיות חמורות, וסיים במליצה ושלשה עשר אני יודע, ותירץ הכל בתירוץ אחד, אבל כל הכתובים האלה נאבדו וכו'. רק מעט אשר נשאר מיותרת הפליטה על מסכת כתובות, על פרק האשה שנתארמלה, ועניינים מלוקטים בסוגיות הש"ס עומד הכן לדפוס אי"ה".

[למרבה הצער לא זכינו גם לאורו של ספר זה שנכדו הכינו לדפוס. רק כמה תשובות בהלכה נשארו לפליטה והדפיסום בניו בסוף התפא"ש עה"ת].

אהל שלמה להרה"צ רבי יצחק מרדכי רבינוביץ זצ"ל
אבד"ק פלאוונא (פיעטרקוב תרפ"ד)

חזי מאן דקמסהיד עליה

סיפר חסיד ישיש אחד שהי' מהמסתופפים בצל הקודש אדומו"ר זקני (ה"תפארת שלמה") זצלה"ה, ואחרי פטירתו בשנה הראשונה נסע לאדומו"ר הקדוש רשכבה"ג מהר"ח מצאנז זצלה"ה, וזה הי' ביום היאצ"ט של זקיני כ"ט אדר. והלך לאדומו"ר מצאנז זצלה"ה לקבל ברכת השלום בבוקר קודם התפלה, ואדמו"ר מצאנז זצלה"ה לקח הטו"ת בידו ורצה לילך להבהמ"ד שלו להתפלל, וכאשר ראה אותו אדומו"ר זצלה"ה מצאנז נתן לו שלום, ושאלו להיכן נסע בתחלה למי מהקדושים, השיבו החסיד הנ"ל לראדאמסק, והיום היא יום היאצ"ט של אדמו"ר הרה"ק מראדאמסק זללה"ה, אמר הרה"ק מצאנז זללה"ה אליו אנכי לא ידעתי שהיום הוא יום היאצ"ט של אדמו"ר מראדאמסק זללה"ה, ותיכף נתן להמשמש שלו איזה ריניש שיתן להרבנית, ויצוה לומר לה בשמו שתכין סעודה גדולה עבור כל המסובים לכבוד היאצ"ט של אדמו"ר מראדאמסק זצ"ל ויצוה להמשמש לקנות נרות הרבה ולהדליקם בעת התפילה לכבוד היאצ"ט, והלך עוד הפעם להמקוה, ואחרי התפלה עשה סעודה גדולה עבור כל המסובים ויצוה ליתן לו ספר תפארת שלמה ועיין בו בכל זמן הסעודה, ואמר תורה מהספר, והביט בכל הספר ודיבר רק ממנו, ואח"כ אמר אדומו"ר מצאנז זצלה"ה בזה"ל "הנה הראדאמסקער רבי זכרונו לברכה הסתיר עצמו ממנו, ובחייו לא הכרתי כל גדולתו וקדושתו שהי' לו, ועתה אני רואה מספרו הק' רב גדולתו וקדושתו יותר ויותר" עכתודה"ק.

"אהל שלמה" להרה"צ רבי יצחק מרדכי רבינוביץ זצ"ל
אבד"ק פלאוונא, ע"ס"ד

הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז זי"ע גם התבטא עליו פעם "כי משמים העניקו לו את מפתחות השפעת הפרנסה". באגרת אל רבינו הוא מכנהו "קדוש ה', פאר הזמן והדרו, נזר ישראל, רבים ילכו לאורו, פטיש החזק עמוד הימיני נר ישראל". עם כל זאת התבטא אותו גאון וקדוש, לאחר שי"ל הספר "תפארת שלמה" ועיין בו לראשונה: "הנה הרבי מראדומסק זצלה"ה הסתיר עצמו ממני, ובחייו לא הכרתי כל כך גדולתו וקדושתו שהיה לו, ועתה אני רואה מהספר את גדלו וקדושתו שהיה לו באמת".

נפלאות התפא"ש

נעים זמירות ישראל

מימי בחורותיו התקשר בעבותות אהבה אל רבו הרה"ק רבי מאיר בעל "אור לשמים" מאפטא זי"ע שסמך עליו ידיו, באמרו לאנשי עירו "אם יש לכם בעירכם אברך כזה אינכם צריכים לבא אלי". פעם, בעת עריכת השולחן בליל שב"ק כיבדו רבי מאיר לזמר "כל מקדש". בכל אותה עת שהשמיע בצלצלי שמע את קול שירתו, היה רבו יושב ומקשיב לקול נגינתו בדביקות עצומה. כשסיים, פנה לבנו רבי פנחס שישב סמוך אליו, ואמר לו: "דע, כי האברך הזה בשעה שהוא מזמר זמירות, מונח לו שם הוי"ה על קצה הלשון, והוא מזמר ממש כקול כנפי הכרובים בגן עדן". אף רבינו התבטא אח"כ, כי בזה שרבו הק' מאפטא כיבד אותו לנגן, החדיר בקרבו גם את קדושת עבודת השירה וזמרה, לאחד שהרגיש בו כי בדעתו להעדיף עבודה בתורה ותפלה על עבודה זו של נגינה, וסיים: "וב"ה שעלה יפה יפה". ואכן ידוע שרבינו היה ממש יחיד בדורו בכח הנגינה, וכן ידוע גודל הפלגת מרן הק' מצאנז זי"ע על גודל כח תפילתו הק'.

בית ראדאמסק

בקרב קדושים יתהלל

בקטנותו ממש, אמר עליו היהודי הק' מפארשיסחא זי"ע לאחר שהאזין פעם לאמירת שיר השירים שלו לפני אביו: "נראה שהקטן הזה אומר שיר השירים כעין שלמה המלך". להערכה מיוחדת זכה אצל רבו הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שהיה רגיל להתייעץ עמו, ואף בענין נסיעתו של הרה"ק מלעלוב לא"י שהיה בזה ענין נשגב כידוע ביקש לשמוע חוות דעתו של תלמידו הק', ונפלאות יסופר על ההכנה לאותה נסיעה, כאשר רבינו התפא"ש נלוה אליו במסעותיו בעיירות פולין. ובשעה שנפרדו ביקש אותו צדיק את ברכת תלמידו – רבינו.

ויותר מזה היה כאשר נשאל הרה"ק מלעלוב מאת חסידיו הרבים "אנא אנחנו באים, כי נשארנו כצאן אשר אין להם רועה, ואצל מי נחסה ונתלונן בצלו", היתה תשובתו: "המעט מכם כי הבדיל ה' את הרב ר' שלמה'לי ראדמסקער, אליו תסעו ותסתופפו בצלו, כי הוא גדול ממני"

חיבה יתירה רחשו לו רבותיו הרה"ק רבי ישעיה מפשעדבורז זי"ע, הרה"ק רבי יחזקאל מקאמזמיר זי"ע והסבא קדישא" רבי ישכר דוב מראדושיץ זי"ע. רבינו מביא מדברי

רבותיו אלו בספרו "תפארת שלמה". מקובל אצל חסידי ראדומסק שנסע אל לא פחות מל"ו צדיקים.

אהל שלמה, אות טז.

"חכמת שלמה בקרבו" הגדירו אותו צדיקי הדור. כאשר נשאל לימים הרה"ק רבי חיים דוד מפיעטרקוב זי"ע, הצדיק הנודע בשם ד"ר בראנהרד שעוד הסתופף בצלם של הרבי הק' מלובלין והרה"ק רבי דוד מלעלוב מה ראה על ככה לנסוע לראדאמסק, היתה תשובתו: "כך מקובלני מרבינו הקדוש מלובלין, כי צורת הצדיק האמיתי היא בתואר וסימנים מיוחדים, וכל אותם סימנים מצויים אצל הרבי מראדאמסק, דעו כי הוא נשמת התנא רבי עקיבא ויש בו חכמת שלמה, גם בחינת יוסף הצדיק. ומאחר שזכה לכל אותן מדריגות, הכיצד לא אסע אליו".

הגדיל להפליא דברים "מהספר הקדוש והנורא הזה" הרה"ק רבי מנחם מנדל מוארקע זי"ע באמרו "שאלמלא לא גילה לנו אותם היהודי הזה, לא היינו יודעים זאת עד ביאת המשיח". בעת שנתמנה לרבי ונתפרסם שמו כקדוש ונורא, התבטא עליו הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע: "יש לו לב שרף הבוער אל אבינו שבשמים, ולו נאה ולו יאה באמת להיות רבי".

אף הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם", באגרת ברכה ששלח לרבינו לרגל נישואי בנו רבי צבי מאיר, הוא מכתירו בתוארים רמים "המאור הגדול נר ישראל", ולאחר איחוליו הוא מבקש ממנו: "הנה הימים ימי רצון, יזכור נא גם אותי ובני ביתי לטובה, ויטע בלבנו שיתוסף אהבה בכל עת להיות אגודה אחת לעבודתו ית"ש" ומזכיר עצמו בחתימתו בשם אמו.

נפלאות התפא"ש

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

במעונות אריות

זאת ידענו, כי (הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זי"ע) היה בבחרותו כלי מוכשר לקבל קדושה קודש קדשים לקבל השפעה מצדיקי הדור, כי היה בעת בחרותו אצל הצדיק הקדוש הר"ר אפרים פישל מסטריקוב זצ"ל (שהי' עוד תלמיד מהרה"ק בעל נועם אליעזר זי"ע ולהרה"ק המגיד מקאזשניץ זללה"ה ועוד), ובעת פרידתו ממנו הניח שתי ידיו על ראשו ויסמוך את ידיו עליו ויברכהו ויאמר לו בזה הלשון: בחור בא נא הנני מברכך קודם החופה לפני חתונתך, ואז לא היה עוד חתן, ובירכו קודם החופה כי יותר לא ראה אותו רק פעם אחת כי תיכף אח"ז נפטר הרר"פ, ואעפ"כ מפעם אחת הזה הרגיש אא"ז בנפשו קדושה וטהרה עצומה מברכתו של אותו צדיק, עד כי קראו בשם מורו ורבו המובהק, והכיר תיכף בחינת קדושתו ומדריגתו. ולראיה ראה מש"כ בתפא"ש בזה"ל: כמו שידענו מבחינת אדמו"ר הצדיק האלקי הרבי הק' רבי פישל'י מסטריקוב זי"ע, שמעולם לא היה יכול להאמין ששום אחד מישראל יחטא ויעבור עבירה, וכל מה שהגידו לו הכל היה מכזב, כי אמר כי איש ישראל לא יחטא, וזה מגודל קדושתו ודביקתו בהשי"ת כנאמר לא הביט און ביעקב עכל"ק, הרי לך גודל השגתו בענינים גבוהים כאלה עוד בימי עלומיו, עד שמברכה אחת קודם החופה קראו רבו ומורו המובהק, והשיג בבחינת מדריגת רבו הנ"ל.

הגה"צ רבי שמואל צבי הירש זצ"ל אבד"ק וויערזשעווניק "נפלאות התפארת שלמה" ע' ק"ד

כלי משקה שלמ"ה זהב

סיפר לי הרה"ג ר' ירחמיאל ששמע מאבי אביו הרה"ח ר' חיים זאב ז"ל שכשהי' ילד נתייתם מאביו, ונכנסה אמו ע"ה עמו להרה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זצ"ל ובכתה על גורלה שנתאלמנה ונשארה עם בנים קטנים בלי פרנסה, אמר לה הרה"ק אין לך על מה לדאוג, יהי לך פרנסה בריוח, וכן הי', ואחר כך הניח ידיו הקדושים על ראש זקיני, ואמר בזה"ל 'דיר וועט דער באשעפער באזונדער באשערין' (השי"ת ישפיע עליך במיוחד) וכן הי' שהי' עשיר כל ימיו וחי באריכות ימים, בן צ"ד שנה הי' כשנסתלק.

"שיח זקנים" (ח"ב עמ' רכ"ה) **[וכנד' לעיל שאמר עליו הרה"ק מצאנז זי"ע אשר מפתח הפרנסה נמסר לו מן השמים]**

ורב טוב לבית ישראל

סיפר לי הרה"ג ר' הערשל קערנקרויט שליט"א, שפעם אחת בא החסיד המפואר ת"ח מופלג ואדם חשוב מאד הנקרא ר' יעקב אבא"ס לעירינו עיר טעטשין לאסוף כסף בשביל איזה ענין של צדקה, אמרתי לו שיש פה אשה אחת שאבי' עוד נסע להרה"ק בעל תפארת שלמה, אמר לי שיודע מי הי' אבי', שמו הי' ר' יושע גראס, ואביו ר' אבא נסע ביחד עמו להרה"ק בעל תפארת שלמה, וסיפר לי, שר' יושע הי' עני גדול והי' לו ג' בנות שהגיעו לפרקן, נסע להתפארת שלמה והתנצל לפניו שיש לו ג' בנות שהגיעו לפרקן ואין לו אף פרוטה אחת, אמר על זה התפארת שלמה ג' בנות ואין לו פרוטה זה אי אפשר להיות, דבמסכת קידושין דף ז' ע"ב בעי רבא שתי בנותיך לשני בני בפרוטה מהו, רואין מזה ששייך שיש לו ב' בנות ואין בשביל כל אחד בלחוד פרוטה אבל ג' בנות ואין בעבורם פרוטה זה לא מצינו, ר' יושע נסע לביתו ונעשה עושר גדול.

"שיח זקנים" (ח"ב ע' רכ"ו)

שפתי כה"ן ישמרו דעת

דרכו בקודש של זקיני הקדוש בעל ה"תפארת שלמה" שפעמים הרבה כאשר שאלו ממנו עצה השיב מילתא דבדיחותא ומפורסם דבריו הקדושים תשובותיו אשר השיב בין החסידים הרבה, ויען שרז"ל אמרו שיחת חולין של ת"ח צריכים לימוד הנני להביא פה מעט משיחותיו הקדושים ממילתא דבדיחותא.

שמעתי שבעירו ראדאמסק היה שם איש מסור אחד ובעל עבירה ר"ל, והוא הטמין עצמו תמיד מפני זקני זצ"ל שלא יראהו ויאמר לו דברי תוכחה, אבל פ"א עשה האיש ההוא ברית מילה, ובע"כ היה מוכרח לילך להרב לכבדו בסנדקאות כנהוג. ובבואו לזקני זצ"ל אמר לזקני זצ"ל בזה"ל: רבי, באתי לכבד את רביט במצוה, ותיכף השיבו זקני זצ"ל: עבירות אתה עושה בעצמך ומצוות אתה מכבד אותי, שאלו האיש אם רבינו יבייש אותי ולא יהיה על הברית מילה יהיה לרבינו עבירה, השיבו זקני זצ"ל: אתה עושה עבירות גדולות מאוד ולי אין אתה מניח לעשות אף עבירה קטנה הזו, ונכנס עמו בדברים ואמר לו דברי תוכחה עד שהאיש הטיב דרכו.

ושמעתי בשם קדשו שהקשה על מה שאנו מברכין בבוקר ברכת הגומל חסדים טובים לעמ ישראל, והקשה וכי יש חסדים שאינם טובים (ע' בתפא"ש עה"מ בשער התפילה) ותירץ בבדיחותא למשל למי שנפל ושבר רגלו האחת ר"ל ונעשה לו חסד גדול שהיה יכול לשבור ח"ו גם רגלו השנית וזהו באמת חסד, אבל אינו חסד טוב, ולכך מברכין הגומל חסדים "טובים" שיהיו החסדים ג"כ טובים שלא יפול ולא ישבור ח"ו אפי' רגל אחת.

פ"א ראה איך למדן אחד ישן בביהמ"ד באמצע הלימוד, והלך אליו זקני זצ"ל להעירו ושאל לו אם יודע ליישב קושית רב החובל, הלמדן תמה שהיה בקי בש"ס ופוסקים ועדיין לא ראה ולא שמע מקושי' רב החובל, וכאשר חשב הרבה בזה אמר לו זקני כוונתו היא על קושיית רב החובל שהקשה ליונה בן אמיתי כמו שנאמר ויאמר אליו רב החובל מה לך נרדם קום קרא אל אלקיך'.

פ"א ראה למדן אחד שישב כל הלילה בביהמ"ד ולמד ג' דפים גמ' עם תוס' בעיון והלמדן הזה היה בטבעו אוהב כסף, ויאמר אליו זקני זצ"ל ווי העמודים (פי' שלמדת ששה עמודים גמ') וחשוקיהם כסף ועדיין יש לך חשק לכסף, היתכן כזאת אחד שטעמת טובת תורת ה' מאלפי זהב וכסף.

"אהל שלמה" (פיעטרקב תרפ"ד) ע' נ"ז

מאן דאיהי זעיר איהי רב

שמעתי ממורי ורבי הרב מבארניב זצ"ל, ומנו"כ פעה"ק ירושת"ו, אשר הוא היה אצל זקנו הקדוש זי"ע בצאנז בעת אשר הופיע בהדרתו בצל קורתו הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע, ונתפעל מאוד, איך שראה בעיניו גודל ההכנעה, והאימה והיראה ומורא גדול, שהיה לו להרבי מראדאמסק לפני הרבי מצאנז, ואף שידוע העובדא שהרה"ק מצאנז ויתר על אמירת פיוטים בתג השבועות, כדי לשמוע אל הדנה והתפלה של הרבי מראדאמסק, ובכל זאת, הביטול שלו וההכנעה והאימה ויראת רבו מצאנז, לא זזה ממנו.

מילי דהילולא

לקט מאמרים יקרים מתורתו של בעל ההילולא הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע בענין הסתופפות בצל צדיקים

לעתיד לבא נוכל להתקרב לצדיקים הקודמים ע"י הדבקות עם צדיקי דורינו, ולאורם נסע ונלך לקבל פני האבות וצדיקים

ובכן צדיקים יראו וישמחו וכו' וחסידים ברנה יגילו. יבואר עפ"י הידוע גודל מעלת הצדיקים וכל הנלווים אליהם ומסתופפים בצילם ומכתתים רגליהם לקבל פניהם אשר מעת בא הבעש"ט לעולם וגלה הדבר להפיץ ענן אורו על פני תבל. כי מקודם הזמן הזה היו צדיקים בדור העוסקים בתורה ובעבודה וגמ"ח והיו פרושים ויושבים בבתיהם והיו קדושים וטהורים. אך עתה **בדורות הללו הוא העיקר הגדול לאחז באילן גדול ולהסתפח בנחלתו ודבר זה עומד להם לזכות בזה ובבא.** אשר גם לעתיד כתי' (זכריה ח, כג) והחזיקו עשר אנשים כו' **וכל אחד לפי מדריגתו יזכה לחזות בנועם ולקבל פני האבות הקדושים והצדיקים אשר לפנינו בכל דור ודור ולזאת לא נוכל להשיג בלתי התדבקות עם צדיקי הדור שיחיו לאוי"ט ולאורם נסע ונלך.**

וזה הרמז בלשון הזה. ובכן צדיקים יראו וישמחו מה שנזכה לראות פני הצדיקים זאת היא השמחה גם עתה במה שיזכו לעתיד לראות פני הצדיקים הקודמים והאבות הקדושים לכן גם עתה וחסידים ברנה יגילו. עד"ז **אנו שמחים שאנו זוכים עתה לקבל פניהם להופיע עלינו אור קדושתם שנזכה במהרה לקבל פני משיחנו וכל הצדיקים שיעמדו בתחיית המתים. ובמהרה נזכה לראות בנחמת ציון וירושלים אמן:**

תפארת שלמה - ראש השנה

כל הדבוק בהם לא ידח ממנו נדח, וענין קוויטל ופדיון

גודל מעלת דיבוק חכמים והצדיקים שבדור, אשר מזמן הבעל שם טוב נגלה לנו גודל מעלה זאת כי מפיהם אנו חיים ומאז כן הוא בכל דור ודור ודורשיו עד ביאת הגואל, כל הדבוק בהם יש להם עלייה לכל הנשמות לא ידח ממנו נדח, מאשר זכינו לאור שבעת הימים קדושת הבעל שם טוב לאורו נסע ונלך להתחבר עמהם, כי כן הייתה כוונת הבריאה. בזמנינו העיקר לעבדות השם יתברך הוא להתדבק אל הצדיקים **כל אחד לפי מדרגתו.**

מילי דהילולא

וזה הענין פירסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם שכל מי שמפריד את עצמו מהצדיק, ואומר בלבבו מה לי לנסוע לצדיק הדור לבקש תורה מפיו, הלא כמה ספרים קדושים במוסר השכל דרושים לכל חפציהם בתורה ויראת שמים, אבל באמת אין זה כלום **כי ראיית פני הצדיק הוא מבטל ממנו כל המדות רעות, דהיינו העצלות והעצבות וכל התאוות רעות רחמנא ליצלן, וגם בצדקה מה שנותן לצדיק זוכה למדות טובות וכל חסרונו ישלים על ידי דיבוק חכמים,** וגם הצדיק מעלה תפלתו למעלה כי הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים שמגלין אלקותו יתברך שמו בעולם, ובזה יבא לשלימות האמיתי.

תפארת שלמה - פר' נצבים, ועוד

מראשית הבריאה היה רצונו ית'
שיהיו צדיקים בכל דור וגודל התועלת
לכל הנלוים ומתקרבים אליהם

כבר בארנו ענין מעלת הצדיק יסוד עולם אשר **מראשית בריאת העולם כן היה רצונו ית"ש שיהיה כן בכל דור ודור צדיק הדור** כמ"ש (בברכת ההפטרה) צור כל העולמים צדיק בכל הדורות. [א"ה: אף שנראה לכאו' כי הוא ע"ד הרמז , אמנם ראה לקמן במאמרי הספה"ק דענין הצדיק ראש הדור הוא עצם מדת יסוד צדיק עיי"ש]

ומעלות הצדיק גדול מאד **והוא תועלת לכל הנלווים אליו וכל הנוגע בו טהור והוא מקוה טהרה לישראל.** ובזה י"ל המשנה כל הלומד תורה לשמה וכו' נעשה כמעיין המתגבר. כי ענין המעיין הגם כי כל מימות שבעולם חולפים ועוברים עליו עודנו עומד בחזקת טהרה להיות מטהר כל הטובל בו אף שרבו הנוטפים על הזוחלים כי הוא בכח המתגבר.

תפארת שלמה - פר' ויקהל

אמונה בכח הצדיקים לבטל גזירות,
הוא אחד מהאמונות החזקות
ובלא אמונה זו אינו בכלל יהודי

אך מבואר (איוב כב, כח) ותגזר אומר ויקם לך (שבת סג, א) הקב"ה גוזר והצדיק מבטל הצדיק גוזר והקב"ה מקיים. **וזהו אחת מהאמונות החזקות שבידינו. ואם אחד אינו מאמין בזה אינו בכלל יהודי.** ולזה שייכים כל התפלות ובזה שמעתי הפי' בפ' (דברים יח, יד) ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך. פי' זה הכח בעצמו נתן לך הקב"ה להצדיקים שיאמרו לא כן. פי' שיבטלו גזירות המקום ב"ה בדיבורם.

תפארת שלמה - שבועות

וסיפר לי עוד מו"ר הרב מבארניב זצ"ל, אשר הרבי מצאנז היה מעשן תמיד במקטורת שלו, ותמיד באמצע הפסיק מלעשן מרוב דביקות, ושוב התחיל לעשן, והיה צריך לזה איש אחד מיוחד, לעמוד לפניו בגפריות, להדליק לו הטישן בהמקטורת. והרבי מראדאמסק בעת שבא לצאנז, זאת היתה השירות ושמושו, שהיה אוחז בידו הגפרית, ובכל פעם שראה שהרבי מצאנז רוצה לעשן, דלק לו מהגפרית, והנה מו"ר הרב מבארניב הרגיש וראה, אשר בכל פעם ופעם שמדליק הגפרית, הרבי מראדאמסק מרחש בשפתיו, והרכין עצמו לשמוע רחישת שפתי קדשו, (וכנראה שגם הוא כיוון להשמיע) ושמע שאומר בעת ההדלקה בזה"ל: הנני מקשר עצמי בזה לצדיק הזה, עד כאן שמעתי ממורי ז"ל.

"אמת ויציב" (להרה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל ע"כ ח"א אות י"ג)

הבו יקר לדיוקנא דמלכא

מצאתי בין כתבי קודש אבינו הגה"צ הקדוש (רבי צבי מאיר אבד"ק ראדאמסק בן ה"תפארת שלמה" זי"ע) זצלה"ה שרשם בכתי"ק סיפור נפלא שראה בעצמו אצל אביו אדמו"ר הקדוש זצלה"ה בזה"ל: אספרה כמו מה שראיתי בעיני, מעשה ברוח אחד שהובא לפני אדוני אבי מו"ר הגה"ק זצלה"ה והמעשה הי' במקום אחד סמוך לקראקא בכפר באשה אחת כו' שמצאו אותה כמבוטלת בלי דעת כלל ר"ל, ונסעו עמה להרופאים המומחים ולא הועיל לה כלום, ובמשך חצי שנה הביאו אותה בעל כרחה הנה לפני אאמו"ר זלה"ה וכשהביאו אותה להבית התחילה לצעוק בקול כשאגת ארי' ונראה בה כל הסימנים שר"ל נדבק בה רוח אחד, ואמר אאמו"ר זלה"ה שיוליכו אותה לבית אכסניא שלה ושלח לה משיורי מאכלו. וזה הי' פלא כי תיכף ומיד הרגישה שהוא שיריים ממאכלו ולא רצתה בשום אופן לאכול מהם עד שהחזיקו אותה בכח ותחבו לה המאכל בעל כרחה והיתה כאן בראדאמסק שבוע אחת.

ופעם אחת בתוך אותה השבוע אמר אאמו"ר זלה"ה למשמש שלו ביום אחד בבקר כעלות השחר. "הולך להאשה לבית האכסניא כוס אחד קאפע ותן לה לשתות כמדומה לי שאותו הרוח הלך ממנה". וכן הוה כי תיכף ומיד כשבא לבית האכסניא אמרו לו אנשי בית האכסניא כי בזו הרגע הקיצה האשה משנתה ושאלה אותם היכן אני היום כי עד הנה לא ידעה כי איננה בביתה. ובקשו שיתנו לה מעט מים לשתות. ונתנו לה אותו הכוס עם קאפע. ושתתה אותו הכוס בלי שום הכרח כלל. וחזרה לבריאותה כראשונה.

ועיין בספר תפא"ש פ' האזינו שכתב שם בזה"ל: כמו ששמעתי אומרים מהרב המגיד מקאזניץ זלה"ה בהיותו פועל ישועות בעניני הדבוקים ר"ל שהיו שומעים לו להפרד מהם והי' הדבר לפלא בעיני כל רואיהם. והי' אומר בזה בזה"ל זה איו חידוש שהם שומעים וציתים לקולי כי בשמים ממעל המה יודעים כח הצדיק כפי דברי הזוה"ק שמכריזים בכל יום הבו יקר לדיוקנא דמלכא. אבל בעוה"ז נמצאו כמה רשעים קשי עורף אשר מאנו לקחת מוסר. וז"ש מי שיש בו יראת שמים פי' שמתייראים ממנו בשמים מחמת הכרוז הנ"ל יכול להיות גם

למטה דבריו נשמעים וכו' עכלה"ק, וכן הי' אצל כ"ק זקיני זצ"ל כי בדבורו בלבד הי' פועל ישועות בקרב הארץ זי"ע.

ממכתב הרה"ג רבי ישראל פנחס הכהן זצ"ל אבד"ק ראדאמסק הובא ב"אהל שלמה" (פיעטרקוב תרפ"ד) **ע' ס"א**

סיפר לי הרה"ג הישיש ר' קלונימוס קלמן ז"ל, ששמע מחסיד אחד ושמו ר' ישראל'קע טשענסטאכאווסקי (הי' מעיר טשענסטאכאוו), שעדיין הי' זוכר בטוב את הרה"ק בעל תפארת שלמה זצ"ל, שבעיר ראדאמסק הי' איש אחד שהתנהגותו היתה מוזרה מאוד, רגיל הי' לילך מאחורי הגדר של הגן של התפארת שלמה, ולקח אבנים גדולות והכה בהם על לבו ועל צד ימינו, וכן התנהג בתמידות.

התפארת שלמה רגיל הי' לטייל בהגן ולא הי' מסתכל עליו. פעם אחת אמרו לו שיש איש אחד שעומד אחורי הגדר ועושה כך וכך, אמר הרה"ק, יודע אני, יש בקרבו איזה גלגול נשמה, יצא ממנו [ער וועט ארויסגיין]. והנה הרה"ק הי' השליח ציבור לפני העמוד כידוע. פעם אחת קודם שעמד הרה"ק להתפלל אצל העמוד, לא נכנס לבית המדרש, וחיכו עליו החסידים, וכשראו שלא בא, הלכו לראות מה מעשהו, וראו שהוא עומד בגן, והאיש הנ"ל עומד שם, ומכה באבנים על צד ימינו ועל צד שמאלו, והרה"ק עומד אצלו, וראו איך שכל אבן שהוא לוקח להכות על עצמו בו, נוטל הרה"ק ממנו ומשליכו, ואחר כך נפל לארץ ונתעלף, וציוה הרה"ק שיובילוהו לביתו, ואחר זמן קצת בא לבית המדרש כאחד האדם (כאילו לא קרה עמו כלום).

"שיח זקנים" (ח"ג, ע' רפ"ד)

הוא המשביר לעם הארץ

פעם אחת בא אליו חסיד אחד, ת"ח גדול בקובלנא, איך שיש לו בת גדולה והגיעה לפרק בתולה נישאת, ולרש אין כל, ונתן לו פיתקא וכתב בתוך הפיתקא כי הוא "עני", וכאשר קרא אא"ז הפיתקא, התחיל לומר, הע, הע, עני, צא תיכף מביתי, עני חשוב כמת הלא אני כהן צא מהר, האיש נתבהל ורץ החוצה מחמת פחד. וצעק אחריו, בא נא, בא נא, הלא בוודאי הוא מת מצוה, וכהן מותר לטמאות למת מצוה, ונעשה צחוק. אמור מאין לך לחם לאכול, שאתה שואל ודואג על החתונה, וכי לחם יש לך, והיה האיש מגמגם בלישניה, והשיב הלא לאמונה רבינו כי גם לחם אין לי, אא"ז שאלו, אבל הלא אתה עושה "המוציא" בכל יום, ומאין לך לחם לעשות המוציא, השיב, שעיקר פרנסתו והצלחתו ללחם המוציא, היא רק מה שזוגתו מפרנסת אותו בקצת רווחים שמרווחת. טוב, טוב, צעק אא"ז, ראו נא, אשתו מפרנסתו, כבר ראינו המסחר הטוב שעשה אדם הראשון שאשתו נתנה לו לאכול, ואתה אומר שאשתך מפרנסתך. ומאין באמת לה הרווחים ובאיזו אופן, השיב אשתי הולכת לחצירות של אדונים ומוכרת שם ירקות וכדומה, ומזה מרווחת קצת ללחם המוציא. השיב אא"ז, א"כ איפוא, וחצירות ודי זהב, שאם הולכת בחצירות הלא די זהב, לך וסע לביתך והשם יעזור לך שאשתך תצליח בדי זהב.

האיש נבהל ונרעד ונסע לביתו, ואשתו שאלתו, מה הבאת

מילי דהילולא

להוושע בגשמיות צריכין לאמונה בה' ובמשה עבדו, וכן לזכות לתורה לאמיתה צריכין אמונת חכמים

וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם וגו' ויעשו כן (שמות יד, ד). פרש"י ויעשו כן להגיד שבחן ששמעו לקול משה ולא אמרו האיך נתקרב אל רודפינו אנו צריכים לברוח אלא אמרו **אין לנו אלא דברי בן עמרם.** מהו הכוונה אך הנה כתיב בקריעת ים סוף (שם יד, לא) **ויאמינו בד' ובמשה עבדו.** ואיתא במדרש לא נגאלו אלא בזכות אמונה ולא אמרו שירה אלא בזכות אמונה כו', אך **האמונה נחלקת בב' פנים הא' להאמין בד' כמו שמבואר בספרים. הב' דזה לחוד לא מהני אך צריך לכל זה אמונת חכמים שהוא** (אבות ג, ו) **א' ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם ואם חסר א' מהם לא מהני תורתו כלום כו'.**

תפארת שלמה - פר' בשלח - ליקוטים

ההכנעה לפני הצדיק תנאי לכל קבלת הטובה ברוחניות ובגשמיות

וז"ש בשם הרב הקדוש מוה' משה ליב זצלה"ה. (בראשית מד, יז) האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד. גביע הוא כלי המקבל מכלי המשפיע השופך לתוכו וצריך שיהיה הגביע למטה בידו מהכלי השופך ממנו כ"א יאחזנו מלמעלה איננו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא בבחי' זו יכול להיות עבד להקב"ה כנ"ל. **וכן הוא בכל הענינים בקבלת פני הרב ללמוד ממנו אם הוא בבחי' כלי ריקן אזי יוכל לקבל** וז"ש בקבלת התורה ויתיצבו בתחתית ההר. פי' בזה היה להם מעמד ומצב לקבלת התורה מה שהיו בעיניהם שפלים ונבזים בתכלית הענווה.

תפארת שלמה - פר' יתרו

הרוצה לקבל תורה מרבו צריך להשפיל עצמו כאזוב, ואז - וטבל במימי התורה של הצדיק, ויכול לכנוס התורה בתוכו

ולקח אזוב וטבל במים איש טהור. יש לדקדק בלשון הכתוב דלכאורה הוא מהופך דהול"ל ולקח איש טהור אזוב וטבל במים. אולם י"ל **שהתורה מרמז בזה להורות דרך הישר איך יתנהג האדם הרוצה לקבל דברי תורה מרבו שצריך להיות שפל בדעתו מאד כמו האזוב הנמוך מכל האילנות ולא ירים לבבו. וזהו ולקח אזוב. כאשר יהי' בעצמו בבחי' אזוב אז וטבל במים הוא התורה של איש טהור הוא הצדיק.** ובזה י"ל פי' המשנה (ביצה ב, ג) משיקין בכלי אבן לטהרו. **ו"כלי שניקב ככונס משקה הוא טהור".** ר"ל שיהיה בעצמו ככלי נשבר אזי יכול לכנוס התורה בתוכו. והבן:

תפארת שלמה - פר' חקת

מילי דהילולא

הילולו של הש"י הוא להלל עבדי ד' הצדיקים

וז"ש (תהלים קיג,א) הללויה הללו עבדי ד' הללו את שם ד'. הנה ידוע כי אם האדם משבח לשום מלאך וכוכבי מעלה הוא כעובד ע"ג. **אך להודות ולהלל לצדיקי עולם זהו כבודו ית"ש** כי (זוהר ג, עג, א) אורייתא וקב"ה וישראל חד. ועינינו הרואות כל ספר בראשית הוא ספורי האבות הצדיקים מזה נדע כי סיפור ממעשי הצדיקים זהו התורה. וז"ש (דברים לב, מז) כי לא דבר רק הוא מכם. ר"ל התורה היא מכם כי ששים רבוא אותיות לתורה וששים רבוא נשמות מבנ"י. לכן אמרו (בראשית רבה ס, ח) יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים. כי הלא נעשה מזה תורתן של בנ"י. **וזהו ג"כ הללוי' הללו עבדי ד' הללו את שם ד'. ר"ל הילולו של הש"י להלל את עבדי ד' הצדיקים. והבן:**

תפארת שלמה - חנוכה

דבר זה גלה הבעש"ט בדורו ומאז כן בכל דור ודור ודורשיו עד ביאת הגואל 'כל הדבוק בהם יש להם עלי' לכל הנשמות לא ידח מהם נדח'

ידוע גודל מעלת הצדיקים ודיבוק חכמים שבדור אשר מפיהם אנו חיים וכל הדבוק בהם לא יזנח לעולם להיות לו עלי' להכלל בתוך הצדיקים בעבודתם כמ"ש (תהלים קטו, יג) יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים. פי' אם הקטנים הם מחוברים עם הגדולים גם הם בכלל הברכה כמ"ש (שה"ש ה, א) אכלתי יערי עם דבשי. וז"פ המשנ' הצמר שבכבשים כו' **כ"ז שהם מחוברים יעלו אפילו הם דבר נמאס וריחו רע עכ"ז אם הם מחוברי' יעלו גם כן לריח ניחח. פרשו לא יעלו. לרמז אם הם פורשים מן הצדיק ח"ו לא יעלו אין לו עוד עלי' כלל. ודבר זה גלה לנו הבעש"ט ז"ל בדורו ומאז כן בכל דור ודור ודורשיו עד ביאת הגואל כל הדבוק בהם יש להם עלי' לכל הנשמות לא ידח מהם נדח.** וז"ש אמור אל הכהנים כו' ופרש"י להזהיר הגדולים על הקטנים לזרז הצדיקים שבדור להעלות את הקטנים עמהם בעבודתם כמ"ש יוסף לאחיו לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם. פי' לפי דעותיכם שאני שפל בעיניכם כמו שעלה ברוחם לדון אותו להריגה ח"ו. לזאת אמר להם לבל יזנחו אותו ולהעלות גם אותו עמהם. כמ"ש להזהיר הגדולים על הקטנים. והבן:

תפארת שלמה - פר' אמור

מהארת הבעשטה"ק הוא ההתחברות עם הצדיקים, וכן היתה כוונת הבריאה

מאשר זכינו לאור שבעת הימים קדושת הבעש"ט לאורו נסע ונלך להתחבר עמהם [הצדיקים] כי כן היתה כוונת הבריאה כמוש"כ 'חנון ורחום וצדיק' - אע"פ שבורא ב"ה חנון ורחום, צריך ג"כ להיות צדיק בדור".

תפארת שלמה - פר' בחוקותי

מן הרבי, ולא ידע מה להשיבה. אבל ראו זה פלא, כי לאחר זמן עובר, פתאום באה אשתו לביתו והראתה לבעלה, ראה זה מצאתי בחצר האדון היום, איזו פעקילי תכריך בבוץ מונח על הארץ, הם פתחו התכריך ונבהלו כי מצאו שם שלש מאות זהובים, אשר בזמן העבר היה זה סכום חשוב, ונתן ק' זהובים לנדוניא והוצאות החתונה, ומהשאר עשה מסחר, והצליח כל ימי חייו, והחזיק החסיד המעשה הזאת בסוד, עד אחר פטירת אא"ז. ואז בא לדו"ז אדמו"ר בעל חסד לאברהם זצ"ל, וסיפר לו זאת לעיני כל. ואמר אדמו"ר זצ"ל, מה לנו לדבר מאבי זצ"ל, אבי זצ"ל היה "איש פלא", שהוציא והשתמש כל רוח הקודש וכל מופתיו ונפלאותיו עם הפתגמים שלו, [בל"א, עד האט אויס געניצט זיין רוח הקודש אין מופתים, נאר מיט דיא ווערטליך פערשטעלט] למען לא ירגישו בזה כלל, כי מופת הוא, עכ"ד.

"נפלאות התפארת שלמה" (להגה"צ רבי שמואל צבי הירש זצ"ל אבד"ק וויעחבניק עמ' קפ"ט)

פועל ישועות בקרב הארץ

בעת שנתפרסם אא"ז הק' בעולם אשר הוא בעל מופת גדול, וישראל קדושים זוכים לראות בישועת ה' אותות ומופתים נוראים בכח קדושת תפילתו וברכתו, ונהרו אליו מכל הגלילות, אירע פעם אחת מעשה נורא, בימי הרעש והמרידה של אנשי חיל, כידוע שתפסו את איש אחד גביר וחסיד נכבד, מבעלי בתים של סביבות ראדאמסק, ואנשי הצבא אמרו כי מורד הוא בם שלא רצה ליתן להם דגן ותירוש ואמרו כי ידונו למיתה, ונעשה רעש ויללה, ובאה אשתו של הגביר הנ"ל וב"ב וקרוביו, בקול רעש גדול ויללה לאא"ז כי תפסו את האיש וכפסע בינו ובין המות, וחיו תלוין בחוט השערה. ואמר להם אא"ז תיכף, כי לא ירעשו ולא ירעמו, כי חלילה לא ימיתו אותו המורדים רק יצא הענין לכסף [עם ווירד נאר אויס גיין צו געלד], וציוה שילכו ויבקשו אל ראש המורדים, המה נסעו ורדפו אחרי המחנה ובאו אל ראש החיל, והתחילו לבקשו על הצלת האיש, וקיבל אותם הראש החיל בסבר פנים יפות, ואמר כי פושע הוא האיש הגביר מה שלא רצה ליתן להם דגן ותירוש, לכן העונש שלו שצריך לשלם ל' אלף זהובים פוילישׁ, המה רצו חיש מהר בשמחה והביאו את הכסף במזומן, ונפדה האיש ממש פדיון שבויים ממות לחיים, כי כבר היה אסור בזיקים וחבלים, וכאשר יצא חפשי רצו תיכף אל אא"ז לבשרו כי יצא חפשי כי נתקיימה ברכתו, ושאל באיזו אופן שלחוך חפשי, והשיב כי שילם קנם ועונש ל' אלף זהובים. כשמעו אא"ז זאת אמר בלשון תימה, היתכן כסף רב כזה לקחו ממך, לא לא, תדע את אשר אני אמר אליך, כי גם הכסף הזה לא תפסיד כלל ותשיג הכסף הזה חזרה, האנשים בשמעם זאת התפלאו על דבריו, היתכן כזאת, כי נודע כי המורדים האלה כל מה שנפל לידם לא הוציאו עולמית, אבל מי יעיז כנגדו לומר לו לא כן.

והנה עברו זמן זמנים טובא עד כי הדבר כמעט נשכח מלב, והמורדים האלה נתפרדו והממשלה עשתה מהם תל עולם ולקחו מהם את השבי ואת המלקוח וכל השלל הרב, ועוד מצאו במזומנים את סך ל' אלף זהובים הנ"ל וימצאו כתוב

בפנקסיהם כי זה קנס וכסף עונש מן גביר הנ"ל, ושלחו תיכף הזמנה אחרי הגביר הנ"ל שיבוא ונתנו לו כל הכסף חזרה לא חסר פרוטה אחת. המה נזכרו מדברי א"ז, ונבהלו נחפזו כי ראו כי לא נפל מדבריו ארצה, ורצו כולם לבשרו כי קיבל הכסף חזרה, ויהיה לאות ולמופת מפורסם.

ויהי כאשר סיפרו זאת לאא"ז, התרגז עליהם בשצף קצף, לכו לדרככם מה לכם כי תבואו אלי ותסבבו את ראשי לספר מופתים ממני, הא להם מאפ"ס [ווידער איין מאפס, ווידער איין מאפס] וגער בהם שילכו, כי אין רצונו לשמוע מהם מופתים וילכו להם. והיה שם אחד ממקורביו ושאלו ילמדנו רבינו, אל יחר אף אדוני ואדבר, מה זה שרבינו גער בהם שלא יספרו מופת הלא באמת יש כאן מופת חותך גדול מאד, בתחילה אמרתם כי ינצל בנפשו ויהיה רק ענין ממון, וכן היה, ואח"כ שוב אמרתם כי גם כל הכסף יקבל חזרה, וכן היה אשר זה באמת פליאה גדולה כי הכסף היה בשיני זאב טרף ולאחר יאוש מדעת ולבסוף בא חזרה, האם אין זה מופת הראוי לספר ולפרסם גודל כח הצדיקים, ומה לכם רבינו כי נזעקתם וגערתם בם שילכו.

השיבו אא"ז יפה שאלת, רק אספר לך מעשה נורא מן הבעש"ט ז"ל. פעם אחת הפציר באחד מתלמידיו להיות רב ומו"ץ בעירו ולא רצה התלמיד, ושוב הראה הבעש"ט פנים של כעס עליו, היתכן כי רוצה ליתן לו מקום מנוחה על התורה ועל העבודה שיהיה רב ומו"ץ וישב וילמוד בהתמדה, ואינו רוצה, זה לסימן שאיננו מתמיד כלל, ואין רוצה לקבל עליו עול תורה וכהנה וכהנה דברי כעס ומוסר, אבל התלמיד הוא באחת לא ישיבנו, רק לא, לא, איננו רוצה להיות רב. אז גילה לו הבעש"ט, כי רצה רק לנסות אותו, ע"כ המעשה אצל הבעש"ט.

לכן תדע, כי גם אצל הצדיקים הגדולים מראים להם מן השמים גדלות, לעשות מופתים ואותות, והכל רצים אחריהם, וזה לנסיון לראות אם ייטב לבו עליו ויגבה לבו וירום ויתגאה, ועי"ז יתרשל בעבודת הבורא. אולם מי האיש החכם ויבן את זאת, ישמור את נפש מלכד ברשת הגיאות לבלתי רום לבבו מאחיו, אז טוב לו באחריתו, ותדע שגם אצל משרע"ה היה נסיון הזה, שנאמר לו ואעשך לגוי גדול, ג"כ רק לנסיון, ואם היה שומע ומסכים לזה היה נאבד ח"ו הוא וכו' כי הכל לנסיון, והרגיש משה רבינו בזה ואמר ואם אין מחני נא מספרך. וזה היה הענין בקרח, שראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו וטעה, והוא פלא למה זה הראו לו משמים שלשלת כזאת ולהביאו לטעות גדול כזה, רק זה הענין דנתנו לו נסיון בזה משמים אותות ומופתים וגדלות ונפלאות ומדריגות לנסותו, ובאמת טעה ונפל לבירא עמיקתא לשאול תחתית, ועינו הטעתו בראותו כי בעל מופת הוא, וגדול הדור ופקח וחכם, ולא קיים את המשנה חכמים הזהרו בדבריכם, זה הוא הפשט האמת.

א"כ איפוא למה זה תשאל לשמי בפלאי פלאות, כי מי יודע מה המה המופתים האלה, אולי לנסיון המה ולא מעצמי, א"כ מה להם כי יזעקו וירעמו במופתים, עכ"ד אא"ז. ועיין תפא"ש פרשת קרח מפורש הענין, א"כ איפוא הביטו וראו חכמתו ויראתו, איך שלא נתפעל כלל ממופתיו, ואדרבה הוסיף עוד יראה ועבודת הקודש וחידושין דאורייתא על כל פסיעה ופסיעה ותנועה ותנועה.

"נפלאות התפארת שלמה" (עמ' קל"ח)

מילי דהילולא

עינינו רואות אצל כל צדיקי הדורות אשר כל הדבוקים בהם יצליחו ויעשו פרי

וכמו שהורה לנו הבעש"ט ז"ע והפליא עצה והגדיל תושיה מכל הדורות שלפנינו לרומם כבוד הבורא להרבות תלמידים להורות להם דרכי הקדושה וטהרה בתורה לשמה והכנת התפלה **כאשר עינינו רואות מכל צדיקי הדור תלמידי תלמידיו אשר מפיהם אנו חיים וכל הדבוקים בהם יצליחו ויעשו פרי.**

תפארת שלמה - פר' יתרו, ופר' אמור

דרך השפעת צרכי עמך ישראל ע"י חידושי תורה

יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי הנראה לרמז בזה עפ"י דברי הס' נועם אלימלך שכ' על מה שאנו רואים הצדיקים המה רופאי חולים וכדומה. ומתרץ **כי ע"י לימודם בתורה ומחדשים חדושי אורייתא המה בוראים דברים חדשים לכן אף שנגזר על האדם ח"ו איזו גזירה המה בתורתם ועבודתם מביאים האדם הזה בעולם החדש והוא כאיש אחר כי על אותו העולם לא נגזר כלל הגזירה זו וממילא נתרפא החולה. וז"פ יערוף כמטר לקחי. פי' הלימוד שלי יהי' בקדושה כנ"ל ואז תזל כטל אמרתי. טל העתיד להחיות מתים טל של תחי'. גם אמרתי יהי' בכח כטל להחיות ולרפאות אנוש. אמן:**

תפארת שלמה - פר' האזינו

ידוע גודל מעלת הצדיקים אשר יש כח בדיבור אחד מד"ת שלהם להיות פרה ורבה בלב שומע מהם להגדיל תורה ויאדיר כמ"ש הבעש"ט במשנה בפרקי אבות (ו, ג) הלומד מחבירו פרק אחד כו' אפי' אות אחת צריך לנהוג בו כבוד וק"ו מדוד המלך ע"ה שלא למד מאחיתופל רק שני דברים בלבד כו' ק"ו הלומד מחבירו אפי' אות אחת כו'. והקשו הראשונים מה ק"ו בזה הלא דוד למד שני דברים ואיך יליף ק"ו על אות אחת. אך הפי' בזה שדוד המלך לא למד מאחיתופל רק ב' דברים בלבד כי תורתו לא הי' בבחי' פרה ורבה. אבל **הלומד אצל רב הגון הלומד תורה לשמה הוא בבחי' זריעה שמגרעין אחד יוצא כמה שבלים כן אפי' מאות אחת יכול להיות כמו מעיין המתגבר להיות פרה ורבה לכן צריך לנהוג בו כבוד. וז"ש** (שם א) **הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה נעשה כמעיין המתגבר כו' משמח את המקום משמח את הבריות. והוא בחי' הריון כמ"ש** (שמות כד, יב) **אשר כתבתי להורותם.**

תפארת שלמה - פר' בלק

מילי דהילולא

כשרואה צדיקים בעולם צריך להודות להש"י שיש צדיק שיוכל לשכון בו כבוד הש"י, ורצון השי"ת שיהיה בעולם צדיקים ההמתיקים הדינים מעל ישראל

וזה שתקנו חכז"ל כשרואה חכמי ישראל מחויב להודות להש"י ברוך שחלק מחכמתו ליראיו היינו **שישבח ויתן תודה לד' שיש צדיק כזה בדור שיוכל לשכון בו כבוד ד' וחכמתו לחלקו לעולם.** כמו שנשמע כזה מאת כבוד אדומ"ו הרב הקדוש מלובלין זי"ע שכל ששה עשר שנים שהיה הרב הקדוש מבארדיטשוב חי לפניו. הנה בכל יום ויום היה מיחד לו שעה אחת להודות ולהלל להש"י אשר שלח לעוה"ז נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע. **והלא זה הרצון היה מיד בתחלת ברי"ע שיהיה צי"ע בכל דור ודור כמ"ש בתחלה עלה במחשבה לבראו במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים ושתפו למדה"ר היינו הצדיקים שבכל דור שהם יעוררו מדת הרחמים על ישראל.** כמ"ש כי ידין ד' עמו ועל עבדיו יתנחם. פי' כשרוצה לדון עמו חלילה במדה"ד ע"י עבדיו הצדיקים יתנחם ממדה"ד כמ"ש (שמות לב, יד) וינחם ה' על הרעה והצדיקים מהפכים הכל לרחמים ולטובה כנ"ל. והבן.

תפארת שלמה - פר' כי תבא

עוד מאמר המראה יסוד הנ"ל בביאור כי קודם צריך הצדיק לאתרעותא מצד תלמידיו

מאת עדת בנ"י יקח וגו'. פרש"י שיהיה משל צבור כו' יש לרמז בזה עפ"י מ"ש מ' הרב הגאון אדומ"ו מוהר"י מפרשעדבארז זלה"ה על מ"ש (בתפילת יוה"כ) והכהני' והעם העומדים בעזרה. **פי' שהעם עמדו בעזרתו בתפלה ותחנונים עבור הכה"ג שיקובל עבודתו ברצון. כי האמנם הוא מובחר האנושי מכלל ישראל. אעפ"כ לא היה בכחו לגשת אל הקדש בלתי סעד ועזר מבנ"י אשר נתנו בו כח.** וז"ש (יומא יח, א) והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו. ר"ל גדולתו הי' מכח אחיו כלל ישראל המסייעים אותו. **וכיוצא בזה שמענו אומרים בשם הרב הקדוש מוהר"מ מענדלי מפריסטוג זלה"ה** מ"ש בגמרא (סוטה לה, ב) **הארון נושא את נושאיו רמז לצדיק הדור הוא נושא את נושאיו שהוא נושא את התלמידים הנלווי' אליו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף** (דברים לב, יא), **אך צריך להיות מקודם אתערותא דלתתא מן התלמידים עי"ז נתרבה כח הרב להיות נושא את נושאיו להגביהם למעלה לתקנם** דוגמת הארון שהי' נושא את הכהנים הנושאים אותו כמ"ש (יהושע ד, יח) והי' כאשר נתקו כפות רגלי הכהנים וגו'. וזה ג"כ רמז כאן בפ' הזה **ומאת עדת בנ"י יקח. לשון עדים גם לשון דעת. כי מכח הדעת של בנ"י יקח הכה"ג הכח בעבודתו אל הקודש פנימה.**

תפארת שלמה - פר' אחרי

עבד מלך, מלך

פרשה בפני עצמה היא דביקותו המיוחדת בהרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, וכפי שהיה רגיל לומר "כי הוא תלמיד מובהק של הנועם אלימלך, אם כי נולד הרבה שנים לאחר פטירתו". הוא היה נוהג לנסוע בכל שנה לליזענסק, ולשהות סמוך לציון המצויינת של הרבי ר' אלימלך זי"ע. ופעם אף התבטא: "כל העולם בודאי תמהים, הייתכן הרב מראדומסק יסע לליזענסק על הציון, ומאי טעמא על ציון הצדיק הזה ולא על ציון אחר וכו', אבל מי שיודע, מפני מה בארץ ישראל יש שם קברי נביאים ומלכים, שופטים תנאים ואמוראים, ועל שום ציון אין עושים הילולא, רק על ציון הרשב"י, מי שיודע זאת יודע ויבין גם את זאת".

בהיותו כהן לא היה יכול להשתטח על הציון, אולם פיזר הרבה כסף לבנות את מחיצות האוהל סביב הציון, וקבע לו מקום מיוחד לידו אילן מול חלון האוהל, כידוע. כן מסופר, כי פעם בעת שהותו בליזענסק ערך שולחנו הטהור לכבוד ההילולא של הרבי ר' אלימלך זי"ע, לפתע קם מכסאו מלא קומתו. לפליאת בנו הרה"ק רבי אברהם ישכר בער זי"ע לחש לו "כי עמד מפני הרבי ר' אלימלך, כי בא אל שולחנו, ואמר אז כי כל אלו שהיו שם נתכפרו עוונותיהם בבחינת יוהכ"פ".

בית ראדומסק, אהל שלמה

כאשר היה הרה"ק מראדאמסק בצאנז (בפעם השניה), היה המדובר ביניהם מענין גילוי אליהו, ורבינו (ה"דברי חיים") אמר לו שגילוי צדיקים עדיף מגילוי אליהו. כשאמר רבינו את הדברים נחרד התפארת שלמה. כשהלך לחוץ, אמר התפארת שלמה להמקורב שלו (היינו הגבאי, בראדאמסק כינו הגבאי "מקורב"): **האם אתה** מבין על הזקן הזה (ביוז א מבין אויף דעם 'אלטשששקן', בפולין היו מכנים לצדיק זקן בלשון חיבה "אלטשששקער"), זה זמן כביר הייתי משתוקק שאזכה לראות את הרבי ר' אלימלך, ועתה כאשר אמר הרב מצאנז שגילוי צדיקים עדיף מגילוי אליהו, הראה לי את הרבי ר' אלימלך.

זה שמעתי מפי מו"ח זצ"ל ששמע מר' ישראל אהרן ענגלענדער דומ"צ פריסטיק ששמע מהמשב"ק של הרה"ק בעל תפארת שלמה. ואולי הטעם שגילוי צדיקים עדיף משום שאליהו עלה השמימה בלבוש גשמי וכך מתגלה, אבל הצדיקים מתגלים בלבוש רוחני בלבד, על כן עדיף.

"ג אורות" (ח"א, ע' ס"א)

[ולפי"ז אולי צ"ל דמעשה הנז' לעיל מס' אהל שלמה אולי הי' אחר מעשה צאנז, היינו שמאז זכה למדרגה זו לחזות בקדושת הרבי רבי אלימלך זי"ע גם לעתים מזומנים ולא רק באותה שעה].

מילי דהילולא

מקור הנהגת עריכת השולחנות שהבעש"ט הק' יסד הדרך לאכול עם הצדיק הנוטע כח הקדושה בתלמידים גם בצאתם מבית רבי

וז"ש אל המלאכים כשבאו אצלו (בראשית יח, ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם ואחר תעבורו. ולכאורה תמוה וכי זה דרכו של א"א ע"ה מכניס אורחים ורצונו להטיב יאמר תיכף אחר תעבורו כמי שהוא מצפה שילכו מהר לדרכם להקל עולו מהם.

אך רמז להם תועלת מאכלו של הצדיק להעביר מהאדם הסט"א ולבטל היצה"ר שנקרא אחר כמ"ש (שמות לד, יד) **לא תשתחוה לאל אחר. וזה ג"כ היה מרמז להם כי גם אחר שתעבורו מכאן לבא לביתכם יהיה לכם תועלת להיות נשמרים מתאות החיצוניות ותזהרו לאכול בקדושה.**

כמו שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה מכל הדורות שלפנינו לרומם כבוד הבורא להרבו' תלמידים להורות להם דרכי הקדושה וטהרה בתורה לשמה והכנת התפלה כאשר עינינו רואות מכל צדיקי הדור תלמידי תלמידיו אשר מפיהם אנו חיים וכל הדבוקי' בהם יצליחו ויעשו פרי.

וכה אמר כי כל מי שזוכ' להיות משובתי שבת מאוכלי שולחנו הוא נותן בו סם חיים להיות בקרבו רפואה להוושע מכל התאוות וגם פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה. אשר מדרכי הרפואה ע"י בנ"א הוא רק להתרפא מחוליו הקודם אך עודנו צריך שמירה להבא שלא יבא ויחזור אליו ח"ו החולי. ובזה יפה כח הצדיק ע"י שולחנו הטהור לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע כנ"ל.

ספר תפארת שלמה
על קדושת מועדים
וארשא
שער הספר דפו"ר עם חתי"ק של בנו הרה"ק רבי צבי מאיר ז"ל

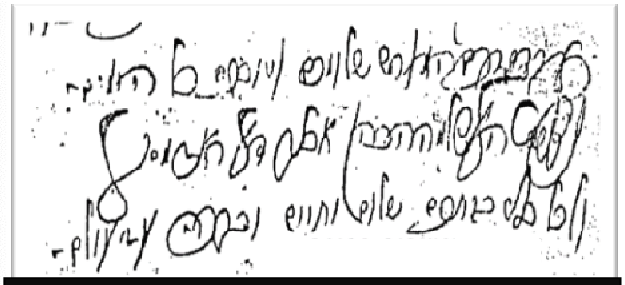
ובזה יש לרמז מ"ש בא"א ע"ה (בראשית כא, לד) ויטע אשל בבאר שבע. ואמרו חכז"ל אש"ל ר"ת "אכילה "שתיה "לויה. פי' ע"י האכילה ושתיה בביתו שהיה נותן להם ג"כ בחי' לוויה ללות אותם לביתם להיות להם שמירה כנ"ל. וז"ש (ברכות סד, א) כל הנהנה מסעודה שת"ח מסובין בה כאלו נהנה מזיו השכינה. כל הוא בחי' צדיק יסוד עולם, והנהנה מסעודתו כאלו נהנה מזיו השכינה. וז"ש (תהלים כג, ה, ו) תערוך לפני שלחן נגד צוררי וגו' אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי כי **כאשר זוכה לערוך שלחן לפני ה' בקדושה עי"ז ממילא רודף אחריו הקדושה בבחי' טוב וחסד.**

תפארת שלמה - פר' יתרו

ראיית הצדיקים גורם שמחה

יראיך יראוני וישמחו (תהלים קי"ט ע"ד) עפ"י המבואר בפי הענין ובכן צדיקים יראו וישמחו, (א"ה נראה דכונתו לפי' על ובכן צדיקים בתפארת שלמה על ר"ה הובא לעיל עמ' י"ב) **וזה ג"כ יראיך יראוני וישמחו, כי ראיית פני הצדיקים גורם השמחה.**

תפארת שלמה - תהלים - ליקוטים

חתימת יד קדשו: כ"ד עבדכם הדורש שלומכם וטובתכם כל הימים וכו', ולכל בני ביתכם שלום וחיים וברכה עד עולם

חותמו של כהן גדול

שמחת החתנה

נישואי נכד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן ר' ע"ח הרב מאיר אליעזר שליט"א

בן

הגה"צ רב דביתה"ד ויואל משה - בדפ משה שליט"א ודב"ן

סדר החתונה

בבית מדרשינו הגדול

קרית יואל יצ"ו

יום א' פרשת פקודי

א' דר"ח אדר ב' תבעל"ט

תפלת מנחה ביום החופה

בשעה 4:45 - בבית המדרש הגדול

חדר שמואל חיים

ואח"כ יעברו לברך ולהתברך מכ"ק מרן רבינו שליט"א

קבלת פנים

בשעה 5:30

מעמד החופה

כרחוב לפני ביהמ"ד הגדול

בשעה 6:30

סעודת החתונה

לכל הקהל הקדוש

תיכף אחר החופה

הופעת רבינו שליט"א

תיכף אחר החופה

ברכת המזון

בשעה 11:00

ואח"כ המצוה טאנץ של

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

וית"ר שמשמחה זו ישפיע שפע רב לנו ולכל ישראל, חבות אבות"ק ד"ע יגן בעדינו לאמתורי לנא מסוכ נתורא לשב ולחיין ולשלם.

שישו ושמחו בשמחת רביע

ווער התתנה

רוממות מעלת הד׳ פרשיות וגודל סגולתם

אמר איך וואלט געהרין עס זאל קומען דיע ארבע פרשיות איך זאל זיך זעהן מיט דעם אייבערשטען.

(פאר לישרים [בשם הרה״ק ר׳ פנחס מקוריץ])

ענין הד׳ פרשיות שבזמנים אלו פרשיות לשון הפרשה להפריש עצמו מכל רע להיות משכן לשמו יתברך.

(ברכת דוד)

בקריאת פרשיות אלו עושין ישראל קדושים כאילו עושין בפועל ממש בכל העולמות.

(ליקוטי תורה טשערנאביל)

שני הפרשיות שקלים וזכור קורין קודם פורים שהוא תיקון הנפש מפגם העבר והתגברות על המונע ובפורים נגמר הישועה בפועל להיות נתקן כל העבר ולהתהפך הכל לטובה ובזה אנו נעשים מוכנים לקבל הטהרה מחדש ועל זה קורין אחר פורים פר׳ פרה וחודש.

(תורת אמת לובלין)

בכל מועד ניתן הימים הקודמים להכנה כגון חג המצות שואלין ודורשין שלשים יום קודם וכל ענין מחית עמלק והמן והפרשיות שקורין קודם פסח הכל הוא הכנה לקבל קדושת וחירות חג המצות.

(בית אהרן)

בכח סגולת הד׳ פרשיות יעזרונו ה׳ לטהר נגעי לבנו מכל הד׳ יסודות שקלים מרומז מטבע של אש הראה לו לבטל כח היצה״ר מיסוד אש שהוא הגאוה והכבוד ופ׳ זכור נגד יסוד המים שעמלק הוא הגורם לכל התאוות וכן מהמים נצמח כל התאות פרה הוא איפר פרה החודש הוא כנגד רוח כד״א ורוח חדשה אתן בקרבכם.

(ישמח ישראל)

הד׳ פרשיות המה ימי תשובה פ׳ זכור לתקן את אשר קלקל במחשבה פ׳ פרה לתקן את אשר קלקל בדיבור פ׳ החודש את אשר קלקל במעשה ולהתחדש במעשים נאים להשי״ת.

(עמק תפלה)

הנה הד׳ פרשיות קורין תמיד קודם פסח כי המה ההכנה שיוכל כל נפש ישראל לקבל קדושה בחג הפסח.

(אמרי אמת לובלין)

״לכפר על נפשותיכם״ אף כשפרשת שקלים הוא רק לזכרון

״כתב אדמו״ר הרב הקדוש מוה״ר יעקב יצחק זצוק״ל (בספרו הק׳ ״דברי אמת״ פר׳ שקלים) זה לשונו: דהנה איתא (מנחות קי.) תינח בזמן שבית המקדש קיים וכו׳, כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. וכן יש לפרש כאן, כי השקלים היו נוהגין בזמן שביהמ״ק [היה] קיים לקרבנות, אבל כשאין ביהמ״ק קיים, ודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נותנים שקלים בפועל ממש לכפר וכו׳.

ואני בעניי פירשתי הפסוק (שמות ל, טז): [ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו׳] והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה׳ לכפר על נפשותיכם, היינו אפילו בזמן שאינן נותנין השקלים, היינו בזמן שאין ביהמ״ק קיים והוא נקרא לזכרון לפני ה׳ עם כל זה זכרון הפרשה במו פיהם הוא מכפר בעדן״.

בני יששכר

משבת שקלים בא הכח למשה רבינו ע״ה להחזיר לנו הכתרים בכל שבת

איתא בפרי עץ חיים, שבשבת קודש משה רבינו ע״ה משיג מדריגות אורו דמתן תורה, ועל זה אמרינן ישמח משה במתנת חלקו, ואז מחזיר הכתרים לישראל, ועל ידי השקלים שבאו לתקן פגם העגל, אז מחזיר משה רבינו ע״ה לישראל הכתרים שפרקום על ידי העגל ונטלן משה רבינו ע״ה, וכן על ידי קריאת הפרשה וכמו שנתבאר למעלה, ונתקן קריאת הפרשה בשבת שהוא בכפל, שעל ידי זה נקבע לעולמי עד, וכמו שאמרנו כמה פעמים על דרך מה שנאמר [בראשית מא, לב] ועל השנות ונו׳ פעמים כי נכון הדבר וגו׳ וממהר וגו׳, שבכל מקום שיש קדושה כפולה בא מהר וגם נקבע הדבר, ונוכל לזכות שיהיה נקבע לעולמי עד שנזכה לכתרים דנעשה ונשמע.

פרי צדיק

קריאת פרשת שקלים הוא התחלת הכנת חלק הגאולה שבשנה זו, וזה שורש שמחת אדר

כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.). ובקשה מהו הלשון ״כשם״; ועוד לשמחה מה זו עושה. והנראה שזה הוא סדר פרשיות

שקורין פרשת שקלים שלשים יום קודם ר"ח ניסן, כמ"ש (שקלים א, א) בא' באדר משמיעין על השקלים. והוא כי כאשר נאמין באמונה שלימה בחסד עליון אשר יגאלינו בניסן הבא עלינו לטובה, בוודאי היינו נגאלין. כי בבל שנה ושנה אנו מודים ומשבחים על גאולתינו ועל פדות נפשינו, כי בכל שנה נמחה קצת מזרע עמלק ונעשה מקצת גאולה למעלה. אשר ליאת נצטוינו לתת פדיון נפשינו מחצית השקל, "כי חלק ה' עמו" (דברים לב, ט), פירוש, כביכול מחצה ממנו. ואנחנו מחוייבין בקלבון להכריע עצמינו לכף זכות ולהדבק בדבק טוב בחלקנו יוצרנו באור פני מלך חיים. ועל כן אנו קורין אח"כ פרשת זכור ואחרי זה פר' פרה, כי ע"י מחיית עמלק תתקרב הגאולה, ומקוה ישראל ה' לטהר טמאים וכו'. וזהו שאמרו: כשם משנכנס אב וגו', כמו שממעטין בשמחה מיד בהכנסת אב וכו', כלעומת זה נהפך האבל לששון והתוגה לשמחה נוגה ה' הולך ואור עד נכון היום מר"ח אדר עד ר"ח ניסן הבא עלינו לטובה אורה ושמחה, כי ישיש ה' עלינו לטוב לנו כל הימים להחזיר העטרה ליושנה על גאולתינו ועל פדות נפשינו.

מנחם ציון (פר' פקודי)

פרשת שקלים הוא בחי' תשובה מאהבה

באחד באדר משמיעין על השקלים (שקלים א, א). למה באדר. ויראה שהוא זמן תשובה כמו אלול סוף השנה, כי גם בניסן ראש השנה (ר"ה א), ובאדר תשובה מאהבה, לכך מרבין בשמחה שנתעורר רצון ונדיבות בכל איש מישראל. וזה שאיתא "משמיעין על השקלים", שזה ענין השקלים לעורר נדיבות ישראל, כי בוודאי אין רצון ה' במחצית השקל, רק בהתעוררות רצון פנימי שבין ישראל לאביהם שבשמים, כי יש בכל איש ישראל נקודה פנימית בלתי לה' לבדו.

שפת אמת

במוסף אומרים אור פניך כו', כי כמו שמוסף ש"ק נקרב למעלה ע"י רצונינו, כן נעשה מעשה השקלים

אור פניך עלינו אדון נשא אומרים בתפילת מוסף שבת שקלים בפיוט בכל ברכה, וכיון שנתקבלו הפיוטים בכל ישראל ראוי להבין בדבריהם ואף שמחברם ומתקנם לא כיון לזה יכול להיות אמת וכמו שכתב בספר אורים ותומים שדברי השו"ע וכדומה שנתקבלו בכל ישראל ראוים לפרש בדבריהם הגם שלא כיונו לזה כי רוח ה' דיבר בם, ואומרים 'ושקל אשא' כי החשק הוא כעשיה כמו שאומרים במוספין נעשה ונקריב באהבה כמצות רצונך ואף דבמוסף זה של יום שבת זה אי אפשר להיקרב ביומו דאף דבשבת ויו"ט יוכל בנין העתיד ג"כ להגלות כיון שהוא בידי שמים וכמו שאמר רש"י (ר"ה ל') מ"מ לא נוכל להקריב המוסף הזה באותו יום ואמרנו שהפירוש דנעשה ונקריב היינו ע"י החשק לעשות שהוא כמעשה כיון שנאנס ולא עשאה וזה שאמר כמצות רצונך ולא מצות תורתך, דרצונו ית' הוא רק מה שאמר ונעשה רצונו שזהו עיקר נחוח לשם הנחת רוח כמ"ש במשנה דזבחים, וזהו החשק והאהבה אף בזמן הזה וקודשא בריך הוא לא בעי מינן אלא ליבא ובגמרא סנהדרין (קו) הקב"ה לבא בעי וכן אומרים ושקל אשא ממש במעשה ע"י החשק והרצון שנעשה מהם שקלים בבית נכון ונשא המשוכלל למעלה.

פרי צדיק

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. גּוֹנְנֵנוּ בְּמָגֵן אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. הַחֲיֵינוּ בְּגָשֶׁם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וַנַּקְדִּישָׁךְ קָדוֹשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. עַנְּגֵנוּ בְּנוֹפֶשׁ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. רְצֵנוּ כְּשֵׂי אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. וְתִיטִיב לָנוּ בְּטוּבְךָ אֵל רָם וְנִשָּׂא:

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אָדוֹן נְשָׂא. וְשֶׁקֶל אֶשָּׂא בְּבֵית נָכוֹן וְנִשָּׂא.
וּבְצֶדֶק הֻגָּה עֵרֶךְ כִּי תִשָּׂא. בָּרְכֵנוּ בַשָּׁלוֹם אֵל רָם וְנִשָּׂא:

שבת שקלים בצל תומר

במשנת רבותינו הק' עצי התמרים

נראה לי טעם על חצאי שקלים לפי שהמנין מפריד כל אחד לבדו, והחצאי שקלים שנותנים לבית ה' הוא מאחדן, כמו שהדין בעירוב דאם יש למשכיר תפיסת יד בחדר השוכר או השואל, דהיינו שיש למשכיר מקום שם להצניע את חפציו, אין השוכר או השואל אוסר על המשכיר, דהוי כאילו דר עמו בבית אחד, והכי נמי שיש לכל אחד תפיסת יד להשלים שקל חבריו, הרי זה מאחדן.

(ישמח משה)

◆◆◆

אחד מי"ג עקרים הוא אני מאמין בביאת המשיח ועתה בעוה"ר מעול הפרנסה ושיעבוד מלכיות השכחה מצוי ומסיחין דעת מזה כ"א מידי שנה בשנה כגון בפ' שקלים ע"ש באחד משמעין על השקלים לקרבנות ובפ' זכור ובפר' פרה וחדש פר' הפסח ששמין על לבן מתי יבנה המקדש וימחה זכר עמלק וכ"ש בימי ניסן ותשרי זמן הגאולה לכל חד כדאית ליה.

(רב טוב)

◆◆◆

ענין פורים עיקר מצותה בחי' שמועה של מקרא מגילה שצריך להשמיע לאזניו כדי לתקן בחי' שמיעה טרם בא חדש ניסן שבו נגאלו ובו עתידין להגאל וכבר א' שואלין ודורשין שלושים יום וכו' וזה שאמרו חז"ל באחד באדר משמיעין על השקלים לתקן בחי' שמיעה ושורש התיקון לקשר בחי' ראי' ובחי' שמיעה אל אלופו של עולם להיות עיניו תמיד אל ה' ולשמוע בקולו לדבקה בו יתברך וזהו כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם לחסרונם ופגמם רא"ש ר"ת ראי' שמיעה ובתוכו אלף ירמוז אל אלופו של עולם להיות תוכן ראות העין ושמיעת האוזן אל אלופו של עולם ית"ש לעד.

(ייטב פנים)

◆◆◆

ע"י מצות מחצית השקל **וקריאת הפרשה יאיר אלינו מאורו ית' מבחי' אש שלמעלה כי כן סגולת מצוה זו.**

(מהר"י ט"ב)

◆◆◆

בפרשת שקלים כתיב והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, ונראה שהשקלים הם לזכרון לפני ה', אף בזמן שאין בית המקדש קיים ואין שוקלין שקלים, וע"ד דמצינו גבי תקיעת שופר דכתיב זכרון תרועה ודרשו ז"ל (ר"ה כ"ט) דקאי כשחל ראש השנה להית בשבת שאין תוקעין בשופר, אז הוא זכרון תרועה. **כמו"כ השקלים הם לזכרון גם בזמן שאין שוקלין שקלים, וע"כ אותן השקלים שנתנו אז**

פרשת שקלים בא לחזק באמונה ובטחון שמהרה יבנה ביהמ"ק

שטייט זה יתנו כל העובר על הפקודים, זאגט די גמרא שנתקשה משה במטבע, ער האט נישט געוויסט וויאזוי איז דעם מחצית השקל, האט מען אים געוויזן כמין מטבע של אש "זה" יתנו.

נאר וואס'זשע דען, טאקע ווי כ'האב געזאגט אז די שקלים זענען אויף בטחון, מ'רופט אויס שקלים, מ'איז נאך אין דער האפענונג, מ'איז נאך מעגליך מ'זאל מיר נאך היי יאהר ברענגען די שקלים, מ'זאל מיר זוכה זיין, אלעס איז מעגליך ביי הקב"ה, מ'וועט דאך נאר זיין, מ'ווייסט נישט די רגע דעם טאג, ס'איז נאך מעגליך.

איבערדעם האט דער בוכ"ע געוויזן, משה רבינו איז נתקשה געווארן, ס'קומט ערב ר"ח, מ'דערזעהט זיך אין ערב ר"ח אדר, און מ'שמועסט פון שקלים, און מ'האפט נאך מ'וועט נאך ברענגען היי יאהר שקלים, מ'וועט מקריב זיין קרבנות, ווי וועט זיין א ביהמ"ק אזוי שנעל, ס'זאל נאך זיין אויף היי יאהר, האט מען איהם געוויזן, אז אויבן איז אלעס דא א כח האש, אפילו די מטבע האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, ממילא אז די מטבע איז של אש, על אחת כמה וכמה דאס ביהמ"ק, וואס ס'איז געווען באש הצתה קען אוודאי זיין באש אתה עתיד לבנותה.

איבערדעם האט מען איהם געוויזן ס'איז גארנישט שווער, וואהן אויבן איז אלעס של אש, אז ס'גיט דא א מטבע אויף דעם עולם, אויף יענעם עולם איז עס א מטבע של אש, ווייסט מען גארנישט וואס מ'טוהט, יעדער דבר מצוה, יעדע תנועה וואס א יוד טוהט אויף דעם עולם, אז מ'טוהט פארן בורא כל עולמים'ס וועגן, מ'טוהט עס דא בגשמיות דאס האט התעוררות אויבן, דיא מטבע וואס מ'גיט דא אויף א דבר מצוה וואס מ'גיט דא אויף דבר מצוה, אזוי ביי יעדע דבר מצוה איז אזוי, דיא מטבע וואס מ'גיט דא האבן א גרויסן כוח, אויבן איז עס א מטבע של אש.

האט מען געוויזן משה רבינו"ן, דו מיינסט דאס איז אזוי פשוט, די מטבעות וואס יודען גיבן, האט מען איהם געוויזן פון דעם וועלט א מטבע של אש, האט מען איהם דאס געוויזן, דאס איז נישט פשוט דעס וואס יעדן גיבן, איבערדעם איז דאס נישט קיין שווערע זאך, מיט די פשוט'ע מטבעות איז שווער מ'זאל עפעס אויפטוהן, נאר וואס דען מ'דארף אבער וויסן, אז פון די מטבעות וועלט אויבן א מטבע של אש, מיט דעם קען זיך שוין אסאך טוהן, ס'קען זיך טוהן אזוינס, וואס מ'קען זיך גארנישט אויסמאהלן, איבערדעם האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, אזוי וועט זיין דאס ביהמ"ק באש אתה עתיד לבנותה, מיט א כח האש וועט מען אויפבויען דעם ביהמ"ק.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשט"ו

בימי משה היו לזכרון גם על העתיד כשלא שקלו שקלים...

ועפ"ז יבואר שפיר המדרש ילקוט (פ' תשא) ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה ולא יהיה בהם נגף בימי דוד. ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה, אכן לא רק על אז בימי משה יהיה זה לכופר נפש, אלא ולא יהיה נגף בימי דוד אע"פ שלא נתנו אז שקלים, מ"מ ראה ה' והנחם והרף המשחית ולא השחית עוד ע"י כסף הכפורים שנתנו מקודם בימי משה... כי עבודתם של הצדיקים הקודמים עומדת להגן ולהושיע לבניהם אחריהם, והשקלים שנתנו בימי משה עמדו לבניהם אחריהם ובזכות זה נעצר המגפה והמשחית גם בדורות הבאים.

(מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל – ס"ג שקלים תשכ"ג)

◆◆◆

בגמרא איתא אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ולכאורה קשה בשלמא בזמן שביהמ"ק היה קיים צריך להביא שקלים לקרבנות אבל היינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים שהיה בזמן החורבן ואעפ"כ אמרו באחד באדר משמיעין על השקלים, למה יביאו שקלים.

ואפ"ל דהנה במדרש מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר את שבתתי תשמורו דהנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור בעלמא כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו, ומזה שבת וינח ביום השביעי, נשמע מזה **אשר הקב"ה מאהבתו את עמו ישראל נתן להם כח זה שדיבורם יחשב כמעשה שיש כח בידם לפעול פעולות יתירות והשפעות טובות וישועות מרובות אף באמירה בעלמא.**

ועפ"ז אפ"ל הטעם דתיקנו הבאת שקלים בתחילת אדר, משום דבאדר הם ימי הפורים פרשה זכור והימים האלה נזכרים ונעשים והוא זמן מסוגל למחיית עמלק ע"כ מקדימין השקלים כדי להציל את ישראל וז"פ לפיכך הקדים שקליהם לשקליו דבזמן המן שהי' בזמן החורבן לא הי' צריכין להתחיל בהבאת שקלים מאחד באדר, שהרי הכל הי' רק בדיבור רק כדי להקדים שקליהם לשקליו קודם פורים התחילו מאחד באדר, **וכן הוא בכל דור ודור חודש זה הוא זמן מחיית עמלק שיש בכל דור שורש עמלק והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור להכרית כל שורשי המינות שבאים מעמלק והמן וכל המריעים לישראל,** והיינו דתנן באדר משמיעין על השקלים, וא"ת מה מועיל בזמן הזה כיון שאינו רק דיבור ע"ז אמר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהי' הבריאה רק באמירה ודיבור לחוד וכ"כ מהני בישראל הדיבור להיות נחשב כמעשה, שגם הדיבור אחר החורבן שא"א לקיים בפועל אעפ"כ

ע"י קריאת פרשת שקלים נחשב כאילו אמרם משה רבינו ע"ה

ס'קען נאר זאגן דעס ענין, [על המדרש שמא משאני מת אין אני נזכר וכו' אמר הקב"ה אתה עומד וזוקף את ראשן וכו'] שטייט אין ישמח משה (פ' אמור ד"ה בחודש השביעי) יום זה אם יקרה בשבת קודש זכרון תרועה מקרא קודש, דעס מוז זיין נאך א העכערע בחינה.

זאגט ער א משל אז מ'וועט זאט פון עסן עסט מען, אבער טאמער וועט מען זאט פון א אנדערע זאך, מ'הערט שפילן אבער זינגען, מוז עס זיין נאך שטארקער אז ס'זאל טוהן די פעולה פון א אנדערע זאך, אז מ'טוהט נישט בפועל מ'איז נאר זוכר מוז עס נאר זיין מיט מער קדושה.

נו וועט קען צו דעם זוכה זיין, וועט קאן דאס זאגן אז מ'זאגט טאקע אמת'דיג מיט אזא גרויסע קדושה, אז ס'ברויך נאך צו זיין הערער ווי וועט מ'טוהט, איז דאך זייער שווער אז מ'זאל דאס זוכה זיין.

לכאורה אזוי ווי מ'זעהט אין פסוק העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט אז יעדער מוז געבן בפועל, און וואס טוהט מען בזמן שאין ביהמ"ק קיים ס'האט נישט געגעבן קיין זכרון, ממילא אז ער האט געזעהן פרשת שקלים העשיר לא ירבה הדל לא ימעיט, אז יעדער מוז האבן א חלק בפועל, נו וואס וועט זיין וועט ס'וועט נישט זיין ביהמ"ק קיים, זעהט אוים ס'גוטע נישט, האט ער גערעכנט, ער האט געוואלט מיט זיין כח מעלה זיין דעם גאנצן כלל ישראל, מ'זעהט דאך אז יעדער מוז טוהן, יעדער מוז האבן א חלק בפועל אין די קרבנות, ממילא וואס וועט זיין, האט ער גערעכנט אז ער קאן שוין נישט טוהן, מסתמא משאני מת אין אני נזכר, אצינדערט [ווי לאנג ער האט געלעבט] האט ער אריינגעברענגט אין יודען יעדער זאל טוהן, אבער אז ס'וועט זיך אויפהערן דער כח פון משה רבינו"ן, וועלן שוואך וועלן די מעשים של ישראל.

האט דער בוכ"ע געזאגט ניין, פון דער קריאה אין פרשת שקלים "אתה" עומד וזוקף, **כאטשיג די קריאה איז נישט בשלימות, ס'איז נישט מיט אזא קדושה,** ווי דער ישמח משה זאגט ס'ברויך נאך זיין גרעסער ווי וועלן די פעולות, בעוה"ר אז ס'איז שוין ניטאמאל אזוי נאר ס'איז נאך בתכלית החולשה, **נאר אזוי ווי מ'איז מקיים די מצוה על פי פשוט מיט דער קריאה וואס חכמינו ז"ל האבן געזאגט אין די גמרא, פאר אדר ליינט מען די פרשה פון שקלים.. אז מ'זאגט נאר אפילו ווי שוואך די כוונה איז, ווי שוואך דער כח, ווי שוואך די קדושה איז, האט דער בוכ"ע געזאגט, אתה עומד וזוקף את ראשן.**

איבערדעם שטייט נישט דא, נאר ס'שטייט תשא, דער בוכ"ע האט מבטיח געווען פאר משה'ן, אז מיט דער קריאה פון דער פרשה על פי פשוט, מ'איז מקיים די מצוה, אפילו ווי אזוי ס'איז, ווי ניידריג מ'איז, אז מ'איז נאר מקיים די קריאה על פי פשוט האט דער בוכ"ע מבטיח געווען אתה עומד וזוקף את ראשן, דער כח פון משה רבינו איז א נצחיות, ישא לא נאמר אלא תשא, וואס ס'שטייט דא, דער והי' לבני ישראל לזכרון ולא יהי' לבני ישראל נגף, דעס איז א נצחיות אויף אייביג.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשכ"ב)

הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו והיינו דתנן **באחד באדר משמיעין על השקלים שאפילו עם הדיבור יש כח לישראל לנצח את כולם של עמלק והמן.**

(מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל – ס"ג שקלים שנת תשט"ז)

◆◆◆

במדרש (פס"ר פט"ז) נתקשה משה במחצית השקל, עד שנטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ואמר לו כזה יתנו. וצריך ביאור הרי מבואר ברמב"ן (פ' זו) שמשה רבינו היה מלך ישראל ועל ידו נקבעו המטבעות של כלל ישראל בדורו, ולמה נתקשה משה בזה.

וי"ל דהנה מחצית השקל בא לכפר על הנפש, כי כן שק"ל גימטריא נפ"ש כמ"ש בבעה"ט, והגוף ונשמה יחד הוא בבחינת שק"ל שלם, ויתכן שמטעם זה נצטוו ישראל לתת מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות שזיכוך הגוף זה תלוי בעבודת כל אדם בעצמו, ולכן צריך כל אחד בעצמו להביא מחצית השקל, אבל זיכוך הנשמה מכל שמץ, זה היה על ידי משה רעיא מהימנא קדישא, וכנודע שמשה רבינו ע"ה היו כולל ס' רבוא נשמות שבישראל. וזהו נתקשה משה במחצית השקל, שלא הבין מה ענין מצוה זו, אם כדי לידע מספרם, הלא הקב"ה יודע מספר כולם, הראה לו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו, כלומר שבעת שיקיימו ישראל מצות מחצית השקל, לזכך את גופם, יוסיף משה רבינו לעומתם מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, רמז אל הנשמה שהיא מתחת כסא כבוד חוצבה, ובעת ההיא יזכך משה רבינו את נשמתם ויטהרם בקדושה של מעלה.

וכן הוא בכל שנה ושנה אף בזמן הזה בעת קריאת פרשת שקלים, כדאיתא במדרש (תנחומא ס"ג) אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה שם באותה שעה וזוקף את ראשן, וזה קאי על הנשמה שהוא במוח האדם שהוא בראשו, **ובכל שנה ושנה עד ביאת הגואל בעת קריאת פרשת שקלים, אתה עומד וזוק"ף א"ת ראש"ן, פי' שמשה רבינו הוא מזכך נשמות ישראל ומעלה אותן אל שורשן העליון.**

(ברך משה, שקלים

◆◆◆

הנה כתב בנועם אלימלך (פ' עקב) לפרש הכתוב (תהלים קל ו) נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר. כי האנשים שאין להם שכל ובינה להשיג גדולת הבורא ועבודתו לעבדו באמת ובלבב שלם, רק הם מחברים עצמם אל אנשי צדק היודעים ומכירים גדולת הבורא ועובדים באמת, אזי

הקב"ה הראה למשה, שבשעה שאנו נותנים בעה"ז מטבע של כסף נעשה מזה שם בעולמות העליונים מטבע של אש

לתפילת שחרית של שבת פרשת שקלים עפ"י רוב ירד רבינו לפני התיבה, **והתחיל עד הנה, ואמר היוצרות בחזרת הש"ץ,** (כדכתב בשער הכונות (סוף תפילת שחרית) שהאריז"ל הי' אומר כל הפיוטים והפזמונים שתיקן ר' אליעזר הקליר הלא המה במחזור האשכנזים כו', מפני שתיקנו הם דבריהם עפ"י חכמת האמת והיו יודעים מה שתיקנו, וכן נהג מרן הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע שאמר כל היוצרות באמצע שמו"ע על הסדר כמו שנדפס בסידורים), **ואצל מכלכל חיים זמרו** (כמו בכל יו"ט בניגון מזמור לדוד של ס"ג), **ובחרזים שרשום עליהם חו"ק** (עד אשא ראש כו') **אמרו בנוסחא של חרוזי ימים נוראים. והפיוט הגדול של קדושה דלגו** (חוץ מפר' זכור).

בקדושה דשחרית של שבתות ארבע פרשיות זמרו ממקומך (ע' בברכי יוסף (סי' רפ"ז סק"ג) שהביא בשם שו"ת בית יהודה הענין לנגן בקדושה בשבת, וכן בשו"ת דברי יוסף למהר"י אירגאס (סי' י"ג) מביא שם מנהג זה, ובשו"ת מים רבים (סי' כ"ב וסי' כ"ד) ומנהג מרן הקדוש מצאנז וכן מנהג ראפשיץ הי' לנגן ממקומך בכל שבת, אבל בביהמ"ד של רבינו אין מזמרין אלא בד' פרשיות), ושלש רגלים (בניגון מקובל להרה"ק בעל התניא זי"ע, ובעיר סאטמאר זמרו בכל שנה ניגון חדש של התעוררות שזמרו בימים נוראים על הפיסקא חמול על מעשיך), **ואח"כ המשיך רבינו תפילת חזרת הש"ץ בנוסח שבת.**

לתפילת מוסף של פרשת שקלים ופרשת החודש ירד רבינו לפני התיבה (וכן נהג מרן הגה"ק מצאנז זי"ע שהתפלל בעצמו מוסף בש"ק פר' שקלים ופר' החודש לפני התיבה) **ובכל סוף פיסקא** של בחרוז התחיל לזמר והקהל עמו בניגון התעוררות (המיוחס להרה"ק הרבי ר' הערש מרימינוב זי"ע, שהי' רבינו מזמרו בס"ג על 'בבואו מאדום'), **ובגמר הניגון הי' רבינו מסיים את החרוז בהשתפכות הנפש ובכיות בגעגועין לימי הגאולה המרומזים בחדשי הגאולה.**

בסעודת היום של ד' שבתות אלו הביאו לפניו עוד פשטיד"א (של תפו"א) מבלד השני מיני פשטיד"א שהביאו לפניו בכל שב"ק ואחר שגמרו לומר הזמירות של שב"ק כיבד לזמר הפיוט הגדול של יוצר לפני קדושה דשחרית (שדלגו בשעת התפילה).

בסעודה שלישית של ארבע פרשיות פתח את דברי תורתו מענין הד' פרשיות, ולפעמים שילב ענינא דיומא בענינא דפרשת השבוע, **ובפרשת שקלים רגיל היה להזכיר את דברי המדרש תנחומא א"ל הקב"ה למשה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן** כו', והרחיב הדיבור בגודל ענין מחצית השקל כו'.

ופעם אחת אמר שרמז לו במטבע של אש שכמו שידוע מספה"ק שבכל דבר מצוהוכל דיבור ותנועה טובה בזה העולם עושה רושם רב בעולם העליון ונחשב לפני הקב"ה כדבר גדול, כמו"כ אם נותנים למטה מטבע פשוטה, נעשה מזה שם בעולמות העליונים מטבע של אש.

וכמה פעמים ביאר לשונות חרוזי הפיוט (אור פניך עלינו אדון נשא כו') **והאריך בענין** שהקריאה מעורר זמן ובפרט בחדשי הגאולה. ובסיום דברי תורתו של פר' שקלים הי' רגיל להזכיר את דברי חכמינו ז"ל 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' **והרחיב הדיבור מענין זה.**

ימי הפורים – דברי יואל, סדר שבת שקלים

נחשב להם כאילו גם הם עשו עבודתם שלימה כהצדיקים השלמים, וזהו נפשי לה' משומרים לבוקר, פי' **כשאני מדבק עצמי לה' מחמת אותם אנשים הצדיקים השומרים ומצפים אל הקדושה והדביקות הנקרא בוקר, שומרים לבוקר, פי' גם אנכי נחשב עם אותם השומרים לבוקר,** עכ"ד הקדושים.

ובזה ביאר אבא מארי זללה"ה בברך משה (פ' קדושים עמוד קלו) **דברי רשיז"ל** (ר"פ קדושים) **דבר אל כל עדת בני ישראל** ואמרת אליהם קדושים תהיו, מלמד שנאמר פרשה זו בהקהל. והקשו המפרשים דהלא כל פרשיות התורה למד משה רבינו עם ישראל בהקהל כל העם כמבואר בגמרא (עירובין נד:), ולמה משמיענו ענין זה דייקא בפרשה זו. דהנה מצות קדושים תהיו היא מצוה גדולה ונשגבה עד מאד, ולאו כל אדם זוכה להגיע אליה בשלימות הנרצה, אבן כאשר האדם מדבק עצמו בתלמידי חכמים העובדים את הש"ת בקדושה ובטהרה, אזי נחשב לו כאילו נתעלה גם הוא במעלות הקדושה, וזה שדרש רש"י שנאמרה פרשה זו בהקהל, כדי כדי להגיע למדריגת קדושים תהיו, **מן ההכרח שיהיו כל ישראל בהקהל יחד עם הצדיקים והחסידים ועל ידי זה יהא נחשב להם כאילו נתעלו כולם במעלת הקדושה.** ועל זה איתא במדרש (ילקוט שם רמז תרד) קדושים תהיו, זה שאמר הכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, כי על פסוק זה דרשו חז"ל (כתובות קיא:) וכי אפשר לדבוקי בשכינה, אלא כל המדבק לתלמידי חכמים מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, וזהו כוונת המדרש ללמדינו שעל ידי שיהיו דבקים בתלמידי חכמים יזכו כל ישראל להגיע למדריגת קדושים תהיו, עכ"ד.

ועל פי זה יתבאר הטעם שנצטוו ישראל לתת מחצית השקל, כי ידועים ד' האלשיך הק' (פ' תשא) בשם מהר"ש אלקבץ ז"ל, אשר מחצית השקל מורה שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו, ורק אז הרי הוא שלם. ולדרכינו בא ללמד את בני ישראל אשר גם בזמן שאינם מבינים לעבוד את ה' באמת, ידבקו עצמם לעבדי ה' הצדיקים אשר עובדים אותו בלבב שלם, ובכך יהיו נחשבים גם הם כצדיקים אמיתיים.

והנה למדה זו נצרכים בני ישראל לעת כזאת, אשר לאו כל מוחא סביל דא איך יוכל לעבוד את ה' כראוי, ועל כן צוה השי"ת לתת מחצית השקל להורות להם הדרך שיתחברו עצמם עם הצדיקים, אבל לעתיד לבא כאשר יהיה (ישעיה נד יג) וכל בניך לימודי ה', וכולם יבינו לעבוד את ה' בלבב שלם, שיכירו גדולת ה' באמת, אז יתנו שקל שלם. ולכוונה זו יסד הפייטן (ויצר לשבת שקלים) אור"ר פנ"ך עלינו אדון נשא, שיזכינו במהרה להתגלות אורו של משיח, ובעת ההוא נהיה כולנו מאירים במאור פניו של הקב"ה ונכיר גדולתו, וגם הפשוטי עם יבינו לעבדו כראוי בדביקות, ועל כן ושק"ל אשא בבית נכון ונשא, שיתנו שקל שלם ולא מחצית השקל, שלא יצטרכו לדביקות כולם יחד, כי כל אחד ישיג גדולת הבורא לעבדו באמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א – ס"ג שקלים תש"ם)

גם הנשים נותנים מחצית השקל ע"י התנהגותם בדרכי הצניעות

ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה דק"ל (שקלים פ"א מ"ג) דנשים פטורות ממחצית השקל, וביאר הרע"ב שם, דילפינן ליה מקרא ונתנו איש כופר נפשו לה', איש ולא אשה. והדבר צריך תלמוד למה נשים פטורות בזה ולא הוצרכו לכפרת נפש. ויתכן לומר על פי מה ששמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה שאמר בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה שאשה נשואה כאשר גוזזה שערותיה נחשבת כאילו הקריבה קרבן לה'. ומעתה י"ל **כי דוקא האנשים הוצרכו להוכחה שהן מוכנים למסור נפשם למען כבוד ה',** ועל כן נצטוו לתת מחצית השקל כדי לפרוע מממונם להורות שהם מוכנים למסור נפשם וגופם לה', ומנסיון הממון יוכיח שמוכן למסי"נ, **אבל נשים כשרות וצנועות אשר בהתנהגותם בצניעות מקריבין קרבן לה', אינם צריכים להוכחה שמוכנים למסור גופם לה', כי בכל תהלוכותיהם הרי הם מוסרים גופם לה', ובימות הקיץ כאשר השמש יוצא על הארץ במילואו, והפריצות וזוהמא ר"ל מתרבה בשווקי העיר כדי להרוויח הנשימה ביותר, ובת ישראל לובשת צניעות ובאנפלאות עבות ומוכנת לסבול חום וזיעה כדי לעשות נחת רוח ליוצרינו ב"ה, הרי בזה מגשת קרבן במה שסובלת מן החום, וקרבן כזו לא שייך באנשים שאין להם נסיונות כאלו אלא בנשים,** ולכן צותה תורה ונתנו א"ש כופר נפשו לה', דוקא איש שלא שייך אצלו מסי"נ על כן צריך ליתן הוכחה שמוכן למסור נפשו לה', ולא אשה, דנשים פטורות ממחצית השקל, מאחר דעצם התנהגותה הוא מסי"נ למען כבוד שמו ית'.

ויש להמליץ בזה דברי התיקוני זוה"ק אית מאן דפרע בגופיה ואית מאן דפרע בממוניה, כלומר **דנשים הן פורעין בגופן להגישן לקרבן אשה לה', אבל אנשים שאינם זוכים למדריגה זו, על כן הם פורעים בממונם,** שיהיה עכ"פ הוכחה שמוכנים לזה.

ובדרך זה י"ל בטעם הדבר שציותה תורה לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, דהנה העולם מחצית זכרים ומחצית נקיבות, והרי רק מחצית זכרים צריכים לאות ולמופת על מסירת נפשם לה', והנשים אינם צריכים לאות, ועל כן אנו נותנים רק מחצית השקל, כי רק מחצית העולם אלו הזכרים צריכים להביא הוכחה שהם מוכנים למסור נפשם למען כבר שמו ית'.

ובזה יש לפרש מה שיסד הפייטן אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא **בבי"ת נכו"ן ונש"א, כי זה קאי על בית יהודי הבנויה על אדני הצניעות,** וכמ"ש (יומא ב.) ביתו זו אשתו, והנה שם ניתן שקל שלם, מאחר **שהאיש נותן מחצית השקל בממון, והאשה המתנהגות בצניעות נותנת גופה במקום מחצית השקל,** וביחד נעשה שקל שלם. וזה שאמר אור פניך עלינו אדון נשא ושק"ל אשא בבי"ת נכון ונשא, דהיינו בבית שהוא נכון ונשא, נשא בצניעות ובקדושה, בבית הזה שקל אשא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א שבת שקלים תשס"ה

לעילוי נשמת

הרב החסיד

ר' יצחק לעבאוויטש ז"ל

בן הרה"ח ר' אברהם ז"ל

נלב"ע א' אדר

הונצח ע"י בנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר מנחם גרשון לעבאוויטש הי"ו

מראשי הנהלת קהילתינו ומוסדותינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לעילוי נשמת

הרב החסיד

ר' יעקב זאב ליכטנשטיין ז"ל

בן הרה"ח ר' אברהם ז"ל

נלב"ע ה' אדר א'

הונצח ע"י חתנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר שלמה יעקב מערץ הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

פנימי | תשל"ז | בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ניחום אבלים ע"י הגה"צ רבי יקותיאל יודא מייזליש זצ"ל

אב"ד קהל יראים סיגעיט

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ה' פרשת מטות–מסעי תש"ע לפ"ק

אב"ד סיגעיט: כ'האב געהערט פונעם זיידן, ר' שלום אליעזר'ל, אמאל איז זיין שווער רבי מאטעלע הארנסטייפלער געווען אין ראצפערט, און ער האט געדאווגט א וואכנדיגע מנחה, ער איז געשטאנען גראד ווי א בוים, ער האט זיך נישט געגעבן קיין שאקל, און נאכן דאוועגען איז די בעקיטשע געווען אינגאנצן נאס, און אויף דעם האט דער זיידע געזאגט, אז דעמאלטס האט ער פארשטאנען פשט אין די גמרא (תענית ב.) איזהו עבודה שבלב זו תפלה.

רבינו: ביי אים איז עס געווען ביי יעדע תפילה אזוי, ער האט זיך א שאקל נישט געגעבן, און נאכן דאוועגען האט מען אים געדארפט איבער טוהן די מלבושים.

רבי מאטעלע איז געווען אין ראצפערט ווען רבי שלום אליעזר'ל האט התונה געמאכט.[1]

דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז רבי מאטעלע איז איינגעשטאנען אין ראצפערט ביי א איד ר' יוסף הערצאג, דער ר' יוסף הערצאג איז געווען א בעל בית־ישער איד, און דער ר' יוסף האט אים דערציילט, אז ער איז געווען דער בעל אכסניא פון רבי מאטעלע ווען ער איז געווען אין ראצפערט, קיין געלט האט ער נישט געהאט דעמאלטס, נאר א געשעפט האט ער געהאט, און קונים האט ער נישט געהאט קיין סאך, האט ער זיך מזכיר געווען ביי אים אז ער האט א געשעפט אבער ס'ברענגט נישט קיין פרנסה, האט ער אים געזאגט, אז ווען ער וועט אהיים קומען פון דאוועגען וויל ער אהיים קומען דורך דעם געשעפט. אזוי איז געווען אינדערהיים, די דירה און דאס געשעפט זענען געווען אינאיינעם, דאס געשעפט איז געווען פארענט פונעם הויז און ס'איז געווען א טיהר פון די דירה צום געשעפט, האט רבי מאטעלע געזאגט אז ווען ער וועט אהיים קומען וויל ער אדורך גיין דאס געשעפט, און אזוי וועט ער אריין קומען אין די דירה.

ווען ער איז אהיים געקומען פון ביהמ"ד נאכן דאוועגען, איז ער אריינגעקומען אין געשעפט, האט ער זיך אזוי ארום געקוקט, רעכטס און לינקס, ס'איז דארט געווען פאכן, ס'איז געווען אויסגע'שורה'ט סחורה, אבער מ'האט געקויפט זייער שוואך, זאגט רבי מאטעלע, 'איך זעה נישט פארוואס דו זאלסט נישט האבן דא קיין פרנסה?', פון דעם פלאץ קענסטו האבן שיין פרנסה!', און ער איז אריין געגאנגען אין שטוב.

פון יענעם טאג אן, האבן אנגעהויבן צו קומען קונים, אזוי אז ער איז געווארן א בעל בית־ישער איד, דאס איז געווען ווען רבי מאטעלע איז געווען אין ראצפערט אויף גאסטעריי.[2]

---

1 עיין בשו"ת ערוגת הבשם (ח"ב או"ח סימן נ"א) מזכיר כך את ביקורו של הרה"ק מהארנסטייפל בראצפערט: ...עובדא ידענא לפני איזהו שנים כשהי' הרב הגאון הצדיק מו"ה מרדכי מאטלי זצ"ל וזכיתי להיות משובתי ש"ק אצלו, התייעץ עמי בענין הזה...

ועיין בהסכמת הרה"ק מהארנסטייפל ז"ל להספר 'מר דרור' מהגאון רבי מרדכי לעוו ז"ל שכתב בעיר ראצפערט, וכותב שם אנכי בדרך נחני ה' בנישואי נכדתי במדינת אונגערן... ע"ש.

ועיין בס' תפארת שמואל - דאראג (קונ' בת המלך אות ב) שמביא בשם עד ראיה שראה את הרה"ק רבי מאטעלע ז"ל בשמחת נישואי נכדתו בת חתנו הק' מראצפערט עם הגה"ק העצי חיים שהתקיימה בעיר טורנא.

2 הגה"ק בעל ערוגת הבושם ז"ל בהספידו ביום ז' אדר תרס"ד את הגה"ק רבי מאטעלע ז"ל הזכיר ביקורו של הגה"ק רבי מאטעלע במדינת

אב"ד סיגעיט: איך בין געווען פורים אין ראצפערט, דארט איז געווען ר' מאיר דים (בן הרה"ח ר' שלום אליעזר דים ז"ל, המשב"ק), און האט געזאגט בדחנות,[3] האט ער אזוי געזינגען און ס'האט זיך אלס געענדיגט יעדער חרוז: 'יחי אדונינו מורינו ורבינו, אל תעזבנו ואל תטשנו'..., ווייל א גאנצע צייט האט געהייסן אז ר' שלום אליעזר'ל פארט קיין ארץ ישראל, און ער האט אזוי געבעטן ער זאל אונז נישט איבערלאזן.

נאך ווען ער האט געענדיגט, האט רבי שלום אליעזר'ל געזאגט: 'דער טאטע ז"ל (מרן הדברי חיים) זאג ס'איז אריין געקומען א איד פון דארף, און האט געזאגט אז דער גוי טוהט איהם אהן צרות, האט ער געהייסן אויף שרייבן אויפ'ן פאפיר דעם גוי'ם נאמען, און ער האט עם אונטער געצינדן, און דער גוי האט מער נישט געטוהן קיין צרות. זאגט ער, היינט דארף מען אויפשרייבן אלע גוים, זיי זענען אלע שולדיג..., איך האף מיטן אויבערשטנם הילף, איך וועל קומען קיין ארץ ישראל ביי די מקומות הקדושים, אפשר וועל איך קענען עפעם אויפטוהן'.

רבינו: כ'האב געהערט אז ער האט געזאגט 'איך וועל גיין אויף קבר רחל...'.[4]

אב"ד סיגעיט: ער האט געוואלט פארן קיין ארץ ישראל, ס'איז שוין געווען אלע פלענער פערטיג.

א' הנוכחים: עם האט געהאט דערציילט ר' מענדל ראזנבערג'ם פאטער אז ער האט אנגעכאפט די האנט פון רבי שלום אליעזר'ל [בדרכו האחרונה באוישוויץ] און ער האט געהערט פון אים אז איינמאל האט ער ג'חלומ'ט אז דער טאטע האט אים געפרענגט אויב ער וויל גיין, האט ער געזאגט 'איך וויל גיין מיט אלעמען', און ער האט געפרענגט 'טאטע ס'ברענט א פייער וואם זעהסטו נישט עפעם צו אויפטוהן', האט ער געזאגט 'דיך קען איך, און אנדערע קען איך נישט'.[5]

אב"ד סיגעיט: ס'האט מיר דערציילט ר' אלישע וועבער אז זיין זיידע (ר' שמואל אהרן וועבער ע"ה מירושת"ז) האט שוין געהאט געשיקט א סערטיפיקאט און ס'איז געקומען א פאסט–קארט מיט א יישר כח, כ'האב עם געזעהן ביי איהם ווען כ'בין געווען ביים אים מבקר חולה זיין.[6]

4

עיין בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' ש) שהרב מסאלקא ז"ל סיפר ששמע פעם מרבינו לומר: אני רואה שמגיעות צרות גדולות על כלל ישראל, אילו הייתי בכותל המערבי ודאי הייתי פועל לטובה. שאלו הרב מסאלקא, הרי הרבי יכול לשלוח מכתב לארץ ישראל לצדיקים שגרים שם, הרי ודאי יש שם צדיקים שיכולים ולהתפלל בכותל המערבי, אמר לו רבינו, הם לא ידעו מה לבקש, אני רואה צרות גדולות שמחכות על כלל ישראל רחמנא ליצלן, ואם אהיה שם אוכל לבקש על כך.

כמו"כ מובא שם שהגה"צ רבי יוסף פאנעט זצ"ל אבד"ק אילאנדא לימים האדמו"ר מדעעש בארה"ב הגיע להתחנן אליו לסגת ממחשבתו, ושאל את פיו מדוע מתעקש כל כך לשים לדרך פעמיו, בידעו עד כמה הוא נחוץ לעדת צאן מרעיתו, ענה לו רבינו, אני רוצה לראות מה עם האבות הקדושים בחברון, האם הם ישנים, אבל הפטיר רבינו באנחה - מה אעשה הרי אני רואה שמן השמים מעכבים בעדי ולא מסכימים שאסע.

5

עיי' בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' שכ"ז) שכהרה"ק היה בגעטאו בעיר נירעדהאז התעורר רבינו פע"א בבוקר וסיפר שאביו הקדוש בעל דברי חיים ז"ל היה אצלו בחלום הלילה, ושאלו בני האם רוצה אתה להיפטר מהעולם ולזכות לקבורה או שרצונך ליהנה על קידוש השם, ועניתי לו שאני רוצה את מה שהשי"ת רוצה, ע"ש.

6

והנה בחוברת קול התורה (שנה י' גליון כ"ו) מפורסם מכתב קודש בעצם כתי"ק של הרה"ק רבי שלו' אליעזר'ל להרב שמואל אהרן וועבער ז"ל שביקשו שישיג לו סערטיפיקאט לעלות לארה"ק. וגעתי"ק לשון קדשו:

3

ה"ה הרה"ח ר' אברהם מאיר דים ע"ה הי' לו ג"כ הזקה לעמוד על שולחן הטהור של מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל בכל שנה ושנה בליל א' דפורים ואמר חרוזים נפלאים ביחד עם הרה"ח ר' ישראל דוד ווייס ע"ה, וכן זכה לעמוד על שולחן הטהור של מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל בפורים שנת תש"מ בשנה ראשונה שישב מרן ז"ל על כסא קדשו של דודו רבינו ז"ל והזכיר אז ממעין המאורע בחרוזים נאים.

אונגארין, וז"ל בפרשת תצוה: 'בחודש אלול נסתלק הגאון הקדוש בקי בנגלה ובנסתר, מאור הגולה, מו"ה מרדכי מאטיל זצ"ל בעהמ"ח ס' חיבור לטהרה, והוא עמוק בחריפות ובקיאות, ולפני איזה שנים היה כאן במדינתינו, וכל גדולי המדינה חרדו לקראתו, וגם אני זכיתי לקבל פניו, משובתי שבת בחצרות קדשו, וזכיתי לשמוע מפיו זיקוקין דנורא וביעורין דאשאי וכו". עיי"ש עוד.

עיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שהרה"ק רבי ר' מאטעלע ז"ל התגורר בעיר ראצפערט בערך ג' שבועות ליד חתנו [וגיסו] הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל, וכל גדולי ואנוי אונגארין ששו כמוצא שלל רב על שאינה ה' למקומם אותו גאון וקדוש, ובידם היכולת לבוא להציע כל ספיקותיהם ושאלותיהם, ואכן כל דבר קשה הביאו לפניו.

וסיפר החסיד רבי יעקב יוסף לעפקאוויטש ז"ל שפעם הגיע הגה"ק רבי שאול בראך זצ"ל אב"ד קאשוי אליו לבקרו ודיברו ביניהם בדברי תורה, ובתוך הדברים הציע איזה שאלה לפניו, נענה לו רבי ר' מאטעלע על אתר 'איר האט פארזעהן א רינגעלע, דהיינו שהתשובה על שאלתו מדובר בתוך מאמר המוסגר בא' מהנושאי כלים בשולחן ערוך, וכולם נשתוממו מגודל ועוצם חכמת תורתו.

רבינו [המשיך לספר מהשעות האחרונות של זקינו הרה"ק רש"א ז"ל בחיותו באוישוויץ]: ער האט געבעטן ביי איינעם א טלית קטן, און ער האט צוגעזאגט 'דו וועסט ניצול ווערן'.[7]

להרב הגאון עושה צדקה בכל עת וחסיד מפורסם כש"ת מרה שמואל אהרן וועבער נ"י. - הנה זה שנים רבות אשר חשקה נפשי לעלות ולדור בירושלים עיר קדשינו, ואולם היה לי מניעות רבות, אבל בעת עלה בדעתי חזקה לעלות לירושלים. והנה שמעתי לאמור כי בעת יש מקום עבור איזה רבנים מן לקבל רשיון ע"כ באתי לבקשו שאנכי אהי' ממדינתינו העשרה הראשונים ע"ז עם זוגתי הרבנית תחי' אשר כפי הנשמע כהדר"ג הוא קרוב מצדה, וגם משמש אחד לשרתינו, ואל ידחה אותי ה"ו, כי ידוע אדע כי יש בידו להיטיב ולראות הבתבים הנחוצים לזה, וגם כ"ק אאמו"ר הקדוש רשכבה"ג זלה"ה הי' לו חשקות גדול לנסוע לארה"ק ולא עלתה בידו, ע"כ אנכי רוצה אי"ה ליסע, ונפשי בשאלתי לבל ידחה אותי בלך ושוב רק ישלח הבתבים הנחוצים.

והשי"ת יתן לו חיים ארוכים ונחת ושפע רב וישועה בכלל כל ישראל, והשי"ת בודאי יעזר שיקויים מאמר חכמז"ל בניסן עתידין להגאל, ונעלה לציון ברנה עם גואלינו במהרה בימינו.

ידידו הדוש"ת המצפה לישועה ולתשובתו במוקדם והשי"ת ירחם במהרה על כלל ישראל עם הגואל צדק. - חתי"ק.

ועיי' בס' ילקוט אגרות חיים (ח"ב אות רמ"ח) שמובא עוד מכתבים מהרה"ק המהרש"א שמתחנן שישלחו לו תעודות שיוכל לנסוע לארה"ק.

7

אחד מאותם האנשים בשם ר' יהושע רוזנבלום ע"ה עבד בעבודת 'אנדער קאמאנדא' כאשר הגיעה הקבוצה של רבינו לשם, הוא זכה לשרוד בחיים הודות לברכתו של רבינו, ואחרי המלחמה הוא עלה לארץ הקודש והשתקע בעיר חיפה, ולהלן עדותו המרטיטה מאותם רגעים אחרונים של רבינו כאשר תיעד לדורות בקובץ 'זכור' (נדפס בבני ברק שנת תשמ"א) ואלו דבריו:

"....תוך כדי עבודתי בפלוגת הונדר-אפטיילונג נשתמרו בזכרונותי כל מיני חוויות מסמרות שיער, אחת החוויות המרגשות ביותר שאין ביכלתי לשכוח עד עצם היום, היא הפגישה המוזרה והעצובה עם הרב הצדיק המפורסם רבי שלום אליעזר הי"ד הלברשטאם וצ"ל מרצפירטה.

הדבר היה בראשית הקיץ של שנת 1944 בתקופת המשלוחים הגדולים של יהדות הונגריה, רוב המשלוחים הגיעו ישר לקרמטוריום, בלי לעבור בכלל כל מיון, הם הלכו ישר אל הכבשנים, בגלל העומס הרב נהגו אנשי הס"ס לזרז את הקרבנות האומללים בליווי של מכות ובשיסוי כלבים אל הכבשנים.

יום אחד כאשר הייתי בחדר ההלבשה שם התפשטו הקרבנות לפני כניסתם להכבשן שם נחנקו הקדושים על קדוש השם, נעצר לידי יהודי זקן מאוד, נתן עלי את מבטו ושאל אותי, נערי מאיזה מקום אתה?.

אמרתי לו אני מקראקא, קראקא? אמר הזקן, הלא בקראקא גר אחי רבי ישעיה'לה מטשחויב, לשמע דבריו של הזקן נרעדתי, כי ידעתי שזקן

עלוב זה העומד לפני במערומיו הינו לא אחר מאשר הצדיק המפורסם רבי שלום אליעזר מראצפירטה, אולם לא היה זמן לנהל שיחת רעים.

רבי, התחננתי לפניו, התפלל בעדנו, אמר לי הרבי הצדיק, מפחד אני מן הרשעים שלא יכוני.

אמרתי לו, רבי הקדוש, אני אשמור עליך, לבש משהו והתפלל, אולם למען השם עשה זאת מהר, כי עוד מעט יגיעו...

עזרתי לו לרבי הקדוש ללבוש את הטלית קטן, ואז אמר הרבי הקדוש את הוידוי בהתלהבות רבה ועצומה, ליוויתי את הרבי אל הכבשן, ורציתי להיפרד ממנו, כי עוד מעט עמדו לסגור את דלתות הברזל הכבדות, הרבי עיכב אותי מעט, ואני עמדתי כעל גחלים, רציתי לעזוב מהר את המקום, ואז הרבי לחץ ידי בהתרגשות גדולה ואמר לי: 'אתה תינצל, ותישאר בחיים, אולם זכור וספר לעולם כולו את אשר ראו עיניך, את אשר עוללו לנו הרשעים הארורים ימח שמם...", ע"ש.

ער איז נאך געגאנגען קיין אוישוויץ גראד (הי' בעל קומה גבוה), ער איז געווען א געזונטער מענטש.

אב"ד סיגעט: אונז האבן מיר געהאט א אינטערסאנטער מופת ביי רבי שלום אליעזר'ל, מיר זענען געווען אין ווייצטען (אונגארן) צוויי שכנים אין איין חצר, אונז מיט נאך א משפחה, זיי וואוינען היינט אין סקווירא, און דער בעל בית איז געווען א גוי, א גרויסער רשע, ער האט געמאכט צרות. האבן מיר ביידע געשריבן א בריוו צו רבי שלום אליעזר'ל, אז מ'קען נישט אויסהאלטן פון דעם גוי און דער אויבערשטער זאלן העלפן ער זאל מזמין זיין א אנדערע דירה, און פאר זיי האט ער צוריק געשיקט א פאסט–קארטל אז דער אויבערשטער זאל העלפן און זיי זאלן טרעפן א גוטע דירה, און פאר אונז האט ער געשריבן 'תפול עליו אימה ופחד', זיי האבן טאקע באלד געטראפן א דירה, און אונז זענען מיר געווען דארטן ביז אוישוויץ, מ'האט נישט געקענט אוועק גיין, נאר ווען דער גוי פלעגט אנהייבן שרייען מיט קולות, פלעגט די מאמע ע"ה זאגן נעם דאם קארטל שטעל עם צום פענסטער, און דער גוי האט געשריגן 'נעמט עם אראפ ווייל איך הרג'ע דיך...', און די מאמע האט געשריגן 'נאר האלטם די קארטל ביז ווען ער וועט גיין וויטער פון דא'.

ס'איז געווען אינטערסאנט, פאר זיי האט ער געשריבן זיי זאלן טרעפן א דירה און אנגעוואונטשן, און פאר אונז האט ער געשריבן 'תפול עליו אימה ופחד'.

א' הנוכחים: דער ווייטצענער רב (אביו הגה"צ בעל מח"ס שו"ת בנין צבי ז"ל) האט זיך געדארפט משדך זיין מיטן

קלויזענבורג׳ער רב פאר די מלחמה אבער דער שידוך איז נישט געווארן.

אב״ד סיגעיט: ער האט זיך געטענהט׳עט מיטן טאטן נאכן קריג. איך האב געהערט נאכזאגן, אז ער האט געזאגט – רבי שלום אליעזר איז דאך געווען דער שדכן – מי יודע ווען איך פאלג ווען, וואלט ער געבליבן לעבן (כי משפחת הרב מקלויזענבורג לא נשאר לפליטה, וממשפחת הרב מווייטצען נשארו בחיים).

רבינו: ליפא האט ער געהייסן.

א׳ הנוכחים: אין מקדשי השם (שליקט הגה״צ בעל בנין צבי ז״ל תשובות מהקדושים אשר נעקד״ה) איז דא א תשובה פון אים (ח״א סימן ה׳).

אב״ד סיגעיט: וועגן די שידוך האט ער טאקע פאר אים געשריבן.

רבינו: עלעף קינדער (בני משפחת הרב מקלויזענבורג מזיווג ראשון ביחד עם אמם הצדיקת פעסיל ע״ה בת מרן הגה״ק בעל עצי חיים ז״ל) זענען געגאנגען קיין אוישוויץ... הי״ד לעינינו במהרה.

וקמו ואמרו המקום ינחם וכו׳

ביקור הגה״צ רבי יקותיאל יודא מייזליש זצ״ל

אב״ד קהל יראים סיגעיט

בבית כ״ק מרן רבינו שליט״א – בקרית יואל יע״א

יום ב׳ פרשת וישב תשע״א לפ״ק

אבד״ק סיגעיט: ס׳שטייט (במדבר טז, ה) בוקר ויודע ה׳ את אשר לו, אינדערפרי נאך די התונה ווען מ׳איילט זיך צום דאוונען, דעמאלטם ויודע ה׳ את אשר לו (ממחרת שמחת הנישואין של בת בנו הגה״צ רבי שמעון זאב מייזליש שליט״א, הדב״נ ורב דביהמ״ד ישמח משה בקרית יואל יע״א).

היינט צופרי האבן מיר איבער געשמועסט די ווארט פון שמחתי באומרים לי׳, א ווארט פון א צדיקת.[8]

בנו רב דביהמ״ד ישמח משה שליט״א, חדב״נ: מיין טאטע האט געוואלט וויסן פון וואו איז די מנהג צו רעדן ביי די קבלת פנים?

רבינו: ס׳האט זיך געמאכט אזוי... אמאל איז אזוי געווען ביי די חתונות.[9]

---

8 בעת מעמד הקבלת פנים ביום אתמול אמר רבינו שליט״א לפרש דברי הכתוב (תהלים קכב א) שמחתי באומרים לי בית ה׳ נלך, דמתאמרא דבר חכמה שאמרה אמו של הרה״ק מראפשיץ זללה״ה כי בימים ההם לא הלכו הבתולות בביהמ״ד עד אחר הנשואין, ועל כן אמרה שמחתי באומרים לי״, היינו שהיה לה שמחה כשאמרו לה לי״, היינו הרי את מקודשת לי, כי על ידי זה בית ה׳ נלך, יכולה לילך לביהמ״ד.

וביאר מרן שליט״א על פי מה שכתב בבני ישששכר (אלול מאמר ב אות ז) דהי״ג מדות אשר התורה נדרשת בהם, המה מכוונים להי״ג מדות של רחמים הנכתבים בתורה שבכתב, דהיינו כשילמוד האדם מדת ׳קל וחומר׳ מעורר מדת ׳אל׳, וכשילמוד האדם מדת ׳גזירה שוה׳ מעורר מדת ׳רחום׳, וכן באידך, והנה כשיש לאדם ח״ו עונות ונגזר עליו, הנה בלמדו גזירה שוה מעורר מדת רחום, ומדת רחו״ם זה סגולתה (תהלים עח לח) והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, אפילו כשנגזר ח״ו השחתה על שונאי ישראל, במדת רחו״ם יכפר עון ולא ישחית, עכ״ד.

אמנם יותר מזה כתב בבני ישששכר (תשרי מאמר י אות לה) הנה במצות סוכה לאכול בתוכה כזית פת בלילה הראשון הוא חובה (סוכה כז.), ונלמד בגזירה שוה ט״ו ט״ו מן חג המצות, והנה מדת גזירה שוה מעורר בגבהי מרומים מדת רחום, ואמרו חז״ל שמיום הראשון דסוכות הוא ראשון לחשבון עונות כמו שאמרו רז״ל מכאן ולהלן חושבנא, והנה לבעבור זה נלמוד תיכף מצות התחלת היום בגזירה שוה, וגזירה שוה מעוררת מדת רחום, וכתיב והוא רחום יכפר עון ולא ישחית, עכ״ד. ומבואר לנו מזה שעל ידי קיום מצוה שנלמד מגזירה שוה יכולים לעורר מדת רחום.

והנה קידושי כסף ילפינן מגזירה שוה, וכמבואר בגמרא ריש מס׳ קידושין בכסף מנלן, יליף קיהה קיהה משדה עפרון. ולפי זה כאשר האדם מקיים מצות קידושין ומקדש את האשה בטבעת שוה כסף, שהוא נלמד מגזירה שוה, על ידי זה מעורר מדת רחום בשמי מעל, והוא רחום יכפר עון, ולכן הנושא אשה ומקיים מצות קידושין קידושי כסף, עוונותיו מתפקקין, כי על ידי קידושי כסף הוא מעורר מדת רחום, והוא רחום יכפר עון.

וזה שאמר שמחתי באומרים לי׳, בזמן שאומרים הרי את מקודשת לי על ידי חופה וקידושין כדת משה וישראל שאז מתעורר מדת רחום, ועל ידי זה בית הוי״ה נלך, שמתעורר מדת הרחמים בעולם.

9 עיין בס׳ בספרן של צדיקים (עמ׳ ל״ג) דבהחתונה הגדולה באוסטילא אמר ראש המסובין סבו של החתן הגה״ק מאפטא זי״ע פלפול לפני החופה, וכן אמר ד״ת בסעודת הנשואין, ועיין בס׳ שו״ת תירוש ויצהר (סי׳ ל׳) שהרה״ק מראפשיץ אמר דברי כיבושין להחתן לפני הנישואין עד שהוריד דמעות, ומביא שם סיפור באריכות, וע״ע בשו״ת מהר״ש ענגיל (ח״ו סי׳ ק״ט) שהרה״ק המהרי״ד מבעלוא אמר דברי כיבושין להחתן הרה״ק מהר״י מטשעהויב, ולב כל הנוכחים נמס כמים, עיי״ש באריכות. וכן מובא בקובץ בית אהרן וישראל (ח״ח) שבנישואי הרה״ק הפחד יצחק

אבד"ק סיגעיט: ס'איז זייער פיין, אין ווייטצען אמאל איז אזוי געווען, מ'האט געהאלטן א דרשה, ביי די אויבערלענדער.

דער טאטע ז"ל (הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש ז"ל בעמח"ס שו"ת בנין צבי ומקדשי השם) פלעגט צו זאגן אז ער איז געקומען פון אוהעל און פון גאליציע, און דארט איז מען נישט געווען געוואוינט צו רעדן ביי א חתונה, און אין ווייטצען יא, האט ער געזאגט בדרך מליצה, תנו רבנן כיצד מרקדין (כתובות סט:), אז די רבנן וועלן אזוי לאנג לערנען, איז כיצד מרקדין, ווען וועט מען טאנצן?!.

כ'האב אינזין געהאט מוסיף צו זיין אויף דעם טייטש שמחתי באומרים לי, אז דער הייליגער תולדות (פר' במדבר דה"ש א') ברענגט בשם א מגיד אויף דעם מאמר חז"ל (עירובין נד.) האי עלמא כבי הילולא דמי, אז צו א חתונה גרייט מען זיך טאקע, מ'שיקט הזמנות, מ'קאכט און מ'באקט, אבער אהן דעם אלעם קען אויך זיין א חתונה, אבער אהן איין ווארט קען נישט זיין א חתונה, אויב דער חתן וועט נישט זאגן הרי את מקודשת 'לי', זאגט ער אז די גאנצע וועלט איז כי 'לי' בני ישראל, אהן דעם 'לי' קען עס נישט זיין, איז לויט דעם קען מען טייטשן, שמחתי באומרים 'לי', ווייל פון דעם קען מען זיך ארויס לערנען, אז בית ה' נלך, אז ס'ברויך זיין 'לי' פארץ אויבערשטן.

רב דביהמ"ד ישמח משה: דאם ווארט נעכטן אויפן טבעת איז געווען א חידוש, א כאפ, [דאה"כ הוסיף רבינו שליט"א לבאר גם מנהג ישראל מקדמת דנא לקדש בטבעת עגולה, והוא כצורת אות סמ"ך, ואות סמ"ך ראשי תיבות ס'ליחה מ'חילה כ'פרה (עיין ייט"פ מאמר קדישין אות נט), כי בשעה שמקדשים אשה בטבעת, ולומדים גזירה שוה שמעורר מדת רחום, והוא רחום יכפר עון, ועל כן על ידי הטבעת נתעורר סליחה מחילה וכפרה, ועינינו צופיות בזכות הקידושין כי מדת הרחמים עלינו יתגלגלו].

אבד"ק סיגעיט: יא, טאקע, זייער שיין, מ'זאל עס נאר נישט זאגן פאר די זידיטשויבער...

רבינו: יא, ווייל זיי געבן פיר-עקינ...[10]

אבד"ק סיגעיט: כ'געדענק ווען רבי יואל בעער ז"ל (האדמו"ר מראצפערט בסאן-פאולא) האט חתונה געהאט, און דער רבי ז"ל איז געווען אויף די חתונה, ס'איז געווען א מאנסי, זי איז א קרובה (כי הרבנית בעער ע"ה היא בת הרה"צ רבי משולם זושא יצחק האלבערשטאם ז"ל הי"ד בן הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט ז"ל הי"ד), ווען ס'איז געקומען צו די חופה, האט ער געברענגט א פירעקינע טבעת, פרעגט אים דער רבי 'פון וואנעט נעמסטו דאס?', האט ער גיזאגט 'ביי אונז איז אזוי די מנהג', האט דער רבי געפרעגט 'ווא ביי אונז? אין ווין...?!', ער איז געווען א ווינער...

ער איז געווען א געוואלדיגער עסקן אלין בחור, ער האט גיארבעט מ'זאל קענען ארוים נעמען געלט פאר ישיבות, ער האט אסאך געהאלפן, ער האט שוין געפראווט [באדמורו"ת] אלין בחור, אין ישיבה תורה ודעת.

רבינו: ישיבה תורה ודעת איז געווען די איינציגסטע ישיבה דאהי דעמאלטם ביי די קריג, ווען ער איז געקומען אהער.

אבד"ק סיגעיט: רבי שרגא פייוויל מענדלאוויטש האט עס אויפגעשטעלט.

רב דביהמ"ד ישמח משה: רבי יונה פילאפף (ר"מ בישיבתינו הק' בקרית יואל) איז אויך געווען דארט.

רבינו: ער האט געלערנט אין בית מדרש עליון, און דאם האט אויך באלאנגט פאר תורה ודעת, ר' פייוויל מענדלאוויטש האט עם אויך אויפגעשטעלט, קודם האט ער געמאכט תורה ודעת, און נאכדעם אויך בית מדרש עליון.

מבאיאן אמר הבית אהרן מקארלין לחותנו הרה"ק מסאדיגורא שיאמר דברי כיבושי להחתן לפני החופה, ואכן כך עשה עד שזלגו עיניו דמעות, וכן עיין בס' באהלי צדיקים (ח"א) שהרה"ק משינאווא אמר בנישואי בנו הק' מציעשנוב שלפני החופה צריך לומר דברי כיבושין להחתן שהאבות היורדים מגן עדן לא יתביישו עמו, ע"ש.

ויש שתלו מקור המנהג במה דאיתא בתרגום יונתן עה"פ (דברים י"א י"ט) ולמדתם אותם את בניכם וכו' בשבתך בביתך "למגרסא בהון במיתבכון בבתיכון עם חיתונכון", וכפי' על יונתן כתב: ר"ל שהשושבינים אף שהם טרודים בבית החתונה ועוסקים במצוות וכו', ובדרך הלצה יש לומר מכאן סמך לדרשה בשעת החתונה.

---

10 כן איתא בס' זוהר חי (בריש הספר דף ה) בשם הרה"ק העטרת צבי ז"ל וכתב שבדוק ומנוסה שלא תהיה אשתו עקרה ח"ו, וכ"כ בס' תפלה למשה (פ' דברים עמוד קל"ט) מהרה"ק רבי משה מסאמבור ז"ל אחיו של העט"צ, וכ"כ במנהגי קאמרנא (אות קכ"ב), וע"ע בספר עטרת ישועה עה"ת (לקוטים אות ב) טעם ע"ז, וכן מביא שם טעם על מה שלוקחין טבעת עגולה, וכן הוא מנהג העולם, ועי' בשל"ה הק' (שער האותיות ד' ע"ב) שכתב בתו"ד, הטבעת שאנו מקדשים בה היא עגולה לתבנית היו"ד שבשם, עיי"ש.

אבד"ק סיגעיט: ער איז אמאל געווען ביים באבובער רב, האט ער איינגעטענה"ט – דער באבובער רב האט געוואלט דעמאלטם אויפשטעלן א ישיבה – אז מ'מוז נעמען א ליטוואק פאר א ראש ישיבה, ער האט געזאגט 'אין אמעריקא קען מען נישט מאכן א ישיבה אן דעם'.

רבינו: ער אליין איז געווען ארגינעל אן אונגארישער.

אבד"ק סיגעיט: יא, ער איז געווען א אונסדארפער תלמיד, פון רבי שמואל ראזענבערג (בעל מה"ס באר שמואל).

רבינו: און ווען ער איז געקומען קיין אמעריקא, האט ער געזעהט אז ס'איז א מדבר שממה, און ער איז געווען א עסקן, ער איז געווען זייער א ערליכער.

אבד"ק סיגעיט: ער האט געמיינט לשם שמים, ער איז געגאנגען מיט א שטאפענע הוט, און מיט א קורצע רעקל.

רבינו: מיט א בארד איז ער געגאנגען, א אונגארישער איד, א אויבערלענדער.

אבד"ק סיגעיט: די אונסדארפער תלמידים זענען אלע געגאנגען מיט בערד, אין וויטצען האבן געוואוינט עטליכע אונסדארפער תלמידים וואם זענען געגאנגען מיט בערד, מיט פולע בערד.

דער מעשי למלך (הגאון רבי ישעי' זילבערשטיין ז"ל האבד"ק וויטצען) האט געמאכט א תקנה אז א בעל הבית מוז האבן א קמיז – בארד, עפעס א בארד, און ס'איז נישט געווען אין וויטצען איין בעל הבית וואם זאל נישט האבן עפעס א בארד.

רבינו: ס'גייט אריין אין לא ילבש, אויב מ'טוט זיך אינגאנצן אפגאלן איז ער ווי א אשה.[11]

אבד"ק סיגעיט: דארט איז געווען איינער וואם איז געגאנגען מיט א לאנגע בארד, און ווען די דייטשן ימ"ש זענען אריינגעקומען, האבן זיי דאך געהייסן פאר אלעמען אפשערן די בארד, און אים האט מען געלאזט 'אזוי שיינע בארדע'.

זיי [תלמידי אונסדארף שהתגוררו בווייטצען] האבן איבער געזאגט פונעם אונסדארפער רב אז ער האט געזאגט 'וואם איז די שיעור פון די פיאות? נישט קלענער ווי דעם טאטנס'..., דאם איז די שיעור פון די פיאות, ביי דעם זאל מען זיך האלטן.

דער באר שמואל האט זיך משדך געווען מיטן מעשי למלך.

רבינו: יא, אוודאי, דער אייניקל הרב הורוויץ (ה"ה הגאון רבי יוסף צבי הלוי הורוויץ ז"ל נכדו של הבאר שמואל שהיה חתנו של המעשי למלך), ער איז דאך איך געווען אין בארא פארק.

אבד"ק סיגעיט: דער מעשי למלך איז געווען א געוואלדיגער גרויסער מענטש, אזא כח התורה, ער האט געגעבן א צוואה אז פון די טיש (שלמד עליו) זאל מען טוהן פאר אים די ארון.

סוף ימיו האט ער שוין נישט גוט געזעהן, האט ער נישט געזעהן ווי ער שרייבט, צי ער שרייבט אויפן פאפיר, האט ער געשריבן אויפן טישטוך.

ר' עקיבא לעווינגער, וואם איז געווען אין בארא פארק, האט מיר פארציילט, אז אמאל איז זיין מוטער זייער נישט געזונט געווען, צוויי אזייגער ביינאכט, האט דער פאטער אים געזאגט 'גיי לויף צום רב, מזכיר זיין די מאמע', האט ער געזעהן אז די לעקטער ברענט נאך, האט ער אריינגעקלאפט ביים פענסטער, האט דער מעשי למלך ארוים געשריגן 'וועך איז דער שייגעץ וואם לאזט מיך נישט לערנען', האט ער געזאגט 'רבי, די מאמע', האט דער מעשי למלך געזאגט 'די מאמע, איז קום אריין', ווען ער איז אריינגעקומען האט ער דערציילט וואם איז מיט זיין מאמע, האט ער געזומען א תהלים און געזאגט אפאר קאפיטלעך תהלים, און אויסגעפירט 'גיי אהיים, דיין מאמע איז שוין געזונט', ער איז געווען א גרויסער מענטש.

ונפרד אבד"ק סיגעיט מרבינו: כ'האב גרוים הנאה געהאט דא, באמת א קידוש השם, אלע האלטן זיך צוזאמען בחטיבה אחת, דאם געדענקט מען אויף דורות.

רבינו: ברוך השם, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיך זעהן נאר אויף שמחות, לאורך ימים.

---

11 עיין בשבלי הלקט (ה"ב סימן מ"א) שכתב: ועל המגלחים זקנם כעין תער במספרים, אינו עובר משום פאת זקן, אבל לוקה משום לא ילבש גבר שמלת אשה ואפי' שלא במקום פאה וכו', ועל גלוח שער כעין תער מתקן עצמו כעין אשה שאין לה זקן עכ"ל ע"ש. וכן מביא להדיא בשם שו"ת הרשב"א שכ"כ שאסור מן התורה.

ועיין בדרכי תשובה (סי' קפ"א סקי"ז) שמאריך בזה ומביא דהצמה צדק (בשו"ת ההדשות חלק יו"ד סי' צ"ג אות ח' ט' י) הוכיח בכמה ראיות בש"ס דגלוח פאות הזקן אסור משום לא ילבש גבר, אפי' במספרים שלא כעין תער, דלא גרע מבית השחי ובית הערוה, וממלקט שערות לבנות מתוך שחורות דעובר משום לא ילבש גבר שמלת אשה, כיון שעי"ז נראה כבחור, וכ' עוד שדברי הרשב"א בתשובה נעלם ממרן הב"י, ואילו היה רואה הב"י תשובת הרשב"א הוי הדר ביה. וכ"כ בספה"ק היכל הברכה, ובס' אוצר החיים כ' גם במעביר זקנו ע"י סם יש עכ"פ איסור לאוין דלא ילבש גבר, וגם ובחוקותיהם לא תלכו ע"ש. וכ"כ עוד הדרכי תשובה (בסי' קפ"ב ס"ק י"ח).

ניחום אבלים ע"פ הגה"צ רבי שלמה זלמן כ"ץ זצ"ל

אבד"ק תולדות אהרן וומסב"ג

בביהמ"ד תולדות אהרן בוויליאמסבורג יצ"ו

ישבו שם אחיו הגדולים כ"ק האדמורי"ם הגה"צ **אבד"ק סערדאהעלי** שליט"א
והגה"צ **אבד"ק וויען** שליט"א יחד עם הרה"ג שליט"א בנו של הנפטר

יום ג' פרשת שלח תשע"ח לפ"ק

רבינו: ער האט געהייסן מן הסתם נאכן שאמלויי'ער רב,[12] אזוי שטעל איך מיך פאר.

כ"ק האבד"ק סערדאהעלי שליט"א: יא.

דער טאטע ז"ל[13] איז געווען א תלמיד פונעם זיידן (אבי אמו הגאון בעל שו"ת לחם שלמה משאמלוי ז"ל), מער ווי פונעם טאטן דער סערדאהעלער רב.[14]

כ"ק האבד"ק וויען שליט"א: דער טאטע ז"ל פלעגט צו זאגן אויפן שאמלויא'ער רב, איך בין א אייניקל פון אים, א תלמיד פון אים, און א חסיד פון אים.[15]

רבינו: דער שאמלוי'ער רב איז געווען א תלמיד פון זיין זיידן (אבי אמו) דער קול ארי'ה.[16]

דער קול ארי'ה איז דאך קודם געווען רב אין בערעגסאז, ס'איז באוואוסט אז ער האט געהאט דארט גרויס עגמת נפש, און איז אוועק פון בערעגסאז, ער האט געהאט צוטוהן דארט מיט א חזן, מ'האט אויפגענומען א חזן שלא לרצונו, האט ער זיך אויפגעשטעלט אין ביהמ"ד פארן ארון הקודש שבת פאר סליחות, און געזאגט אויפן חזן אז 'ער וועט נישט דא דאוונען'!.

ערב ראש השנה האט ער זיך געטראפן מיטן חזן וועלכער איז געגאנגען אין די מקוה, און דער חזן זאגט אים 'נו...', זאגט ער אים 'עוד היום גדול...', פארנאכט'ס איז אהנגעקומען אין שטאט א אידענע און זי האט געזאגט אז ער האט איהר איבער געלאזט אן עגונה און ער האט חתונה געהאט מיט א צווייטע פרוי..., ער איז אנטלאפן פון בערעגסאז ערב ראש השנה פארנאכט'ס בבושה וחרפה, אזוי כל עוד נשמתו בו, צו א דארף נעבן בערעגסאז.[17]

---

12 אבי זקינו הגאון הגדול רבי שלמה זלמן עהרנרייך ז"ל אבד"ק שאמלוא מח"ס שו"ת לחם שלמה ועוד ספרים חשובים, הי' מגדולי וזקני הרבנים באונגארן, צדיק תמים ולוחם מלחמות ה', שימש ברבנות משנת תרנ"ב ועד שנת תש"ד לפ"ק, הי"ד.

13 כ"ק הגה"צ המפורסם רבי יהושע כ"ץ ז"ל מח"ס ויאמר יהושע, שהי' דומ"ץ בק"ק מאקאווא, ואח"כ הי' אבד"ק סאמבאטהעלי יצ"ו. אחר המלחמה קבע משכנו ויסד את בית מדרשו וישיבת בית אשר דסאמבאטהעלי בוויליאמסבורג, היה מחשובי הרבנים הגאו"צ המפורסמים שהסתופפו בצל רביה"ק ז"ל, והי' ידוע כמוהל מומחה לאלפים, בימים הנוראים כיבד אותו רביו"ל מדי שנה בשנה להיות בעל תוקע אצל תקיעות דמעומד, נלב"ע ביום שב"ק ערב חג השבועות שנת תשמ"ה לפ"ק.

14 ה"ה אביו כ"ק הגה"צ רבי אשר אנשיל כ"ץ ז"ל אבד"ק סערדאהעלי יצ"ו וראש ישיבה הרמה דשם, מח"ס שו"ת ולאשר אמר.

15 בשנת תשל"ו סידר והעתיק הגה"צ מסאמבאטהעלי ז"ל מכתי"ק של זקינו ז"ל ספר נחמד 'דרשות לחם שלמה' על מועדי וזמני השנה, ועיטר את הספר בהקדמה נפלאה וארוכה מגדולתו וצדקתו, ופעולותיו להרמת קרן התורה ואמונה טהורה וכב"ע.

16 הגאון הגדול רבי אברהם יהודא ליב שוואַרץ ז"ל אבד"ק מאד יצ"ו ומח"ס שו"ת קול ארי' ועוד. עוד בגיל צעיר הי' מתלמידי מרן החת"ס ז"ל בישיבתו הרמה בפרעשבורג, ברבות הימים הי' בידידות רב עם מרן הייטב לב, ונסע הרבה להסתופף בצ"ק של מרן הדברי חיים ז"ל, נסתלק ביום כ"ד תשרי שנת תרמ"ד לפ"ק ומנו"כ בעיר מאד יצ"ו.

17 עיין בס' תולדות קול ארי'ה שכשהי' הגאון בעל הקול ארי'ה זצ"ל אב"ד בעיר בערעגסאז כידוע נתהוה כל העיר כמרקחה היות שאנשים ריקים ופוחזים החליטו להביא לשם חזן א', אשר כידוע הבאת חזן לבית המדרש היה אצל חסידים וירא ה' דבר מתועב ומשוקץ, ובפרט שרוב החזנים היו קלי דעת.

והגאון בעל הקול ארי'ה יצא ללחום נגדו במלחמת חרמה וטען שהאיש הלזה הוא טמא ומטמא ואסור לעבור כלל לפני התיבה, אמנם החטאים האלו בנפשותם שעמדו בראש הנהלת הקהילה אטמו אזניהם משמוע והביאו את השקץ בהיכל ה' לירד לפני התיבה נגד רצונו של הקול ארי', ולא זו בלבד אלא וישטמוהו ורובו בעלי חיצים ורצו להביא דיין חדש שיפסוק בתוכני הקהילה מבלי רשותו ונגד דעתו של המרא דאתרא, והכל רק כדי להצר צעדיו של הגה"ק הנ"ל, והמחלוקת נתלקחה עד לב השמים, והגה"ק סבל הרבה רדיפות מהאנשים ההמוניים, עד שהיה צריך לברוח מן העיר וחזר לעיר העדיעליך -מאדע ושם נתקבל לרב.

והגה"ק ז"ל התרה אז בראשי הקהילה שאם לא יאבו לשמוע בקולו וימנו את החזן הלז יצטרכו אח"כ ללבן את המקום שהוא עמד שם (מען וועט דארפן גליהן דאס פלאץ ווי דער חזן וועט שטיין), אמנם כאמור לא אבו

אבד"ק סערדאהעלי: אין תולדות קול ארי"ה שטייט, אז דער ייטב לב איז געווען זייער בידידות מיט אים, נאך פון איהעל,[18] אן ער האט אים געפרעגט ווי אזוי ער האט זיך געוואגט צו זאגן אזוי אפען קעגן דעם ארון הקודש (בבריחות כ"כ שהחזן לא יצליח להתפלל לפני התיבה. האט ער אים געזאגט, איך האב געוואלט ווייזען אז א יוד וואם פלאגט זיך ערליך אויף א שטיקל גמרא, אדער אויף א הארבען רמב"ם, איז אויך ווערט אז דער אייבערשטער זאל אים צושטיין צו וואם ער דארף האבן.

און איך האב מיך פארלאזט אויף א הבטחה פונעם צאנזער רב, דער דברי חיים האט מיך אמאל געבעטן אז איך זאל אים צוואמשטעלן געלט, און איך האב אים מחיה געווען, און ער האט מיר געזאגט, אזוי האט ער געזאגט א ווערטל.

ס'איז אינטערסאנט, אלע ערליכע רבנים בימים ההם האבן געליטן, אלע האבן געהאט עגמת נפש.

אבד"ק וויען: דער ישמח משה אליין'ס האט דאך אויך געהאט עגמת נפש אין איהעל.

אבד"ק סערדאהעלי: דער ייטב לב האט אויך געהאט עגמת נפש אין סיגוט, אלע האבן געהאט.

רבינו: דער ייטב לב האט געהאט אין סיגוט בסוף ימיו גרויס עגמת נפש. און דעמאלטם איז פריי געווארן דאם רבנות אין מונקאטש, איז געקומען א דעלעגאציע פון מונקאטש, און זיי האבן אים איינגעלאדענט אז ער זאל קומען ווערן רב אין מונקאטש, האט ער נישט געוואלט. איז געקומען נאך א מער חשוב'ערע דעלעגאציע, און זיי האבן געזאגט, דער רבי זאל קומען קיין מונקאטש, די גאנצע שטאט ווארט אויפן רבין. האט ער געזאגט אזוי, 'וועז איך בין געקומען קיין סיגוט, האבן מיך די כהנא'ישע געברענגט, און רבי משה אריי"ה (הגביר הצדיק ר' משה אריי"ה פריינד ז"ל, ראה"ק דק"ק סיגוט יצ"ו, אביו של הגה"ק מנאסוויד ז"ל) איז מיר אפילו נישט געקומען קיין שלום געבן, און צום סוף איז געווארן פארקערט, רבי משה אריי"ה איז מיר געווארן דער גוטער פרייַנד, און זיי זענען געווארן די קעגנערם. זאגט ער, אז די גאנצע שטאט ווארט מיך אפ, נו, וואם וועט זיין נאכדעם..... אזא ווערטל האט ער געזאגט.

אבד"ק סערדאהעלי: האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מאתיה, לא משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:).

רבינו: ער האט געהאט צוטוהן דעמאלטם, ס'איז געווען פראסטאקעם אין שטאט, ס'איז געווען די שוסטער'ס און די שניידער'ס וואם האבן פארפירט, זיי האבן געוואלט דעם חזן. האט דער קול ארי"ה געזאגט דעמאלטם אזא ווערטל, אז ס'איז א חידוש, מ'זעהט די אידן אין מדבר האבן זיך אפגערעדט אויף אסאך זאכן וואם האט זיי נישט געטויגט, אויף דעם אן אויף דעם, זיי האבן אלעם געוואלט, מ'זעהט אבער נישט אז זיי זאלן בעטן א חזן.... נאר זיי האבן נישט געדארפט א חזן, ווייל אין די מדבר איז געווען שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה (דברים ח, ד), במילא איז נישט געווען קיין שוסטער'ס און קיין שניידער'ס, האבן זיי נישט געדארפט א חזן, אזוי האט ער געזאגט א ווערטל.

ס'איז אינטערסאנט, אלע ערליכע רבנים בימים ההם האבן געליטן, אלע האבן געהאט עגמת נפש.

אבד"ק וויען: דער ישמח משה אליין'ס האט דאך אויך געהאט עגמת נפש אין איהעל.

אבד"ק סערדאהעלי: דער ייטב לב האט אויך געהאט עגמת נפש אין סיגוט, אלע האבן געהאט.

רבינו: דער ייטב לב האט געהאט אין סיגוט בסוף ימיו גרויס עגמת נפש. און דעמאלטם איז פריי געווארן דאם רבנות אין מונקאטש, איז געקומען א דעלעגאציע פון מונקאטש, און זיי האבן אים איינגעלאדענט אז ער זאל קומען ווערן רב אין מונקאטש, האט ער נישט געוואלט. איז געקומען נאך א מער חשוב'ערע דעלעגאציע, און זיי האבן געזאגט, דער רבי זאל קומען קיין מונקאטש, די גאנצע שטאט ווארט אויפן רבין. האט ער געזאגט אזוי, 'וועז איך בין געקומען קיין סיגוט, האבן מיך די כהנא'ישע געברענגט, און רבי משה אריי"ה (הגביר הצדיק ר' משה אריי"ה פריינד ז"ל, ראה"ק דק"ק סיגוט יצ"ו, אביו של הגה"ק מנאסוויד ז"ל) איז מיר אפילו נישט געקומען קיין שלום געבן, און צום סוף איז געווארן פארקערט, רבי משה אריי"ה איז מיר געווארן דער גוטער פרייַנד, און זיי זענען געווארן די קעגנערם. זאגט ער, אז די גאנצע שטאט ווארט מיך אפ, נו, וואם וועט זיין נאכדעם..... אזא ווערטל האט ער געזאגט.

אבד"ק סערדאהעלי: האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מאתיה, לא משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:).

לשמוע בקולו, ואכן קללת חכם נתקיימה ופרצה שריפה ל"ע וכל הבית המדרש נהפכה למאכולת אש, ולבסוף נתדרדר החזן עד הדיוטא התחתונה ונפל לשכרות רח"ל עד שמצאוהו מתגולל באשפה ונעשה בעל עגלה בחרפה גדולה.

ואז בשעת המחלוקת בבערעגסאז עמדו הרה"ק הייטב לב ז"ל והגאון המהר"ם שיק זצ"ל לימינו של הקול אריה ולהגן על כבודו, ועיין בתשו' מהר"ם שיק (סי' שי"ג) שכותב למרן הייטב לב שיאזור כגבור חלציו ללחום בעד כבודו של הגאון הקול ארי' וז"ל: וכל ת"ח המכירים את הרב הגדול הגאון המובהק מו"ה אברהם יהודא הכהן נ"י העידו שהוא ת"ח וגאון גדול ומופלג בדורו, וא"כ המורה ללא רשותו וקובע בית המדרש ללא רשותו בפ"ע, הוא כחולק על השכינה ואסור לשמוע הוראתו, והוראתו אסורה וכו' עיי"ש.

וגם הגאון בעל הקיצור שו"ע זצ"ל והגאון רצ"ה אורנשטיין זצ"ל יצאו ללחום מלחמת ה' למען כבודו של הקול אריה ואסרו הוראת הדיין שבא נגד רצונו של הגה"ק הקול אריה, ועיי' בתשו' אבני צדק שיצא להגן על כבודו של הגאון בחרב ובחנית.

18 כשישב שם באהלה של תורה אחר חתונתו בבית חותנו הרב הגאון החסיד ר' משה ליב גינצלער ז"ל.

19 עיי' בס' נפלאים מעשיך (ה"א) שסיפר הגה"ח רבי יעקב יוסף לעפקאוויטש ע"ה שפע"א כשחותנו החסיד הידוע רבי יעקב יוחנן גראס ז"ל נסע לעיר צאנז להשתטח על ציונו של רבו הק' זי"ע ביומא דהילולא דיליה, ובנסעו עבר דרך העיר בערעגסאז ונכנס לבקר את המרא דאתרא הגאון בעל הקול אריה זצ"ל שהכירו מקרוב בעת שהסתופפו יחדיו בצילא דמהימנותא אצל הרה"ק מצאנז זי"ע, ואז באותו זמן היתה העיר בערעגסאז כמרקחה עם החזן הידוע שנתמנה נגד רצונו, והקול אריה סבל הרבה רדיפות ועגמת נפש מזה.

אז ביקש הקול ארי' בלשון תחנונים לרבי יעקב יוחנן: "איר פארט דאך קיין צאנז, בעט'ס פארן הייליגן רב ער זאל מיר שטיין צו די רעכטע האנט, ווייל ער האט מיר צוגעזאגט אז ער וועט מיר העלפן וועז איך וועל איהם ברויכען, זאגט'ס איהם אז איך ברויך איהם יעצט שטארק האבן, וכמובן שהשליח עשה שליחותו, ואכן יד הקול אריה היה על העליונה, ואותו חזן נתגלה קלונו ברבים.

אבד"ק וויען: די היינטיגע רבנים האבן אויך עגמת נפש, עם איז נישט נאר געווען אמאל....

רבינו: דער חתם סופר האט אויך געהאט אין פרעשבורג עגמת נפש.[20]

דער כתב סופר האט נאך געהאט אסאך מער.

מ'קען דאך היינט נישט פארציילן, אז דעם כתב סופר האט מען אויפגעהאלטן לאחר פטירתו דריי מעת לעת ביז צו די קבורה.

אבד"ק סערדאהעלי: ווייל מ'האט נישט געוואלט אויפנעמן דעם זוהן.

רבינו: יא, דעם שבט סופר האבן זיי נישט געוואלט, האט מען אפגעהאלטן די קבורה.[21]

---

20 עיי' בס' תולדות מרן החת"ס שמסופר שאחר שקיבל ההצעה לשמש כאב"ד בעיר פרעשבורג, יצא לדרכו מהעיר מאטסדארף ובדרך בהיותו בכפר בשם פאראנדורף הגיע אליו מכתב מפרעשבורג, ובו נכתב כי רוב תלמידי החכמים שבעיר וביניהם גדולי תורה מתנגדים להתמנותו לרב המקום, והדבר היה עקב רצונם של בני משפחה של אחד מתלמידי החכמים שבעיר למנות את קרובם הזה לרב העיר, מרן החתם סופר עמד והרהר מה עליו לעשות מעתה, והנה הגיע אליו הצדיק הרב הקדוש מרדכי ברודא בנסיעה מיוחדת לומר לו, שלא יירא ולא יפחד מלקבל את התפקיד הזה וה' יהיה עמו וישפיל את כל המתנגדים לו, והנה הוא רק גמר את דבריו אלה הוא נעלם ממנו, והחתם סופר ראה בכך אות משמים להגיע לפרעשבורג.

מתנגדיו הצליחו להשיג את תוכן דרשתו שהתכונן לשאת בבואו לפרעשבורג, במטרה ולהקשות ולפרוך את חידושיו, הדבר נודע לו והוא שינה את תוכן דרשתו, הוא ניגש לארגז ספריו והוציא שם גמרא איזו שמצא, למד סוגיא היכן שנפתח לו, ותוך כדי לימוד הסוגיה העלה קושיה עצומה, ועל אותה קושיה הציב את דרשתו, אותם תלמידי חכמים שרצו לפרוך את שיעורו נבוכו, כיון שראו שלא דרש על מה שהם התכוונו, וגם התפעלו מהחריפות והבקיאות הגדולים שלו, וגם אותו תלמיד חכם שקרוביו רצו למנותו לרב העיר קרא לו רבי אתה!, לאחר שראה את גדולתו בתורה, ומאז נקשרו ביניהם קשרי ידידות והחתם סופר אף סייע בידו להתמנות לרבה של דונא- סערדהעלי... ע"ש.

כמו כן עיין בתולדותיו שהמשכילים ופורקי עול הפריעו לביסוס הישיבה של מרן בעיר פרעשבורג, וכמעט הביאו לחיסולה, ואחד מהם אף הלשין לשלטונות שכמאתיים בחורים יגדלו מנוערים מהשכלה, ולכן דרש מהשלטונות שיסגרו את הישיבה, וכמעט עלה הדבר בידו, אך אחד העסקנים ר' משה בעטלהיים הצליח לבטל את הגזירה, והחתם סופר החזיק לו טובה רבה על כך.

21 עיין בנצי"ב וכן משמע ביעב"ץ (סי' שע"ו סק"ה) שמותר להלין את המת אף לכבוד החיים, כי כשמלינין לכבוד החיים אין בזה בזיון למת, והנוב"י נשאר בצ"ע. ועיין בשדי חמד (אות פ"ו בשם ס' צפיחית בדבש) שכ' שנהגו העולם דמי שמותה אשתו ורוצה לישא את אחותה עושים השידוכין קודם קבורת המת, וזימנין סגיאין אישתהויי אישתהי קבורת המת עידן ועידנין, עד אשר יבואו אל עמק שוה ויתפשרו ביניהם, כיון שמה שעושים כן הוא לנייח נפשה, דמסתמא ניחא לה להנפטרת שתכנס אחותה במקומה, ואם לא יעשו השידוכין בשעת חימום יש לחוש שמא לא יתרצה הבעל, לכן אין שום חשש משום הלנת המת, ומנהג ישראל תורה היא.

22 כבר אמרו חכז"ל (ירושלמי ר"ה יז.) "דברי תורה עניים במקומן ועשירים במקום אחר", ונעתיק פה ממה שסיפר מרן שליט"א תחת א' השיחים כל פרטי עובדא זו באריכות:

".....אבער דער אמת איז אז מ'האט אים נישט געוואלט אויפנעמען פאר א רב, און מ'האט אויפגעהאלטן די קבורה פונעם כתב סופר וועגן דעם דריי טעגל, נו מ'קען זיך היינט אזאנס פארשטעלן?, און פארוואס? ווייל די שטאט האט נישט געוואלט אויפנעמען דעם שבט סופר!. נישט ווייל ער איז נישט געווען געניג למדן פאר זיי, נישט ווייל ער איז נישט געווען געניג תלמיד חכם, צי געניג ירא שמים, נאר ווייל די שטאט האט שוין נישט געטויגט. אין שנת תרל"ד, איז שוין פרעשבורג אזוי געווען, מ'האט נישט געוואלט אויפנעמען דעם שבט סופר. מ'האט געמאכט אלע מיני תחבילות, אלע מיני דרוק וואס מ'האט געטוהן, מ'האט צוואם געהרופן די רבנים, מ'האט צוזאם געהרופן דעם און יענעם, מ'זאל אים נישט דארפן אויפנעמען. מ'קען זיך היינט דאס נישט פארשטעלן, דאס איז געווען אין פרעשבורג. זיי האבן אים נישט געוואלט אויפנעמען.

דאס האט אויך געהאט צו טוהן מיט דעם וואס דער כתב סופר איז געווען א איש מורם מעם, ער איז געווען אסאך העכער ווי די שטאט'ס לייט, זיי זענען געווען אסאך נידעריגער און פשוט'ער, און ס'איז דאך געווען א גרויסע שטאט, און ער האט נישט געהאט קיין צייט זיך אפצוגעבן, און ס'איז געווארן פראבלעמען, האט דער כתב סופר אויפגענומען א מגיד אין שטאט, יענער איז געווען א געלונגענער מענטש, א רעדנער און ער האט באצויבערט די מענטשן, ממילא האט ער אזוי אפגעקויפט דעם המון עם, און דער כתב סופר אליינס האט נישט געהאט אזוי קיין סייכות מיט'ן המון עם, ער איז געזינן בייַ זיך אין ישיבה און געלערנט, געשריבן זיינע תשובות, און געזאגט זיינע שיעורים זיינע דרשות, אבער ער איז געווען אסאך העכער פון זיי, ממילא האט ער גענומען איינעם וואס זאל זיין דארט פאר די שוסטער'ס מיט די שניידער'ס, און מיט די צייט האט זיך געמאכט אין שטאט א גאנצע פארטיי אויף זיין זייט.

און ווען דער כתב סופר איז נפטר געווארן, האבן זיי געהאט ווי מ'זאגט אזא באוועגונג און זיי האבן נישט געוואלט מ'זאל אויפנעמען דעם שבט סופר אלס ממלא מקום, ווייל זיי האבן געוואלט מ'זאל אויפנעמען דעם מגיד.

ס'איז געווען אן איבערקערעניש, ביז מ'האט צוזאם גערופן אלע תלמידים פונעם כתב סופר פון די גאנצע מדינה, מ'איז געקומען צו פאקן פון איבעראל, ס'זענען נאך אויך געווען תלמידים פונעם חתם סופר, און ס'האט געדויערט דריי טעג, ביז מען האט עס אדורך געבראכן און מען אבער מען וואלט עס היינט געקענט גלייבן אפילו?! דריי מעת לעת האט מען אויפגעהאלטן דעם כתב סופר.[22]

רבי שמעון סופר איז דאך געווען א זון פונעם חתם סופר, מען האט אים אויפגענומען פאר רב אין קראקא, און ער האט געדארפט זאגן די ערשטע דרשה אין קראקא, האבן אים די גרויסע לומדים אפגעווארט, אויף די ערשטע שורה בייס שיעור, אז ווען ער וועט אנהייבן צו זאגן די דרשה, וועט מען אים אריין פרעגן. און נישט קיין חדר אינגלעך..., זיי זענען געווען גרויסע לומדים.

ווען ער איז אנגעקומען צו זאגן די דרשה, און ער האט זיך אומגעקוקט ווער עס זיצט אין די ערשטע שורה, האט ער געכאפט וואס דא גייט פאר, וואס עס ווארט אים. האט ער אנגעהויבן מיט א מעשה, אז אין פרעשבורג בייס טאטן (פרק החת"ס) איז געווען א התונה בתערובות ל"ע א אויסגעלאסענע התונה,[23] און דער פאטער האט אים געשיקט מיט א שליחות, ער זאל גיין זאגן אז מען זאל דאס אפשטעלן. איז ער געגאנגן טוהן וואס דער פאטער האט געהייסן, ער איז נאך געווען א יונגעל, און דער בעל שמחה האט געזאגט גיי ארויס פון דאנעט, אז נישט וועל איך דיר געבן צוויי פעטש..., איז ער צוריק געגאנגען צום פאטער זאגן, אז מען האט גארנישט אויפגעטון.

האט ער מיר געזאגט, גיי צוריק און געב אים א התראה, בייס דריטן מאל האט רבי שמעון סופר געזאגט פארן פאטער, אבער ער האט געזאגט אז ער גייט מיך שלאגן. האט אים דער חתם סופר אויסגעלערנט א שם, און ער האט אים געזאגט אז ער זאל אינזון האבן דעם שם. דערציילט ער, בין איך צוריקגעגאנגען, און דער איד האט טאקע געוואלט מקיים פסק זיין, ער האט מיך געוואלט שלאגן, האב איך מכוין געווען דעם שם, און דער חתן האט זיך אויסגעצויגן אויף דער ערד, אויפן פלאץ.... נו, פארשטייט'זיך קיין התונה איז שוין דארט נישט געווען. האט רבי שמעון סופר אויסגעפירט דארט, מורי ורבותי, איך וויל מודיע זיין אז איך געדענק נאך דעם שם....

אבד"ק וויען: נו, ווי אזוי איז מען דאס מסביר? זיי זענען דאך געווען תלמידי חכמים אין די ערשטע שורה, וואס האבן זיי געוואלט?, כ'פרעג פשוט א הסבר.

רבינו: אזוי איז עס געווען...

כ'וועל אייך זאגן, מ'קוקט צוריק מ'זעהט וואס מען האט געטוהן מיט רבי שמעון סופר. רבי שמעון סופר איז דאך געווען רב אין קראקא, א עיר ואם בישראל, און א איד איז אריינגעקומען אמאל פורים נאכמיטאג, און ער האט געזהן אז ער איז צוגעלייגט. האט ער געפרעגט, פארוואס איז דער רבי צוגעלייגט? האט ער אים געזאגט, איך בין א רב דא אין א גרויסע שטאט, און עס איז נישט דא קיין איין איד וואס זאל שיקן משלוח מנות. זאגט אים דער איד, וואס הייסט, אין אלע בתי מדרשים הענגט א צעטל אין רב'ס נאמען, אז ער בעהט אז קיינער זאל אים נישט שיקן קיין משלוח מנות...

אבד"ק וויען: דאס האבן געטון אפאר שקצים, אבער מען רעדט דאך דא ביי די דרשה פון תלמידי חכמים...

רבינו: יא, יא, און דאס איז נישט א מעשה פון היינט, דאס איז שוין מיט איבער הונדערט פופציג יאר צוריק...

ס'איז געווען שקצים אין אלע צייטן...

דער זיידע, דער קדושת יום טוב איז געווען רב אין סיגוט, ער איז אמאל געגאנגען יום כיפור זאגן די דרשה אין שוהל,[24] און א שטיין איז געקומען צופליען... דעם הייליגן אויפדערנאכט!, שפעטער אויף די נאכט, איז א יודענע געקומען צולויפן, אז איר מאן איז צוזאמגעפאלן. האט ער געזאגט, 'איך האב נאר געוואלט וויסן וועד דאס איז געווען.....'.

דאס איז געווען יום הקדוש אויף דער נאכט!

אבד"ק וויען: [בצחות] מן הסתם האט ער עס צוגעגרייט ערב יום טוב, עס זאל נישט זיין קיין מוקצה....

אבד"ק סערדאהעלי: דער טאטע ז"ל פלעגט דערציילן אז בייס קול ארי"ה זי"ע, איז אויך איינמאל געווען אז דורכן פענסטער האט איינער אריינגעווארפן א שטיין. האט דער קול ארי"ה געזאגט, אז מיט דעם פארשטייט ער וואס רש"י ברענגט אויף צהר תעשה תיבה (בראשית ו, טז) צוויי פשטים, צי עס איז געווען א אבן טוב, אדער א פענסטער. וויל עס איז דא מחלוקת (זוה"ק ח"א נח:), צו נח האט מוסר געזאגט פארן דור, צו נישט. אויב זאג איך אז ער האט נישט מוסר געזאגט, האט געקענט זיין אויך א פענסטער, און אלעם וואלט געווען גוט. טאמער איך נעם אהן אזוי ווי די דיעות אז

---

23 בימים ההם קודם ה'טיילונג' הי' הרב אב"ד לכל בני העיר, גם אלו שפרקו עול התורה רח"ל.

24 כן הי' בעיר סיגוט וגם עפ"י רוב הי' כן בשאר ה'חסידישע מקומות, שבה'שוהל' בעיר התפללו הבעלי בתים פשוטי העם, וההסידים ויראי ה' התפללו בבית המדרש.

ער האט יא מוסר געזאגט, האט דאך נישט געקענט זיין א פענסטער, ווייל מען וואלט דאך אים אויסגעשאסן די פענסטער, האט געמוזט זיין נאר א אבן טוב.

רבינו: ביים זיידן ז"ל דער ייטב לב איז געווען א אנדערע מעשה, אז ער האט געהאט צו טוהן מיט די קצבים און מען האט אויך געווארפן שטיינער,[25] און ס'האט אויסגעבראכן א פענסטער. און עס איז געווען אינטערעסאנט, ווייל ווען מען האט געקוקט אויפ'ן שטיין, האט מען געזעהן אז דער שטיין איז געווען גרעסער ווי דער לאך פון וועלכע עס איז אריינגעקומען. האט ער געזאגט א ווערטל, אז רש"י זאגט אין פרשת ויצא (כח יא) התחילו האבנים מריבות זו עם זו, יעדער האט געזאגט עלי יניח צדיק את ראשו, איך ווייל פליען דעם צדיק אין קאפ אריין.... האט דער אייבערשטער געמאכט א נס, אז ס'איז געווארן אין שטיין.[26]

און ס'איז אינטערעסאנט, ער האט געהייסען אז מען זאל אוועקלייגען די שטיינער.

אבד"ק וויען: וואס האט ער געוואלט מיט דעם, מיטן אוועקלייגען די שטיינער.

רבינו: ער האט דאס אוועק געלייגט, און שפעטער האט ער געבויעט א ביהמ"ד, האט ער די שטיינער אריין געלייגט, די שטיינער (ממה שסבל למען כבוד שמים) האט ער אריין געלייגט דארט אלס אבן הפינה פארן בית המדרש (שהי' נחשב אצלו לזכות גדול).

אבד"ק מערדאהעלי: ס'האט מיר פארציילט ר' אהרן ארי' כ"ץ, דער רבי האט אים זיכער געקענט, ר' אהרן ארי'?

רבינו: יא, אוודאי האב איך אים געקענט, ער איז געווען א תלמיד ביים פעטער ז"ל.[27]

אבד"ק מערדאהעלי: יא, ער איז געווען א סאטמארער געבוירענער, און א סאטמארער תלמיד, ער האט זיך אפאך געדרייט ביים רבי'ן ז"ל, ער איז געווען פון די שטוב מענטשען. האט ער פארציילט, אז אין די שווערע יארן, האבן די גוים אמאל אריינגעווארפן א שטיין ביים רבי'ן, און

---

25 כמו שכתבנו לעיל בהערה, נעתיק פה ממה שסיפור מרן שליט"א תחת א' השיחים כל פרטי עובדא זו באריכות המערכה שניהל מרן הייטב לב עם הקצבים:

".....וען דער זיידע ז"ל דער ייטב לב איז געקומען קיין סיגוט, האט ער איינגעפירט תקנות אין שטאט וואס ער האט געפילט אז מ'דארף פארבעסערן, איינס פון די זאכן האט ער איינגעפירט, איז געווען אין די יאטקע, דאהי הייסט עס א בוטשער סטאר, דארט איז דאך אזוי געווען, א קצב האט געקויפט א בהמה און ער האט עס געלאזט שחט'ן, אז ס'איז געווען כשר איז עס געגאנגען פאר אידן, אז ס'איז נישט געווען כשר האט מען עס פארקויפט פאר גוים, אזוי איז געווען, ס'איז נישט געווען אזוי ווי היינט, און טאקע דער קצב אז מ'האט אים געמאכט טריפה די בהמה איז ער געווארן... ער האט דערלייגט געלט..., למעשה האט מען פארקויפט איינעם זעלבן פלאץ כשר פלייש פאר אידן, און טריפה פלייש פאר גוים. ער איז געקומען און געמאכט א תקנה אז עס טאר נישט זיין אזוי, איינעם זעלבן פלאץ זאל מען עס אזוי פארקויפן? עס קען זיך דאך ח"ו פארמישן, עס האט עהייסן א יאטקע קלאץ, אזוי האט געהייסן בימים ההם אויף וואס מ'האט געהאקט דאס פלייש, איז געווען דעם זעלבן פלאץ, מ'האט צושניטן דארטן דאס כשר'ס פלייש און אויך די טריפה פלייש.

בקיצור, ער האט געזעהן אז דאס טאר נישט זיין, דארט וואו מ'פארקויפט כשר'ס טאר מען נישט פארקויפן טריפה, האט אויסגעבראכן א מחלוקה מיט די קצבים, זיי זענען נישט געווען קיין גרויסע מר בר רב אשי'ס, זיי האבן פארפירט קענן דעם נייעם רב, אז דער נייער רב האט אינגעפירט אזוי, מ'האט געהאט טענות צו אים, ס'איז דאך געווען פריער אויך רבנים דא און ס'איז גוט געווען, ס'איז דא אפילו א דרשה אין זיין ספר ייטב פנים וואו ער רעדט פון דעם, אז אפילו ס'איז דאך געווען פריער אויך, אבער מ'מעג מאכן נייע תקנות, אפילו פריער איז עס אויך געווען.

עכ"פ די קצבים זענען קצבים, מ'האט אים געווארפן שטיינער, עד כדי כך אז מ'האט אים אויסגעבראכן א פענסטער...". ע"כ מתוך השיחה שם.

26 ע' בשו"ת דברי יואל (סי' ל"ד סעיף ד) וז"ל: וקדושת זקיני בייט"פ בדרשות לשבה"ג אות י"ב כתב באמצע הדרשה וזלה"ק: צריך לעשות משמרת וסייג לתקן מקולין מיוחד בכשרות ואיש נאמן עומד על גביהן להשגיח ע"ז בעינא פקיחא שיהי' הכל כדת גם בעניני ניקור ודומה לזה בענין הדחה תוך ג', ולא תאמר הלא לא כדורות הראשונים דורות האחרונים בימים הראשונים היו טובים ויראים יותר ומה נשתנה היום לתקן וליחוש על מה שלא חשו הראשונים וסמכו על חזקת כשרות, דזה אינו דתשובתו בצדו בשביל שהדורות הראשונים היו הכל יראים ושלמים וחרדים לדבר ה' עד שלא היה ראוי לחוש על שום אדם אפילו מכשול שוגג, לא כן עתה כי המצא תמצא מבני עמנו אשר לא כן ועניני מלאכת הבשר לכל מסור, מ"מ אפילו מה שאכלו אבותינו הראשונים ראוי לנו שלא לאכול כי אם בעשות משמרת וסייג וגדר שיהיה כשר בודאי בלי שום ספק, עכלה"ק יעוי"ש שהאריך עוד. ומסיים ע"ז רביז"ל: ודרשה זו אמרה בעת אשר העמיד מקולין בסיגעט אשר ממש מסר נפשו על הדבר כי הקצבים השליכו עליו בלילה לתוך ביתו בדרך החלון אבן גדולה [שיש בו] כדי להמית ר"ל וניצל כמעט בדרך נס, גם בעיר הי' לו כמה מתנגדים מזה כי היו הרבה קלי הדעת וכדומה, אבל הוא לא נח ולא שקט בכל זאת עד שעלתה בידו להעמיד משגיח כראוי עד היום הזה...ע"ש.

27 הגה"צ רבי אהרן ארי' כ"ץ ז"ל מתלמידי מרן רביה"ק ז"ל בישיבתו הק' עוד בעיר סאטמאר, חתנו של כ"ק האגון הצדיק המפורסם כקש"ת רבי אלעזר טווערסקי ז"ל מפאלטישאן, ואחר המלחמה הי' רב דקהל בית אהרן פלעטבוש.

עם איז אריינגעגאנגען אינעם ספרים שאנק, עם האט אדורכגעלעכערט די גלאז, און עם האט זיך אפגעשטעלט ביי א ספר, האט מען געעפענט דארט ווי עם איז אנגעקומען, איז עם אנגעקומען פונקט אויף א סוגיא פון בשלשה מקומות הכהנים שומרים במקדש (תמיד א, א).

רבינו: א קויל איז עם געווען, וואם מ׳האט אריין געשאסן אין שטוב, און ס׳האט געטראפן ביי דעם ענין אינעם סמ״ג.[28]

אבד״ק מערדאהעלי: כ׳געדענק אמאל פרייטאג צונאכט׳ס ווען דער רבי ז״ל האט נאך געפירט טיש אין קליימער אונטן אין זיין ביהמ״ד, איך בין דארטן געווען, ס׳איז געווען א גרויסער רעגן אינדרויסן, און אינמיטן טיש איז פלוצלינג געקומען א שטארקע דינער, אזוי ווי ס׳מאכט׳זיך אמאל ממש אזוי ווי א שאם, ס׳איז געווען שטארקער דונער ס׳האט אזא שאם געגעבן, און דער רבי האט זיך דערשראקן, ער האט זיך אראפ געבויגן אזוי ווי ווען מ׳פלעגט שיסן.

רבינו: יא, ער האט זיך דערשראקן, ער האט געמיינט אז מ׳שיסט...

דער טאטע ז״ל האט אמאל געפרעגט דעם פעטער ז״ל צי ער האט נישט מורא אז מ׳גייט שיסן, האט ער אים געפרעגט, דו האסט מורא? האט ער געזאגט, איך בין נעבן פעטער איך האב נישט מורא.... איך פרעג נאר צי דער פעטער האט נישט מורא. רופט ער זיך אהן, ׳איך בין גרייט...!׳[29]

אבד״ק וויען: וועלכעם יאר איז דאם געווען בערך?, אין די גאנץ ערשטע יארן לכאורה.

רבינו: דאם וויים איך שוין נישט, אבער אזוי האט עם דער טאטע פארציילט, ער האט אים געזאגט ׳איך בין גרייט...׳(במסירת נפש למען כבוד שמו ית׳).[30]

וקם רבינו לנחם האחים הרבנים, ופנה גם לבניו של הנפטר, ואמר: המקום ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים, מ׳זאל נישט וויסן פון קיין צער, נאר תמיד מיט שמחה און מיט אלעם גוטן.

---

28 בימי ערבי פסחים של שנת תש״ד לפ״ק כבר ריחפה באוויר כמין פחד והרגשה שקרובה הפורענות לבוא, והחליטו בני ביתו של רבינו שאי אפשר לרבינו להשאר בתוך הבית אפילו באופן החשאי כמו עד עתה, יען כי הדייטשן מתגברים ברשעתם הלוך וגדול וסכנה גדולה ומיוחדת מרחפת על ביתו נאוה קודש, וטיכסו עצה לחפש מקום ראוי ונכון שישמש לבית מסתור לרבינו לזמן ממושך.

ביום רביעי שלפני חג הפסח, אחרי מנחה מעריב העבירו את רבינו בהחבא לביתו של יהודי ושמו ר׳ פנחס איזראעל ע״ה. ואכן באותו ערב התנפלו קלגסי עס עס חיילי דייטשלאנד יחד עם שוטרי אונגארין על ביתו של רבינו ובאו לחפש אחרי רבינו, כי ביותר חיפשו למצוא ולבער ח״ו את הרבנים גדולי ומנהיגי ישראל כידוע, בבית רביז״ל נמצאו רק שתי נשים האחת שהיתה עוסקת בבית התבשיל של רבינו והשני׳ שכינה שנשארו שם לשמור על הבית, החיילים איימו עליהם לגלות להם באיזהו מקומן מסתתר רבינו, והן השיבו בלא יודעין, הרשעים ערכו חיפוש בכל הבית כולו, הם עלו לעליה וכן ירדו למרתף הבית וגם נכנסו לתוך הבית מדרש, ואחרי עבור כ׳ שעות ולא מצאו בידם מאומה, עזבו את הבית והלכו לנפשם. הרשעים רתחו מכעס ומחמת רוב רציחה אשר בער בקרבם הרים חייל אחד את הכלי זיין וירה ירייה באוויר, היירייה פגעה בארון הספרים של רבינו וניקבה את הספר סמ״ג (מרבינו משה מקוצי על תרי״ג מצוות) ולפלא כי כשהלכו לראות ובדקו את הספר המנוקב מצאו שהירייה נעצרה באמצע הספר במצוה קס״ה ״שיהיו הכהנים שומרים את מקדש״, וראו בזה רמז מן שמיא שאף לפי הרדיפות הנוראות יעמוד רבינו הקדוש הכהן לקל עליון על משמרתו ולא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. [רבינו סיפר את המעשה הזאת בסעודת הילולא של אביו בעל הקדושת יו״ט ז״ל כ״ט שבט שנת תשכ״ו לפ״ק]

ומענין לענין באותו ענין ראוי לציין, שהספר הסמ״ג הלז שנאבדה בשנות המלחמה עם הרבה משאר ספרי רבינו, נחזרה לרבינו אחרי המלחמה באמעריקא, ובהזדמנות הנ״ל סיפר רבינו איך נחזרה הספר לידו, כדלהלן: מוכר ספרים פנה אל הרב הגה״ח ר׳ ישי העכט ע״ה - שהי׳ מקורב אצל רבינו מלפני המלחמה בהיותו ר״מ בסאטמאר (אחר המלחמה הי׳ אב״ד במחנה האהנעמס והאליץ ואח״כ הי׳ רב בביהמ״ד חסידי בעלזא בווילליאמסבורג, הי׳ מסתופף רבות בצל מרן רביז״ל ונפטר ביום אחש״פ שנת תשכ״ב ורביז״ל גם השתתף בהלוי׳) - והציע לו לקנות מאתו ספר סמ״ג ישן, הר״ר ישי לקח את הספר לידו ופתחו ולנגד עיניו האיר החתימת יד קדשו של רבינו, כמובן שמיד קנה אותו והביאו ומסרו לרבינו ז״ל, ואכן זה היה אותו הספר סמ״ג שנפגעה על ידי הירייה, רבינו היה רגיל להראות את הספר הנקובה מיריות הנאצים ימ״ש.

29 כפי המסופר, זה היה בעת א׳ מהפראטעסטן שניהל מרן רביה״ק ז״ל באולם ענקי בעיר מאנהעטן נגד הגזירות הקשות של המלכות המינות בארה״ק, והדבר היה לצעניים בעיני ראשי מדינת הציונים, והם שלחו איומים שהם עומדים לירות על מנהלי ההפגנה, וכרגיל שב אז מרן הבר״מ ז״ל לימין דודו מרן רביז״ל, ושאל לו אז כנ״ל.

30 ובכן מן הראוי להעתיק כאן מדברי תורתו של מרן רביה״ק ז״ל, מה שביאור בחג הפורים שנת תשי״ג לתרץ את מאמר חז״ל חייב אינש לבסומא בפוריא עד דלא ידע וכו׳ עפי״מ שאמרו חז״ל מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומאין זכה המן לזה, וכבר האריך בקדושת לוי שע״י שנתקדש שם שמים על ידי המן זכה שבני בניו למדו תורה, ואין זאת מילתא זוטרתא הקידוש בשם הגדול שבא על ידו. ומענין לענין סיפר רבינו בלשון קדשו - דכירנא מה שאמר אבא מארי זצ״ל פע״א בפורים אחר ששתה כוס יין ״הלוואי שאזכה שיתקדש שם שמים על ידי כמו שנתקדש שם שמים על ידי המן״ - והפלא ופלא מה ששמעתי ממנו - ״שאזכה שיתקדש שם שמים על ידי כמו ע״י המן, <u>ואם לא על ידי עכ״פ ע״י בניי</u> - כך שמעתי מפיו הקדוש״, עד כאן דברי הקדושים.

שמחת החתנים

נישואי נכד

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן ר"ר החה"ג **מאיר אליעזר** שליט"א

עם

הגה"צ רב דביהמ"ד ויואל משה - ברך משה שליט"א חדב"ן

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש ובקול נעים גילת ורנן, נשגר בזה בשם
אלפי חברי קהלותינו הק', ברכת מזל טבא וגדיא
יאה, אל טול פני אבינו רועינו, עטרת תפארת ראשינו,

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

במקהלות ברכו אלקים על כל ברכה ושירה, זקנים עם נערים כל העדה
המאושרה, כשוב לב המלך, צדיק כתמר יפרח, בעת משוש כלולת
פרי קודם הילולים, ישמח צדיק בפרי מעלליו בנעימים

לרגל שמחת נשואי נכדו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן המופלג בתורה ויר"ש פרע"ח

הרב **מאיר אליעזר** שליט"א

בן הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א חדב"ן

רב דביהמ"ד ויואל משה - ברך משה קרית יואל

בן הגה"צ אבד"ק וואלאוש שליט"א

עב"ג הכלה החשובה המהוללה בת"ש ק' תחי'

בת הגה"צ רבי יחיאל שרגא גרינפעלד שליט"א

ראב"ד סעמיהאי

בן הגה"צ אבד"ק סעמיהאי שליט"א

וחתן הגה"צ אדמו"ר מראצפערט שליט"א

וה"ר שמשפחה זו ישפע שפע רב לכל קהל עדתינו ולכל בית
ישראל, עדי נשה לקבל פני משיח צדקינו ומלכינו מרן
רבינו שליט"א בראשינו, בב"א.

המברכים בקירה מול פני הקודש

הנהלת הקהלה

שיר המעלות לשלמ"ז
חן וחסד יתן ה' אלקינו, ברכת שלו טוב תעופנה שפתותינו, לדידינו החשוב המשמש בקוד ש
ד יצנו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לעמוד ביטרתו לשאת משא הקודש בפרט ובכל ל
אתה לנ התודה על שהנה ברוחו להרוות צמאון אנ"ש בשיחות קודש העולם על שולחן עלינ מ
זכה את הרבים בכל אתר ואתר בעמדו לפנינו בכל עת כי מן הבאר ההוא ישקו עדרי עדר ה
ידידינו ברוך הכשרונות איש האשכולות איש אשר בו רוח חי"ם, וה' נתן חכמה לשלמ"ה
חי"ם שיש בו אהבת תורה ויראת שמים, שש מהלליים בשיר המעלות לשלמ"ה
מסור בלנ"ח לשמחדותינו ולקחילתינו הק'
הרב ר'
חיים שלמה
פישער
הי"ו
משכ"ק ונאמן ביתו
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לרגל שמחת הולדת נכדו ני"ו למזל טוב
אצל בנו האברך היקר בריך הכשרון וכביר המעש
הר"ר מאיר מנחם פישער שליט"א
אבן יקר בין סגל מרביצי תורה ויוסקי מלאכת הקודש
ביישיבה קטנה ישמח משה בקרית יואל יצ"ו
וצפופה בזה ברכתינו הטובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שמשפחה זו יושפע לע רב ברכות
ושובע שמחות, ורב תענוג ונחת, וישכיל ויצליח בעבודת הקודש בהרחבת קרן התורה והחסידות
מיכלה מיכלה, במעשי ידיו הברוכים המפרסמים לשם ולתהילה, ויעד רבות בשנים יזכה לעמוד
לימין קדשו של מרן רבינו שליט"א ולהרוות צמאון עם סגלה, ובשכר זאת יזכהו קל נורא עלילה,
שיתאחדו על שולחנו תורה וגדולה, יחד כי יבוא שילה, בב"א.
ההוגים למענו שמו בשמחה ובריאה
מערכת
"קול התאחדותינו"
באה"ק
מערכת
"קול התאחדותינו"
באה"ב